Załącznik do Uchwały Nr XXIII/185/2016
Rady Gminy i Miasta w Drzewicy z dnia 21 grudnia 2016r.

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 - 2022

1. Wstęp 6

2. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno- gospodarczego 12

2.1. Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych 12

2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020 19

3. Diagnoza stanu Gminy i Miasta Drzewica. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych 24

3.1. Sfera społeczna 24

3.1.1. Liczba ludności 25

3.1.2. Struktura ludności 27

3.1.3. Przyrost naturalny 37

3.1.4. Migracja 38

3.1.5. Główne przemiany społeczne 39

3.1.6. Charakterystyka zjawiska marginalizacji społecznej w Drzewicy – problem patologii społecznych oraz przestępczości 40

3.1.7. Problemy i wynikające z nich potrzeby zidentyfikowane w sferze społecznej 53

3.2. Położenie Gminy i Miasta Drzewica i zagospodarowanie przestrzenne 56

3.2.1. Położenie geograficzne i powiązania komunikacyjne 56

3.2.2. Sfera środowiskowa - zasoby środowiska przyrodniczego 59

3.2.3. Turystyka 62

3.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna 66

3.2.4.1. Podział przestrzenny Gminy i Miasta Drzewica – funkcje 66

3.2.4.2. Analiza tkanki mieszkaniowej Gminy i Miasta 67

3.2.5. Strefa ochrony konserwatorskiej 70

3.2.6. Infrastruktura społeczna 75

3.2.7. Sfera techniczna - zasoby infrastruktury technicznej Gminy i Miasta 85

3.2.8. Główne problemy w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz wynikające z nich potrzeby 90

3.3. Sfera gospodarcza 92

3.3.1. Struktura działalności gospodarczej 92

3.3.2. Obszary aktywności gospodarczej w Gminie i Mieście 99

3.3.3. Uwarunkowania budżetowe realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych 99

3.3.4. Problemy i wynikające z nich potrzeby zidentyfikowane w sferze gospodarczej 104

4. Analiza SWOT Gminy i Miasta Drzewica 106

5. Założenia Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 -2022 111

5.1. Okres realizacji Programu Rewitalizacji 111

5.2. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru 111

5.3. Obszar rewitalizacji 113

5.4. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji 122

5.5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji) 123

5.6. Cele rewitalizacji oraz kierunki działania 123

5.7. Planowane podstawowe projekty rewitalizacyjne 128

5.8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze uzupełniającym 156

5.9. Komplementarność i kompleksowość projektów rewitalizacyjnych 162

5.10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji 168

5.11. Planowane wskaźniki osiągnięcia celów 169

6. Indykatywne ramy finansowe - plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji w latach 2016 - 2022 172

7. Mechanizmy włączania podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy i Miasta Drzewica w proces rewitalizacji 178

8. System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica 182

9. Sposoby monitorowania, oceny i promocja Programu Rewitalizacji 185

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica, stan na 31 XII ----------25

Tabela 2 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica, stan na 31 XII----------25

Tabela 3 Liczba ludności w Gminie - wg podziału na poszczególne miejscowości oraz w Mieście – stan na 30.09.2016 r. ----------26

Tabela 4 Ludność wg grup wieku w Mieście Drzewica ----------28

Tabela 5 Ludność wg grup wieku w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica----------28

Tabela 6 Statystyka mieszkańców wg wieku i płci (M = mężczyźni; K = kobiety; O = ogółem); stan na dzień 30.09.2016 ----------29

Tabela 7 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Mieście Drzewica----------29

Tabela 8 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica-----30

Tabela 9 Osoby pracujące w Mieście Drzewica ----------31

Tabela 10 Osoby pracujące w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica----------31

Tabela 11 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica ----------32

Tabela 12 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Drzewica ----------34

Tabela 13 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica w 2002 roku ----------35

Tabela 14 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w mieście Drzewica w 2002 roku----------35

Tabela 15 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica ----------36

Tabela 16 Ludność wg poziomu wykształcenia w wybranych powiatach w 2011 roku ----------36

Tabela 17 Ruch naturalny ludności w Gminie Drzewica----------37

Tabela 18 Migracje na pobyt stały w Mieście Drzewica ----------38

Tabela 19 Migracje na pobyt stały na obszarze wiejskim Gminy Drzewica----------39

Tabela 20 Wydatki z budżetu Gminy miejsko-wiejskiej Drzewica (w zł) ----------41

Tabela 21 Rodzaje i liczba popełnianych przestępstw w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica ----------42

Tabela 22 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną oraz liczba mieszkańców w Gminie Drzewica w latach 2013 - 2015 ----------42

Tabela 23 Wskaźnik liczba rodzin objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców ----------43

Tabela 24 Objęci pomocą społeczną w 2013 roku wg ulic w Mieście Drzewica----------43

Tabela 25 Objęci pomocą społeczną w 2014 roku wg ulic w Mieście Drzewica----------44

Tabela 26 Objęci pomocą społeczną w 2015 roku wg ulic w Mieście Drzewica----------45

Tabela 27 Pomoc udzielona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy wg przesłanki do udzielenia pomocy w latach 2013 - 2015 ----------47

Tabela 28 Liczba wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu w przedmiocie uzależnienia alkoholowego z podziałem na lata----------50

Tabela 29 Niebieskie Karty założone w danym roku ----------51

Tabela 30 Liczba założonych Niebieskich Kart wg miejscowości na obszarze wiejskim Gminy---------51

Tabela 31 Liczba założonych Niebieskich Kart wg ulic w Mieście Drzewica ----------52

Tabela 32 Powierzchnia lasów w Gminie Drzewica[ha] ----------61

Tabela 33 Zasoby mieszkaniowe Miasta Drzewica ----------67

Tabela 34 Zasoby mieszkaniowe gminy miejsko - wiejskiej Drzewica ----------68

Tabela 35 Zasoby mieszkaniowe obszaru wiejskiego gminy Drzewica----------68

Tabela 36 Budynki mieszkalne w Gminie ----------68

Tabela 37 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w Mieście Drzewica ----------68

Tabela 38 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w Drzewicy – obszar wiejski--69

Tabela 39 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w gminie miejsko - wiejskiej Drzewica----------69

Tabela 40 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Mieście Drzewica oraz na obszarze wiejskim----------69

Tabela 41 Obiekty wpisane do rejestru zabytków----------72

Tabela 42 Wykaz obiektów w ewidencji ----------73

Tabela 43 Dzieci w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica ----------75

Tabela 44 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica----------76

Tabela 45 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Mieście Drzewica----------93

Tabela 46 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Drzewicy – obszar wiejski ----------93

Tabela 47 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w gminie miejsko – wiejskiej Drzewica ----------93

Tabela 48 Liczba powstałych podmiotów gospodarczych w latach 2013 - 2016 ----------94

Tabela 49 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w gminie miejsko – wiejskiej Drzewica----------95

Tabela 50 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w Mieście Drzewica----------97

Tabela 51 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w Drzewicy – obszar wiejski ----------98

Tabela 52 Dochody budżetu gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł)----------99

Tabela 53 Dochody gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł) ---------- 100

Tabela 54 Wydatki z budżetu gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł)-------- 101

Tabela 55 Wydatki gminy Drzewica ogółem wg działów ---------- 102

Tabela 56: Liczebność próby potrzebna do uzyskania reprezentatywnych wyników przy założeniu 5-procentowego błędu próby i 95-procentowego poziomu ufności. ---------- 155

Tabela 57: Kompleksowość i komplementarność projektów rewitalizacyjnych – źródła finansowania ---------- 163

Tabela 58: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – sfery występowania i współwystępowania negatywnych zjawisk, wskazanie, na które sfery projekt oddziałuje, wzajemne powiązania oraz synergia projektów; komplementarność problemowa ---------- 165

Tabela 59 Plan finansowy projektów rewitalizacyjnych (kwoty podano w tys. PLN) ---------- 175

Tabela 60 Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych ---------- 184

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica, stan na 31 XII ---------- 26

Wykres 2 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica ---------- 32

Wykres 3 Przyrost naturalny w Gminie Drzewica ---------- 37

Wykres 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Mieście Drzewica ---------- 94

SPIS MAP

Mapa 1 Województwo łódzkie z zaznaczonym powiatem opoczyńskim (kolor zielony) ---------- 56

Mapa 2 Gmina i Miasto Drzewica ---------- 57

Mapa 3 Mapa Miasta Drzewica ---------- 58

Mapa 4 Sieć wodociągowa na terenie gminy Drzewicy z oznaczonymi ujęciami wody (UW) ---------- 87

Mapa 5 Obszar rewitalizacji w Gminie i Mieście Drzewica ---------- 116

Mapa 6 Obszar rewitalizacji wraz z wyznaczonymi miejscami realizacji projektów infrastrukturalnych ---------- 117

Mapa 7 Mapy projektów w powiększeniu ---------- 118

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Rzeka Drzewiczka ---------- 60

Rysunek 2 Zamek w Drzewicy ---------- 65

Rysunek 3 Kościół św. Łukasza w Drzewicy ---------- 65

1. Wstęp

W zrównoważonym rozwoju krajów europejskich rewitalizacja traktowana jest jako metoda rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W krajach Unii Europejskiej główne cele gospodarki przestrzennej określone są w Europejskiej Karcie Zagospodarowania Przestrzennego, wyznaczając standardy przestrzenne odnośnie zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno- gospodarczego we wszystkich regionach, poprawy jakości życia, odpowiedzialnego gospodarowania zasobami oraz racjonalnego wykorzystania terenów.

Tadeusz Kaczmarek w pracy „Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich" terminem „rewitalizacja" określa *planowe działania w celu zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej zdegradowanych obszarów miasta i w konsekwencji ich ożywienia gospodarczego i społecznego.*

Profesor Krzysztof Skalski tłumaczy pojęcie „rewitalizacja" jako *całość działań obejmujących program remontów, modernizacji i zabudowy przestrzeni publicznej, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja jest połączeniem działań technicznych z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych.*

Jeszcze trafniejsza definicja rewitalizacji została sformułowana przez dr Andreasa Billerta:
Rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego, którego przestrzeń, funkcje i substancja uległy procesowi strukturalnej degradacji, wywołującej stan kryzysowy, uniemożliwiający lub znacznie utrudniający prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny tego obszaru jak i zrównoważony rozwój całego miasta.[1]

Kluczowe w tej definicji jest stwierdzenie, że rewitalizacja to reakcja na stan kryzysowy, który przejawia się nie tylko w degradacji substancji, ale także – a nawet przede wszystkim – w degradacji funkcji i przestrzeni. A więc rewitalizacja to działania o charakterze naprawczym w sferze architektoniczno- urbanistycznej (substancja), społecznej i gospodarczej (funkcja) oraz ekologiczno-przestrzennej. A. Billert stwierdza wręcz:
Rewitalizacja jest, więc odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, koordynowanych i zarządzanych przez sektor publiczny (gminę), opartych na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno- administracyjnych oraz podmiotów społecznych.[2]

---

[1] Andreas Billert, Centrum staromiejskie w Żarach; problemy, metody i strategie rewitalizacji; Słubice 2004, s. 6
[2] Ibidem, s. 6

Wreszcie warto porównać przytoczone definicje z kolejną, sformułowaną przez Wojciecha Kłosowskiego:
Rewitalizacja oznacza ponowne ożywienie procesów społeczno- gospodarczych na obszarze, w którym procesy te zamarły. Obszary wymagające rewitalizacji to nie obszary wybrane pod kątem wartości zabytkowej, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno- gospodarczych (w tym także najczęściej – remontowo- architektonicznych).

W historycznych miastach europejskich bardzo często obszarami takimi są najstarsze dzielnice miast, stanowiące zespoły zabytkowe. Jednak to nie zabytkowy charakter predystynuje je do rewitalizacji, ale właśnie szczególna kumulacja wielu problemów społecznych i gospodarczych w jednym miejscu[3].

I dalej:
Rewitalizacja musi angażować zawsze wszystkich aktorów lokalnej sceny: władzę samorządową i różne służby publiczne, a z drugiej strony – biznes i organizacje obywatelskie, a wreszcie – samych mieszkańców[4].

W cytowanych definicjach podkreśla się to, co pozwala odróżnić rewitalizację od innych form kompleksowej interwencji w przestrzeń miejską.

Widzimy więc, że cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno- gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno- urbanistyczne są tym celom podporządkowane (mają charakter narzędziowy); nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo- budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno-przestrzennego;

Tadeusz Kaczmarek zwraca uwagę, że działania rewitalizacyjne mają wymiar:

- przestrzenny – nowy wizerunek obszarów rewitalizowanych;
- funkcjonalny – nowe przeznaczenie terenu – nowe funkcje lub odrodzenie dawnych, ale często w nowym wymiarze jakościowym;
- gospodarczy – powstanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego, rozwój istniejącej lub implantacja nowych działalności, rozbudzenie mechanizmów rynkowych (np. korzyści dla aglomeracji);
- społeczny – podniesienie poziomu życia, stworzenie lepszych warunków zamieszkania, pracy, komunikacji, korzystania z usług, wypoczynku;
- kulturowy – zharmonizowanie przestrzeni miejskiej, nadanie nowych wartości miejscom (obszarom), rozbudzenie tożsamości terytorialnej, poprawa wizerunku miasta.

Na obszarach miejskich wyróżniamy trzy rodzaje obszarów wymagających rewitalizacji:

[3] Wojciech Kłosowski, Metodologiczne problemy rewitalizacji obszarów miejskich w kontekście poddziałania 3.3.1. ZPORR, Bielsko-Biała 2004, s. 2
[4] Ibidem, s. 3

- obszary ograniczonego rozwoju mieszkalnictwa,
- tereny poprzemysłowe,
- obszary powojskowe (koszary, magazyny, porty, lotniska).

Problemy, które występują na tych obszarach to: ubóstwo, wykluczenie społeczne, bezrobocie, problemy zdrowotne, przestępstwa, trudne warunki mieszkaniowe, a także zanieczyszczone środowisko. Powodują one brak inwestycji, a to z kolei powoduje (pogłębia) sytuację kryzysową.

Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach na raz; nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji).

Rewitalizacja musi być realizowana w formie współpracy zróżnicowanych partnerów lokalnych: zarówno sektora publicznego (z reguły – gminy), jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów (miejscowych uczelni, policji itp.); nie jest więc rewitalizacją program nieuwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych.

Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, jest zawsze planem wielowątkowych, wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze, w tym zawsze – zmiany negatywnego wizerunku tego obszaru; nie jest więc rewitalizacją lista (choćby obszerna) naprawczych działań punktowych, niepowiązanych ze sobą i nieukładających się w spójny, całościowy program.

Według definicji legalnej, *rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.*[5]
Podstawowym celem tego procesu (regulacji planistycznych, strategicznych i prawnych oraz zintegrowanych zachowań) jest zapewnienie skuteczności i powszechnego charakteru działań rewitalizacyjnych, a także ich kompleksowości i wprowadzenia mechanizmów koordynacji, co pozwoli na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Niniejszy dokument implementuje założenia i cele *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 -2022*, w szczególności skupiając się na zagadnieniach z zakresu rewitalizacji obszarów problemowych.
Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 (dalej zwany również: PR, Programem lub Programem Rewitalizacji) jest kontynuacją działań rewitalizacyjnych ujętych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022.*

---

[5] Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777).

W przygotowanie przedmiotowego Programu Rewitalizacji zaangażowana została społeczność lokalna, umożliwiono szeroką partycypację społeczną – przeprowadzono konsultacje społeczne, w których udział wzięli zarówno mieszkańcy jak i lokalni przedsiębiorcy oraz organizacje i stowarzyszenia. Dzięki konsultacjom ustalono główne założenia Programu Rewitalizacji, przy uwzględnieniu Wytycznych *w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*[6], *Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.*

Prace nad PR są koordynowane przez Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy i prowadzone w oparciu o następujące zasady:

• **Zintegrowane podejście** – wszelkie projekty realizowane w ramach Programu muszą być spójne i skoordynowane z innymi politykami Gminy i Miasta na obszarze kryzysowym. To oznacza, że wyjście obszaru z kryzysu będzie możliwe wyłącznie na skutek ich łącznej realizacji w tym samym czasie.

• **Długi horyzont czasowy** – przyjęto okres 2016 – 2022, aby odnieść się do realiów planowania średniookresowego rozwoju kraju (*Strategia Rozwoju Kraju 2020*) oraz Gminy i Miasta Drzewica, a także projektu *Narodowego Planu Rewitalizacji do 2022 roku*, co pozwala na kompleksową realizację projektów w celu stworzenia warunków dla wyjścia obszaru z kryzysu oraz wykorzystania instrumentów proponowanych na szczeblu krajowym.

• **Koncentracja zadań i działań** na głównych obszarach problemowych, wskazanych w uspołecznionych diagnozach, w obszarze rewitalizacji.

• **Zasada spójności** – zasada nakazująca spójność z zewnętrznymi i wewnętrznymi dokumentami o charakterze strategicznym i planistycznym.

• **Nakierowanie na cel**, charakteryzujące się koncentracją spójnych, kompleksowych i wzajemnie uzupełniających się celów. Wszelkie projekty w Programie realizują cele, którym przyporządkowane są określone wskaźniki, przy zastosowaniu tylko obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

• **Zasada partycypacji** – zasada oznaczająca podejście powiązane z szerokim zakresem interwencji, polegające na zaangażowaniu różnych partnerów publicznych i społecznych, nie tylko na etapie przygotowania Programu poprzez konsultacje, ale również poprzez wspólną realizację projektów. W ten sposób Program ma stanowić zaproszenie do współpracy skierowane do wszystkich, którzy pragną działać na rzecz wychodzenia obszaru z kryzysu.

• **Zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju,** oznaczająca taki rozwój, który zapewni sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, przy zapewnieniu ochrony i zachowania zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz uwzględnieniu struktury demograficznej społeczeństwa.

Niniejszy dokument **przygotowano w oparciu** o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*[7], *Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.*. Program zawiera wskazane

[6] W dalszej części dokumentu: *„Wytyczne ...”*
[7] W dalszej części dokumentu: *„Wytyczne ...”*

w załączniku do *Wytycznych* odpowiednie cechy i elementy, w szczególności zaś spełnia wymagania zawarte w punkcie 5 Załącznika, stanowiącym o minimalnej zawartości (elementach) programu rewitalizacji.

Przedmiotowy PR odznacza się kompleksowością (uwzględnia projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków EFRR, EFS, FS, innych publicznych (np. PFRON, Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie). Dzięki temu, że składa się z kilku różnorodnych projektów warunkuje kompleksowość interwencji.

Program dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju Gminy i Miasta Drzewica, obejmujących całość obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych.

Zwrócono uwagę na występowanie na obszarze zdegradowanym stanu kryzysowego, który spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (sfera społeczna), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

1) gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub

2) środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Program odznacza się również komplementarnością zawartych w nim projektów w różnych wymiarach (zgodnie z „*Wytycznymi ...*" projekty odznaczają się komplementarnością: przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną międzyokresową oraz źródeł finansowania).

Opracowanie programu rewitalizacji przebiega wg następujących faz:

Pierwszy etap prac to **faza diagnozowania** stanu obecnego Gminy i Miasta ze szczególnym uwzględnieniem problemów rewitalizacji. W ramach diagnozowania zinwentaryzowano liczne dane statystyczne oraz informacje z różnych jednostek gminnych, których analizy dokonał Zespół ekspercki identyfikując problemy i potrzeby będące podstawą określenia obszaru wskazanego do rewitalizacji.

Drugi etap prac to **faza wyboru obszaru** do rewitalizacji. Wybór obszaru został dokonany na podstawie wielokryterialnej diagnozy uwzględniającej problemy społeczne, gospodarcze, techniczne oraz funkcjonalno-przestrzenne i środowisko. Dokonano analizy danych udostępnionych przez: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy, Komendę Powiatową Policji w Opocznie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Centrum Integracji Społecznej. Przeprowadzona diagnoza umożliwiła wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie i Mieście Drzewica.

Etap trzeci to **faza planowania działań na obszarze rewitalizowanym**, która składa się z identyfikacji celów rewitalizacji, planowania działań i harmonogramu ich realizacji, określenia budżetu dla Programu. Planowanie działań objęło identyfikację projektów społecznych i infrastrukturalnych poprzez zgłaszanie propozycji przez członków Zespołu Zadaniowego oraz przedstawicieli różnych środowisk lokalnych jak organizacje pozarządowe. Ten etap prac objął również przygotowanie pierwszego projektu Programu Rewitalizacji.

Czwarty etap prac to **faza konsultacji społecznych** poprzez: udostępnienie do wglądu projektu Programu Rewitalizacji w siedzibie Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, na stronie internetowej Urzędu, przedstawienie projektu dokumentu organizacjom i instytucjom działającym na obszarze Gminy i Miasta Drzewica oraz poprzez spotkania z przedsiębiorcami, osobami chcącymi założyć własną działalność gospodarczą oraz z mieszkańcami. Fazę kończy analiza wniosków i uwag zawierająca wskazania do wprowadzenia zmian w projekcie dokumentu.

Etap piąty to **opracowanie dokumentu końcowego** uwzględniającego wnioski i uwagi zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych.

Mając na uwadze powyższe stwierdza się, iż zadaniem Programu jest stworzenie skutecznych narzędzi, które pozwolą na sprawniejsze wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Efektem wejścia w życie uchwały w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji będzie funkcjonowanie kompleksowych ram strategicznych oraz wytyczenie komplementarnych i zintegrowanych interwencji dla prowadzenia poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

2. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno- społeczno- gospodarczego

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 musi pozostawać zgodny w swoich założeniach z dokumentami na szczeblu lokalnym, regionalnym, wojewódzkim, krajowym, a za ich pośrednictwem - również europejskim.

Na poziomie europejskim PR wpisuje się w swych założeniach w STRATEGIĘ EUROPA 2020 - Strategię na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Wspólne Ramy Strategiczne, Kartę Lipską na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich oraz Umowę Partnerstwa. Na poziomie kraju PR realizuje zapisy:

- *Strategii Rozwoju Kraju 2020,*
- *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,*
- *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030 - Trzecia fala nowoczesności,*
- *Narodowego Planu Rewitalizacji 2022*
- *Krajowej Polityki Miejskiej 2023*
- *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*
- *Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*
- *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego*
- *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.*

2.1. Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych

Na poziomie regionalnym przedmiotowy PR sprzyja realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020:

- Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców.
- Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.
- Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązanym systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Odnosząc się do celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego można stwierdzić, iż PR jest zgodny z celami w niej określonymi.

Poniżej przedstawiono opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy i Miasta Drzewica.

Strategia rozwoju powiatu opoczyńskiego na lata 2014 – 2020

Jak czytamy w *Strategii*: „(...) kontynuowane powinny być procesy rewitalizacyjne przestrzeni oraz budynków użyteczności publicznej (np. centrach miast i miejscowości), tak aby stały się idealnym oraz bezpiecznym miejscem do wypoczynku, zamieszkania i pracy.". Wśród działań proponowanych do realizacji wymienia się „Rewitalizację centrów miast i miejscowości, renowację zabytków".

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 realizuje zatem postulaty zawarte w *Strategii.*

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2014 – 2022

Przedmiotowy Program Rewitalizacji sprzyja realizacji zapisów Strategii. Stwierdza się spójność celów zawartych w dokumentach. Celem głównym Strategii jest:

Stworzenie mieszkańcom Gminy i Miasta Drzewica warunków dla wysokiego poziomu życia.

Wśród celów strategicznych wymieniono:

1. Podniesienie poziomu warunków życia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica poprzez wzmocnienie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz powszechny dostęp do edukacji, oświaty i sportu.
2. Wsparcie dla przedsiębiorczości oraz aktywizacja zasobów, w szczególności w oparciu o lokalne specjalizacje oraz atrybuty regionu.
3. Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego w Gminie i Mieście Drzewica.
4. Pogłębianie procesu odnowy wsi dla utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwój lokalnych społeczności.

Założenia Programu wpisują się w szczególności w cele strategiczne:

Cel 1: Podniesienie poziomu warunków życia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica poprzez wzmocnienie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz powszechny dostęp do edukacji, oświaty i sportu,

realizowany poprzez:

- ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego;
- rozwój funkcji edukacyjno- oświatowych i sportowych w gminie.

„Kluczowym zadaniem Gminy staje się zatem wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Zapewnienie równego dostępu do edukacji wszystkim mieszkańcom Gminy będzie miało znaczenie priorytetowe dla rozwoju zasobów ludzkich. Dzięki realizacji działań przewidzianych w tym celu operacyjnym możliwa będzie lepsza identyfikacja barier ograniczających dostęp do edukacji i opracowanie bardziej efektywnych metod ich eliminacji. Proces ma jednocześnie wyrównać szansę w dostępie do pracy dla kobiet.

W kontekście następujących przemian niezmierne ważne jest również objęcie szczególną ochroną dzieci i młodzieży, które narażone są na dziedziczenie negatywnych tendencji socjalnych, tj. przejmowanie przez młodzież wartości i postaw właściwych syndromowi „wyuczonej bezradności" oraz dążenie wszelkimi sposobami do podniesienia poziomu ich wykształcenia.

Działania te sprzyjają wzrostowi poziomu i jakości życia mieszkańców, stanowiąc inwestycje w kapitał ludzki, niezbędny w tworzeniu warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju gminy.
Należy również pamiętać o zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa życia i zdrowia. Niezbędna jest ciągła współpraca pomiędzy policją a gminą oraz działalność prewencyjna."

Cel 2: Wsparcie dla przedsiębiorczości oraz aktywizacja zasobów, w szczególności w oparciu o lokalne specjalizacje oraz atrybuty regionu,
realizowany poprzez:

- kształtowanie postaw przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem kobiet;
- ustawiczne kształcenie osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą;
- dywersyfikację działalności gospodarczej opartej na rolnictwie.

„Druzgocące są statystyki dotyczące poziomu oraz struktury bezrobocia mieszkańców. Problemem jest w szczególności bezrobocie długotrwałe, znaczny odsetek osób zarejestrowanych pozostaje w wieku największej aktywności zawodowej, co jeszcze bardziej wzmacnia rangę problemu. Działania podejmowane w najbliższych latach powinny zatem skupić się wokół stwarzania dogodnych warunków dla zakładania i rozwoju działalności gospodarczej oraz aktywnej promocji Gminy służącej pozyskiwaniu nowych inwestorów.
Dla rozwoju działalności gospodarczej konieczne jest jednak posiadanie przez nowych lokalnych przedsiębiorców oraz pracowników stosownej, ugruntowanej wiedzy, popartej odpowiednim poziomem wykształcenia czy specjalistycznymi szkoleniami. Dlatego tak ważne staje się podwyższanie kompetencji dorosłych mieszkańców Gminy – w szczególności osób bezrobotnych, którym z czasem coraz trudniej jest wejść na rynek pracy, ale również osób pracujących, które powinny walczyć wiedzą i doświadczeniem o lepsze warunki pracy. (...)
Należy również zwrócić uwagę na poprawę konkurencyjności rolnictwa, która może zostać osiągnięta poprzez modernizację gospodarstw oraz wdrażanie innowacyjnych, sprawdzonych rozwiązań w zakresie produkcji oraz zarządzania. Konieczna staje się współpraca między producentami, wymiana informacji i doświadczeń. Zwiększona w ten sposób konkurencyjność będzie prowadzić do zwiększenia dochodowości.
Należy w tym miejscu wspomnieć również o konieczności pomocy dla osób odchodzących od rolnictwa, które nie są w stanie sprostać wymogom prawnym, albo których działalność staje się nieopłacalna. Osoby te muszą jak najszybciej zwiększyć poziom własnej wiedzy i umiejętności lub przekwalifikować się i znaleźć zatrudnienie. (...)
Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez pracowników, zwłaszcza osób starszych i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania atrakcyjności pracowników dla pracodawcy i utrzymanie ich aktywności na regionalnym rynku pracy."

Cel 3: Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego w Gminie i Mieście Drzewica,

realizowany poprzez:

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrody dla promocji Miasta i Gminy Drzewica;
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrody dla celów turystycznych;
- poprawę stanu otaczającego środowiska naturalnego oraz zachowanie jego unikalnych walorów;
- dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy;
- poprawę zdrowotności mieszkańców.

„Koniecznym jest zatem zachowanie walorów drzewickiej przyrody, ale również podejmowanie działań służących poprawie jej stanu, dzięki czemu wzrośnie także poziom warunków życia mieszkańców. Konieczne jest również zachowanie ładu przestrzennego oraz wprowadzanie funkcjonalnych rozwiązań, które podwyższając standard życia i pracy, będą jednocześnie tworzyły harmonijną całość z otoczeniem oraz nie będą szkodliwe dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców.

Należy również pamiętać o możliwości wykorzystania naturalnych walorów przyrody do promocji Gminy oraz rozwoju funkcji turystycznej, która może wzmocnić rozwój gospodarczy Gminy ogółem. W ramach celu wspierane będą przede wszystkim przedsięwzięcia infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno- ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony przyrody, ochrony przeciwpowodziowej oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Wspierane będą również działania w zakresie ochrony powietrza, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz działania dostosowujące małe i średnie przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska. W kontekście ochrony powietrza szczególną uwagę należy zwrócić na efektywność energetyczną budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej. Należy pamiętać o możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii elektrycznej i cieplnej."

Cel 4: Pogłębianie procesu odnowy wsi dla utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwój lokalnych społeczności,

realizowany poprzez:

- podniesienie jakości życia i pracy ludności zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich;
- budowa, przebudowa, doposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne;
- tworzenie i wzmacnianie więzi społecznych dla umocnienia lokalnych tradycji i kultury;
- podniesienie świadomości kulturalnej mieszkańców, aktywizacja dzieci i młodzieży;
- wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy w tworzeniu nowoczesnych form nauczania oraz w procesie promocji Gminy.

„Realizacja celu doprowadzić ma do pielęgnacji unikatowej w skali kraju kultury województwa łódzkiego, poczucia tożsamości z tą kulturą oraz wykorzystanie jej w celu promowania Gminy. Odnowa wiązać się będzie również z rozwojem małych firm i gospodarstw agroturystycznych. Mieszkańcy sami muszą wziąć odpowiedzialność za otoczenie i własne miejscowości.

Ważnym elementem współpracy będzie czynne uczestnictwo Gminy w Lokalnej Grupie Działania."

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica. Zmiana III

Program Rewitalizacji wpisuje się w zapisy zawarte w studium, w szczególności w:

Ustalenie ogólnych zasad polityki zagospodarowania przestrzennego

POLITYKA:

- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta i gminy, poprzez zagospodarowanie przestrzenne równoważnie uwzględniające m.in.:
  - rozwój terenów inwestycyjnych, w tym poprzez podniesienie standardów technicznych istniejącej zabudowy i zagospodarowania,
  - sprawne funkcjonowanie systemu komunikacji i infrastruktury technicznej,
  - ochronę przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego.
- Zachowanie wartości obecnego zainwestowania miasta i gminy, wykorzystania jego rezerw terenowych, podnoszenia standardu struktur zabudowy, humanizacji warunków życia, realizowanych głównie poprzez:
  - określenie zróżnicowanych terenów zabudowy mieszkaniowej, zespołów usługowych z zielenią, rejonów intensywnego rozwoju usług ponadlokalnych i produkcji, infrastruktury technicznej itd., których realizacja stworzy warunki wyboru miejsca i różnych form zabudowy i zagospodarowania,
  - zachowanie ciągów aktywności przyrodniczej – zieleni urządzonej i nieurządzonej wprowadzonych do rejonów zabudowanych i wymagających zagospodarowania,
  - określenie zespołów zabudowy wymagających rehabilitacji i/lub przekształceń,
  - umożliwienie wprowadzenia obiektów i zespołów odpowiadających funkcją i standardem współczesnym założeniom, przy jednoczesnym respektowaniu ustaleń konserwatorskich.
- Ochrona i optymalne wykorzystanie istniejących wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego.
- Intensyfikacja rozwoju Drzewicy; rozbudowa, przekształcenie i w miarę potrzeby rehabilitacja układów substandardowych na drodze wdrażania opracowań m.p.z.p.
- Realizacja ścieżek rowerowych dla codziennych potrzeb komunikacyjnych oraz ścieżek rowerowych - rekreacyjnych, łączących atrakcyjne obszary gminy.
- Tworzenie organizacyjnych i programowych podstaw dla rozwoju usług i działalności gospodarczej.
- Dbałość o jakość i estetykę miejsc zamieszkiwania, pracy i wypoczynku.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy i Miasta

Dla miasta i gminy Drzewica podstawowe zadania i kierunki w procesie przekształcania i rozwoju struktury przestrzennej to:

- uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej miasta i gminy z wykształconym centrum i sprawnym układem obsługi komunikacyjnej i technicznej,

- rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej w otoczeniu Zalewu Drzewickiego oraz w miejscowościach położonych nad Drzewiczką i Brzuśnią, związanej z atrakcyjnością przyrodniczą i krajobrazową tego obszaru,
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację całego układu przestrzennego,
- intensyfikacja rozwoju Drzewicy i Radzic Dużych, jako wiodących jednostek przestrzennych na obszarze Gminy i Miasta Drzewicy,
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej z zagospodarowaniem obszarów predysponowanych dla rozwoju przemysłu, transportu i usług,
- rozwój ścieżek rowerowych, w tym ścieżek rowerowych łączących najatrakcyjniejsze obszary gminy,
- rozbudowa i modernizacja układu komunikacji kołowej, lokalnej i tranzytowej,
- rozbudowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem systemu kanalizacji sanitarnej.

Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego

Do głównych celów polityki zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów należą:

- ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- ochrona jakości powietrza atmosferycznego;
- zapobieganie przekształcaniu i degradacji powierzchni ziemi;
- ochrona przed hałasem komunikacyjnym i przemysłowym;
- wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami;
- ochrona walorów środowiska, przyrody i krajobrazu;
- współdziałanie w kształtowaniu systemu i ochrona obszarów chronionych;
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska na skutek wystąpienia awarii przemysłowych oraz awarii wynikających z transportu materiałów niebezpiecznych.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony powierza zaleca się m.in.:

- stopniową eliminację nieekologicznych źródeł ciepła (głównie z sektora komunalno-bytowego) powodujących tzw. rozproszoną emisję niską na rzecz uciepłownienia obszarów zwartej zabudowy w oparciu o sieć lokalnych systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło oraz systemów wykorzystujących: energię elektryczną, olej niskosiarkowy lub odnawialne źródła energii;
- usprawnienie istniejących połączeń komunikacyjnych oraz rozbudowa układu komunikacyjnego dla nowego zagospodarowania, w tym poprzez wprowadzenie zintegrowanego systemu transportowego w zakresie budowy dróg obwodowych oraz rozwoju ścieżek rowerowych, celem

eliminacji przestojów w ruchu powodujących wzrost zanieczyszczenia pochodzących z tego źródła (głównie NO2 i CO);

- wprowadzenie zieleni na obszarach źle zagospodarowanych, w tym wprowadzanie wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pasa zieleni izolacyjnej, celem eliminacji unosu pyłu z powierzchni terenu, dróg, pól uprawnych tj. tzw. emisji niezorganizowanej.

Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zasoby środowiska kulturowego są trwałym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej, dlatego też winny być rozpatrywane kompleksowo z innymi komponentami zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Drzewica.

Celem ochrony wartości kulturowych jest utrwalenie tożsamości i odrębności regionu oraz ochrona historycznie ukształtowanych obszarów, zespołów zabytkowych, a także pojedynczych obiektów.

Wyodrębniono następujące cele działań na rzecz ochrony zasobów przedstawiających wartość kulturową, tj.:

- zachowanie i ochrona elementów wchodzących w skład dziedzictwa kulturowego,
- rehabilitacja zdegradowanych obiektów o wartościach kulturowych poprzez przywracanie historycznych funkcji, a w przypadku braku takiej możliwości, nadanie nowej funkcji dostosowanej do charakteru obiektu,
- kształtowanie ładu przestrzennego przy zachowaniu ustalonego wizerunku gminy,
- zachowanie, przywracanie i ekspozycja zasobów krajobrazu kulturowego oraz jego struktury.

Drzewica - kierunki i polityka zagospodarowania przestrzennego.

- Podniesienie jakości miejskiego ośrodka usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.
- Zachowanie skali i atmosfery historycznie ukształtowanej przestrzeni miejskiej.
- Budowa chodników i modernizacja oświetlenia ulicznego.
- Modernizacja układów infrastruktury technicznej.
- Budowa ciągów pieszych i ścieżek rowerowych przy głównych ulicach strefy.
- Ochronie prawnej podlegają obszary i obiekty konserwatorskiego systemu ochrony przyrody
- Ochronie konserwatorskiej podlegają obiekty wpisane do rejestru i ewidencji Służby Ochrony Zabytków

Niniejszy PR wpisuje się zatem w założenia *Studium.*

2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 wpisuje się w założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 (Wersja 6.0). W szczególności zgodność zachodzi w obszarach (cytując zapisy RPO):

Oś priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny rozwoju

Przedsięwzięcia realizowane w ramach OP VI w sposób bezpośredni przyczyniać się będą do zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych (CT6), wsparcia rozwoju obszarów o specyficznych potrzebach i potencjałach endogenicznych (CT8), zmniejszenia poziomu ubóstwa (CT9) co wpływa na inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, będący istotą Strategii Europa 2020.

Planowane w ramach OP VI przedsięwzięcia w zakresie usług kulturalnych i turystycznych, rozwoju potencjałów endogenicznych obszarów o specyficznych potrzebach oraz rewitalizacji obszarów zdegradowanych przyczynią się do ożywienia społeczno-gospodarczego regionu, jak i wpłyną na podniesienie jakości i atrakcyjności życia mieszkańców woj. łódzkiego. Ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych będzie następowało poprzez realizację szerokiego spektrum inwestycji infrastrukturalnych prowadzących do aktywizacji społeczno-gospodarczej terenów zdegradowanych. Interwencje w zakresie działań rewitalizacyjnych i innych służących budowaniu potencjału społecznego (w tym również o charakterze kulturalnym oraz wpływających na wzrost zatrudnienia), będą w szczególności realizowane w sposób komplementarny z działaniami finansowanymi z EFS, co przyczyni się do wzrostu aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a tym samym wpłynie na poprawę wizerunku regionu.

Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Cel szczegółowy Zwiększona partycypacja w kulturze na terenie województwa łódzkiego.

W ramach PI 6c przewiduje się wspieranie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, naturalnego oraz wsparcie instytucji kultury. Inwestycje zaplanowane w ramach PI 6c przyczynią się do wzrostu partycypacji w kulturze na terenie województwa łódzkiego. Przedsięwzięcia dotyczące prac konserwatorskich i restauratorskich oraz w odniesieniu do instytucji kultury wpłyną na podniesienie świadomości historycznej mieszkańców województwa poprzez poszerzenie oferty kulturalnej w regionie, co tym samym przełoży się na podniesienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców regionu oraz potencjalnych turystów. Działania podejmowane w ramach PI 6c wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie celu szczegółowego Umowy Partnerstwa „zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie".

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 6c:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem oraz zakup wyposażenia niezbędnego do zachowania pełnionych przez nie dotychczas funkcji kulturalnych lub nadaniem im takich funkcji,
- roboty budowlane z wyłączeniem prac polegających na budowie oraz/lub zakup wyposażenia do obiektów instytucji kultury, zabezpieczenie zasobów instytucji kultury na wypadek zagrożeń, w szczególności w zakresie zabezpieczeń np. przeciwpożarowych.

Priorytet inwestycyjny 8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Zwiększone wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych województwa łódzkiego dla rozwoju gospodarki turystycznej.

PI 8b ukierunkowany jest na wykorzystanie i rozwój potencjałów endogenicznych regionu łódzkiego, opartych na walorach przyrodniczych i kulturowych, określonych w polityce terytorialno-funkcjonalnej SRWŁ 2020 w celu rozwoju przedsiębiorczości z zachowaniem zasad zrównoważonej turystyki.

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 8b:

Budowa, przebudowa infrastruktury turystycznej (w tym obiektów i urządzeń) wraz z zakupem wyposażenia i sprzętu oraz zagospodarowanie otoczenia pozostającego w bezpośredniej lokalizacji inwestycji. W ramach interwencji PI 8b wsparcie mogą uzyskać również projekty związane z adaptacją obiektów do pełnienia funkcji turystycznych.

Priorytet inwestycyjny 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel szczegółowy:

Przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych.

Ożywienie społeczno-gospodarcze i ograniczenie ubóstwa na terenach zdegradowanych w regionie łódzkim wymaga realizacji kompleksowych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, uwzględniających wymiar gospodarczy, fizyczny i społeczny. Rewitalizacja planowana w ramach 9b ma na celu przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych, co będzie miało wpływ na niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na zdegradowanych obszarach miejskich i wiejskich. Działania zaplanowane w ramach PI 9b mają koncentrować się na poprawie warunków do rozwoju obszarów zdegradowanych. Kompleksowa rewitalizacja wymaga aktywności w czterech sferach:

- materialno-przestrzennej (modernizacja budynków oraz przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej),
- społecznej (rozwiązanie problemów społecznych takich jak bezrobocie, wykluczenie społeczne, niski poziom kapitału ludzkiego),
- gospodarczej (tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości),

- środowiskowej (działania zwiększające efektywność energetyczną i służące wykorzystaniu terenów zdegradowanych).

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 9b:

- renowacja, adaptacja budynków, obiektów, terenów i przestrzeni prowadząca do przywrócenia lub nadania nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu interwencji 9b,
- rewitalizacja tkanki mieszkaniowej w ramach części wspólnych wielorodzinnych budynków, w tym termomodernizacja budynków mieszkalnych (jako element szerszego projektu).

Oś priorytetowa IV – Gospodarka niskoemisyjna

Priorytet inwestycyjny 4.a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Cel szczegółowy

Zwiększona produkcja energii ze źródeł odnawialnych.

Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym województwa łódzkiego przyczyni się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych oraz poprawy stanu środowiska poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód oraz redukcję ilości wytwarzanych odpadów. Interwencje zaplanowane w ramach PI 4.a. przyczynią się ponadto do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego województwa łódzkiego, a w szczególności do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Ponadto wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych cechuje się niewielką lub zerową emisją gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń, co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne, a jednocześnie bezpośrednio wpłynie na osiągnięcie celu szczegółowego Umowy Partnerstwa "zmniejszenie emisyjności gospodarki"

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.a:

- budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii (sieci niskiego napięcia poniżej 110 kV), pochodzącej ze źródeł odnawialnych (ze szczególnym nastawieniem na produkcję energii elektrycznej), w oparciu o moc instalowanej jednostki: energia wodna (wyłącznie na już istniejących budowlach piętrzących, wyposażonych w hydroelektrownie, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej), energia wiatru, energia słoneczna, energia geotermalna, energia biogazu, energia biomasy.

Priorytet inwestycyjny 4.c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym.

Cel szczegółowy

Poprawiona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i w sektorze budownictwa mieszkaniowego.

Jednym z kierunków rozwoju województwa łódzkiego jest zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego poprzez wspieranie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki. Interwencja związana z gospodarką niskoemisyjną wpisuje się w realizację polityki klimatycznej UE – polityki ograniczenia gazów cieplarnianych. Zgodnie z układem celów tematycznych Polityki Spójności przyjętym na poziomie UE, określenie „gospodarka niskoemisyjna" odnosi się do emisji CO_2. Projekty przewidziane w ramach PI 4.c. przyczynią się do budowy bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej województwa łódzkiego, która w wydajny, zrównoważony sposób wykorzystuje zasoby i zmniejsza emisję zanieczyszczeń. Największy potencjał w zakresie oszczędności energii identyfikowany jest w budynkach, w związku z tym wsparcie skoncentrowane będzie na ich głębokiej modernizacji energetycznej. Ponadto bardzo ważna jest świadomość społeczeństwa w zakresie możliwości podejmowania różnych działań mogących przyczynić się do eliminacji lub znacznego ograniczenia źródeł powstawania zwiększonego zapotrzebowania na energię. Do działań w tym zakresie zaliczyć należy wdrażanie rozwiązań technologicznych ograniczających zużycie energii poprzez wykonywanie głębokiej modernizacji energetycznej budynków, zwłaszcza użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych, celem zwiększenia ich efektywności energetycznej.

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.c.:

- głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej lub wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne (ocieplenie obiektu, wymiana okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), modernizacja systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach. W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie wymiana źródła ciepła z opartego na paliwach konwencjonalnych na źródła ciepła wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych bądź na przyłącza sieciowe oraz najbardziej wydajne urządzenia grzewcze wykorzystujące paliwa konwencjonalne. Zastosowanie pieców węglowych nie będzie przedmiotem dofinansowania.

Priorytet inwestycyjny 4.e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Cel szczegółowy:

Lepsza jakość powietrza.

Inwestycje planowane w ramach PI. 4.e powinny przyczynić się do obniżenia zużycia energii oraz redukcji zanieczyszczeń powietrza, związanych szczególnie z niską emisją. Ich realizacja będzie wynikać z planów gospodarki niskoemisyjnej, które mają na celu wskazanie sposobów wypełnienia obowiązków wynikających ze zobowiązań, określonych w ratyfikowanym przez Polskę Protokole z Kioto oraz w pakiecie klimatyczno-energetycznym, przyjętym przez Komisję Europejską w grudniu 2008 roku. Ich realizacja służy spełnieniu obowiązków, określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej, w szczególności dotyczących redukcji emisji gazów

cieplarnianych, redukcji zużycia energii, a także wzrostu udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł. W wyniku realizacji projektów powinna nastąpić poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców, co w znacznym stopniu spowoduje ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększy efektywność energetyczną. Ponadto realizacja priorytetu wpłynie na racjonalizację rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej. Realizowane przedsięwzięcia wpłyną na ograniczenie emisyjności gospodarki, a tym samym na poprawę jakości powietrza, co przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego Umowy Partnerstwa "zmniejszenie emisyjności gospodarki".

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.e.:

- inwestycje w zakresie budownictwa o znacznie podwyższonych parametrach energetycznych, polegające na projektach pilotażowych, demonstracyjnych dotyczących budynków użyteczności publicznej,
- inwestycje w ramach modernizacji źródeł ciepła (kompleksowa wymiana lub renowacja), rozbudowy systemów zaopatrzenia w ciepło oraz doprowadzenia źródeł ciepła do budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego oraz budynków użyteczności publicznej. Zastosowanie pieców węglowych nie będzie przedmiotem dofinansowania,
- inwestycje w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych jako element szerszego projektu infrastrukturalnego.

Z przedstawionego opisu wynika, iż *Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022* wpisuje się w jego założenia. Cele i działania podejmowane w ramach PR są zgodne tymi zawartymi w programie operacyjnym. Sprzyjają one rewitalizacji tkanki miejskiej, wykorzystują teren zdegradowany dla szeroko pojętego użytku społecznego, wzmacniają atrakcyjność regionu, czyniąc miejsce dostępnym i przyjaznym – co ważne - nie tylko dla mieszkańców Miasta.

3. Diagnoza stanu Gminy i Miasta Drzewica. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

W ramach Programu Rewitalizacji przeprowadzono diagnozę wszystkich sfer wymienionych w „Wytycznych..." , a zatem sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W szczególności przeprowadzono pogłębioną analizę kwestii społecznych, dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze społecznym. Dzięki tak szerokiej analizie możliwe stało się wyodrębnienie projektów rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Pozwala to na podniesienie skuteczności i trwałości wskazanych w dalszej części Programu projektów rewitalizacyjnych oraz wskazuje możliwość partycypacji mieszkańców we współdecydowaniu o obszarze objętym rewitalizacją.

Diagnoza stanu Gminy i Miasta Drzewica została przeprowadzona w oparciu o dane ogólnodostępne, ale również w oparciu o dane otrzymane z: Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, Komendy Powiatowej Policji w Opocznie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pozyskanie danych wiązało się z ogromem pracy włożonej przez przedstawicieli każdej z instytucji, albowiem na co dzień tego rodzaju informacje nie są archiwizowane w sposób szczegółowy. Ponieważ, nie każdy problem można było przedstawić za pomocą danych liczbowych, w poszczególnych fragmentach Programu umieszczono także opisy zjawisk, jakie zaobserwowano podczas przeprowadzonej wizji lokalnej. W trakcie tworzenia Programu nieocenioną wartość stanowiła wiedza oraz doskonała znajomość specyfiki Gminy i Miasta oraz problemów mieszkańców, posiadana przez pracowników Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, którzy na co dzień zmagają się z problemami Drzewiczan.

Diagnoza opisuje sytuację Gminy i Miasta Drzewica w sferach kolejno: społecznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i gospodarczej. Dla każdej ze sfer, za pomocą udostępnionych i zebranych danych przedstawiono najpierw dane ogólne dotyczące całej Gminy i Miasta Drzewica, a następnie postarano się – również dla każdej ze sfer - jak najdokładniej zobrazować panującą w niej sytuację, za pomocą danych bardziej szczegółowych (dane liczbowe oraz opis obserwacji poczynionych podczas wizji lokalnej).

3.1. Sfera społeczna

W rozdziale tym, zgodnie z „Wytycznymi ...", przeprowadzono szczegółową i pogłębioną analizę kwestii społecznych, w tym m.in.: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości.

3.1.1. Liczba ludności

W 2015 roku liczba ludności faktycznie zamieszkałej gminie miejsko-wiejską Drzewica wynosiła 10 725 osób, w tym 50,66% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia wynosi 90osób/km^2. Liczba ludności na przełomie analizowanych lat zmalała o 350 osób. Co roku odnotowuje się nieznaczną przewagę liczby kobiet.

Tabela 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica, stan na 31 XII

	ogółem	kobiety	mężczyźni	udział kobiet w liczbie ludności ogółem
2005	11 075	5 614	5 461	50,69%
2006	11 087	5 632	5 455	50,80%
2007	11 076	5 629	5 447	50,82%
2008	11 037	5 604	5 433	50,77%
2009	11 020	5 583	5 437	50,66%
2010	10 975	5 555	5 420	50,62%
2011	10 919	5 529	5 390	50,64%
2012	10 845	5 510	5 335	50,81%
2013	10 815	5 490	5 325	50,76%
2014	10 766	5 444	5 322	50,57%
2015	10 725	5 433	5 292	50,66%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica wynosiła 3 962 osób, w tym 50,66% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia wynosi 808osób/km2. Liczba ludności ulega niewielkim wahaniom. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 przybyło 8 osób. Co roku odnotowuje się nieznaczną przewagę liczby kobiet.

Tabela 2 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica, stan na 31 XII

	ogółem	kobiety	mężczyźni	udział kobiet w liczbie ludności ogółem
2005	3 954	2 037	1 917	51,52%
2006	3 990	2 054	1 936	51,48%
2007	3 998	2 060	1 938	51,53%
2008	3 958	2 044	1 914	51,64%
2009	3 962	2 033	1 929	51,31%
2010	4 038	2 047	1 991	50,69%
2011	4 012	2 039	1 973	50,82%
2012	3 994	2 039	1 955	51,05%
2013	4 008	2 039	1 969	50,87%
2014	3 984	2 025	1 959	50,83%
2015	3 962	2 007	1 955	50,66%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica, stan na 31 XII

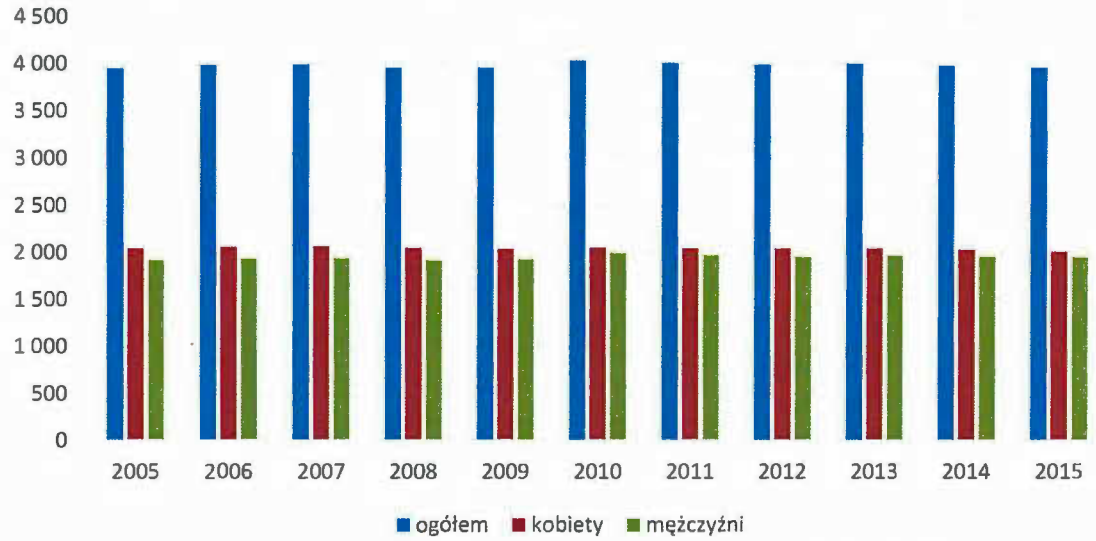

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wg stanu na dzień 30.09.2016 roku liczba ludności w Gminie - wg podziału na poszczególne miejscowości oraz ulice w Mieście – przedstawia się następująco:

Tabela 3 Liczba ludności w Gminie - wg podziału na poszczególne miejscowości oraz w Mieście – stan na 30.09.2016 r.

Nazwa miejscowości / ulica	Liczba ludności
Augustów	73
Brzustowiec	768
Brzuza	219
Dąbrówka	339
Domaszno	505
Giełzów	167
Idzikowice	444
Jelnia	558
Krzczonów	574
Radzice Duże	647
Radzice Małe	498
Strzyżów	367
Świerczyna	140
Trzebina	316
Werówka	335
Zakościele	465
Żardki	447
Żdżary	43
RAZEM OBSZAR WIEJSKI	**6 905**
17-go Stycznia	25
Armii Krajowej	73
Błonie	12
Braci Kobylańskich	267
Cmentarna	5

Nazwa miejscowości / ulica	Liczba ludności
Fabryczna	117
Gen. Władysława Sikorskiego	346
Jana Kilińskiego	299
Klonowa	2
Kolejowa	112
Mjra Hubola	201
Mickiewicza	40
Mostowa	14
Ogrodowa	6
Osiedle Bolesława Chrobrego	572
Osiedle Mieszka I-go	690
Osiedle Słoneczne	78
Plac Tadeusza Kościuszki	47
Plac Gabriela Narutowicza	45
Plac Wolności	82
Rzeczna	10
Skalna	45
Juliusza Słowackiego	141
Sosnowa	24
Spacerowa	11
Sportowa	170
Stanisława Staszica	13
Stawowa (w tym DPS)	159 (63)
Szkolna	125
Warszawska	21
Zdrojowa	44
Stefana Żeromskiego	13
Prymasa Macieja Drzewickiego	43
Północna	4
RAZEM MIASTO DRZEWICA	**4 013**
OGÓEM GMINA I MIASTO DRZEWICA	**10 918**

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy

3.1.2. Struktura ludności

Ludność wg grup wieku

Poniżej przedstawiono liczbę ludności według grup wieku. W Mieście Drzewica widoczny jest stosunkowo duży udział osób w grupie wieku „70 lat i więcej", oraz „55-59 lat". Analizując lata od 2010 do 2015 grupa osób w wieku „70 lat i więcej" powiększyła się o 112, natomiast osoby w wieku „55-59 lat" – ich liczba występuje na podobnym poziomie. Nieznacznie powiększyła się liczba ludności w wieku pomiędzy 30 a 44 rokiem życia.

Tabela 4 Ludność wg grup wieku w Mieście Drzewica

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0-4 lat	176	179	177	181	189	218	213	199	208	196	172
5-9 lat	222	234	227	213	183	193	183	192	194	204	220
10-14 lat	276	243	239	217	234	234	243	230	221	201	190
15-19 lat	312	317	291	298	272	272	245	235	225	226	220
20-24 lat	347	343	362	349	335	267	266	263	280	262	262
25-29 lat	302	327	332	342	355	327	312	305	286	282	254
30-34 lat	266	270	270	249	274	295	294	287	292	289	303
35-39 lat	243	238	249	266	255	298	299	296	282	295	283
40-44 lat	252	256	254	241	242	244	255	256	269	264	277
45-49 lat	340	315	277	272	263	244	241	253	246	244	237
50-54 lat	331	341	349	342	334	339	313	278	271	259	244
55-59 lat	339	348	339	322	315	322	328	334	339	338	337
60-64 lat	151	172	229	261	283	309	326	318	307	304	312
65-69 lat	154	156	139	134	138	148	161	213	249	271	296
70 lat i więcej	243	251	264	271	290	328	333	335	339	349	355

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Podobne tendencje w podziale ludności występują na całym obszarze gminy Drzewica. Znaczna dominacja ludzi starszych oraz niewielki przyrost ludności w grupie 30-44 lata na tle analizowanych lat.

Tabela 5 Ludność wg grup wieku w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0-4 lat	518	534	549	571	581	606	595	586	554	514	509
5-9 lat	653	638	612	581	541	531	527	539	562	594	607
10-14 lat	807	742	730	688	669	647	637	599	568	538	528
15-19 lat	856	879	853	862	812	772	720	691	670	642	613
20-24 lat	948	912	901	863	878	777	783	796	814	788	773
25-29 lat	837	874	888	930	914	871	815	768	753	782	744
30-34 lat	735	754	756	716	773	793	804	802	803	763	779
35-39 lat	691	689	690	696	675	736	765	747	728	761	751
40-44 lat	668	664	670	673	675	677	690	690	704	695	717
45-49 lat	784	757	727	720	697	658	645	665	665	662	669
50-54 lat	782	776	759	758	750	777	748	718	708	688	645
55-59 lat	737	780	793	772	765	754	745	733	743	742	762
60-64 lat	495	507	570	619	646	693	738	745	737	728	723
65-69 lat	530	528	502	482	475	463	466	533	579	612	648
70 lat i więcej	1034	1053	1076	1106	1169	1220	1241	1233	1227	1257	1257

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

STATYSTYKA MIESZKAŃCÓW WG WIEKU I PŁCI

Dane w tabeli poniżej wyraźnie wskazują, że znaczny odsetek osób w Gminie stanowią osoby starsze. Zaznacza się również przewaga liczebna kobiet w grupie osób najstarszych. Widoczna jest również wyraźnie niższa liczba najmłodszych mieszkańców Miasta od ich liczby na obszarze wiejskim.

Tabela 6 Statystyka mieszkańców wg wieku i płci (M = mężczyźni; K = kobiety; O = ogółem); stan na dzień 30.09.2016

wiek	Gmina Drzewica			Miasto Drzewica			Obszar wiejski Gminy		
	M	K	O	M	K	O	M	K	O.
0-2	162	137	289	49	35	84	113	102	215
3	38	50	88	13	18	31	25	32	57
4-5	98	100	198	27	38	65	71	62	133
6	71	62	133	30	25	55	41	37	78
7	60	61	121	19	17	36	41	44	85
8-12	257	301	558	76	113	189	181	188	369
13-15	173	158	331	72	57	129	101	101	202
16-17	146	111	257	62	38	100	84	73	157
18	69	72	141	29	18	47	40	54	94
19-65	3587	0	3587	1342	0	1342	2245	0	2245
19-60	0	3025	3025	0	1164	1164	0	1861	1861
>65	699	0	699	246	0	246	453	0	453
>60	0	1481	1481	0	525	525	0	956	956
ogółem	5360	5558	10918	1965	2048	4013	3395	3510	6905

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy

Ekonomiczne grupy wieku

Wg ekonomicznych grup wieku, dla potrzeb statystycznych ludność dzielona jest na 3 grupy, do których należą osoby w wieku:

- przedprodukcyjnym (17 lat i mniej);
- produkcyjnym – ludność w wieku zdolnym do pracy, mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat);
- poprodukcyjnym – mężczyźni od 65 roku życia, kobiety od 60 roku życia.

Tabela 7 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Mieście Drzewica

	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
	l. ludności	udział % w ogóle	l. ludności	udział % w ogóle	l. ludności	udział % w ogóle
2005	854	21,6	2623	66,3	477	12,1
2006	856	21,5	2637	66,1	497	12,5
2007	810	20,3	2659	66,5	529	13,2
2008	787	19,9	2619	66,2	552	13,9
2009	762	19,2	2617	66,1	583	14,7
2010	807	20,0	2589	64,1	642	15,9
2011	777	19,4	2575	64,2	660	16,5
2012	755	18,9	2530	63,3	709	17,8
2013	747	18,6	2512	62,7	749	18,7
2014	743	18,7	2467	61,9	774	19,4
2015	728	18,4	2427	61,2	807	20,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W Mieście Drzewica w roku 2015 w stosunku do roku 2005 liczba ludności w wieku:

- przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 126 osób,

- produkcyjnym zmniejszyła się o 196 osób,
- poprodukcyjnym zwiększyła się o 330 osób.

Tabela 8 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica

	wiek					
	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
	l. ludności	udział % w ogóle	l. ludności	udział % w ogóle	l. ludności	udział % w ogóle
2005	2519	22,7	6720	60,7	1836	16,6
2006	2483	22,4	6745	60,8	1859	16,8
2007	2393	21,6	6789	61,3	1894	17,1
2008	2336	21,1	6773	61,4	1928	17,5
2009	2258	20,5	6766	61,4	1996	18,1
2010	2242	20,4	6689	61,0	2044	18,6
2011	2169	19,9	6674	61,1	2076	19,0
2012	2115	19,5	6597	60,8	2133	19,7
2013	2064	19,1	6560	60,6	2191	20,3
2014	2040	18,9	6479	60,2	2247	20,9
2015	2024	18,9	6438	60,0	2263	21,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W roku 2015 w stosunku do roku 2005 liczba ludności w wieku:

- przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 495 osób,
- produkcyjnym zmniejszyła się o 282 osób,
- poprodukcyjnym zwiększyła się o 427osób.

Zmiany zachodzące w liczbie ludności w wieku poprodukcyjnym zachodzą bardziej dynamicznie, niż w pozostałych dwóch grupach. Znaczny udział osób w wieku poprodukcyjnym (w 2015 roku osiągnął 21,1%) klasyfikuje społeczeństwo gminy Drzewica do typu starzejącego się.

Starzenie się społeczeństwa jest procesem złożonym, który wynika głównie z trzech innych procesów: rozrodczości (spadku liczby urodzeń), umieralności (wydłużanie się wieku ludności) oraz migracji (zwykle zjawiska emigracji).

Rynek pracy

Bezrobocie jest czynnikiem hamującym rozwój danej osoby, ale również generującym szereg negatywnych odczuć i zachowań. Bycie zatrudnionym związane jest oczywiście z posiadaniem źródła stałego dochodu, dzięki czemu możliwe jest zaspakajanie co najmniej podstawowych potrzeb. Z drugiej strony brak pracy powoduje frustrację oraz zniechęcenie. Długotrwałe bezrobocie, które jest szczególnie dotkliwe w Mieście Drzewica, jest przyczyną pojawiania się kolejnych dysfunkcji i narastających problemów natury psychospołecznej.

Poniżej przedstawiono liczbę i strukturę osób pracujących w Mieście Drzewica.

Tabela 9 Osoby pracujące[8] w Mieście Drzewica

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w ogóle pracujących
2005	0	0	0	-
2006	927	475	452	48,76%
2007	990	517	473	47,78%
2008	1 074	570	504	46,93%
2009	1 129	678	451	39,95%
2010	1 190	668	522	43,87%
2011	847	387	460	54,31%
2012	792	367	425	53,66%
2013	693	284	409	59,02%
2014	726	311	415	57,16%
2015	731	334	397	54,31%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba osób pracujących w Mieście w stosunku do roku 2006 zmniejsza się, w 2015 roku były to 731 osoby, przy czym kobiety stanowiły 54,31% ogółu.

Sytuacja wygląda podobnie w całej gminie. Liczba osób pracujących w gminie zmniejszyła się o 228 osób od 2006 roku. Kobiety również stanowią przewagę wg danych GUS z kilku ostatnich lat.

Należy jednak zaznaczyć, iż nie są to wszystkie osoby pracujące. Należy wziąć tu pod uwagę kryteria doboru osób pracujących (wyjaśnienie – przypis poniżej) oraz osoby pracujące w szarej strefie – co z kolei ma również wpływ na liczbę osób bezrobotnych. Dodatkowo, należy zaznaczyć, że mężczyznom łatwiej jest znaleźć pracę nie będąc zarejestrowanym, np. przy pracach budowlanych.

Tabela 10 Osoby pracujące w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w ogóle pracujących
2005	1159	627	532	45,90%
2006	1271	717	554	43,59%
2007	1348	774	574	42,58%
2008	1292	697	595	46,05%
2009	1248	708	540	43,27%
2010	1299	693	606	46,65%
2011	952	408	544	57,14%
2012	904	391	513	56,75%
2013	798	304	494	61,90%
2014	918	410	508	55,34%
2015	931	424	507	54,46%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

[8] Definicja GUS: „Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; (...) bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). W 2004 i 2005 r. dla gmin miejsko- wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej. Wg faktycznego miejsca pracy (dla lat 1995-2003); wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.)."

Zestawienie poniżej przedstawia zarejestrowane osoby bezrobotne w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica (brak oddzielnych danych dla Miasta). Na koniec 2015 roku ogółem zarejestrowanych było 470 osób (kobiety stanowiły 52%) to w porównaniu z 2005 rokiem aż o 872 osoby mniej.

Tabela 11 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	ogółem	mężczyźni	kobiety
2005	1 342	682	660
2006	1 203	599	604
2007	1 021	493	528
2008	713	331	382
2009	958	476	482
2010	738	343	395
2011	843	364	479
2012	898	413	485
2013	856	410	446
2014	696	344	352
2015	470	223	247

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Począwszy od 2008 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wzrastała do roku 2012. Od roku 2013 stopniowo zmniejsza się.

Wykres 2 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

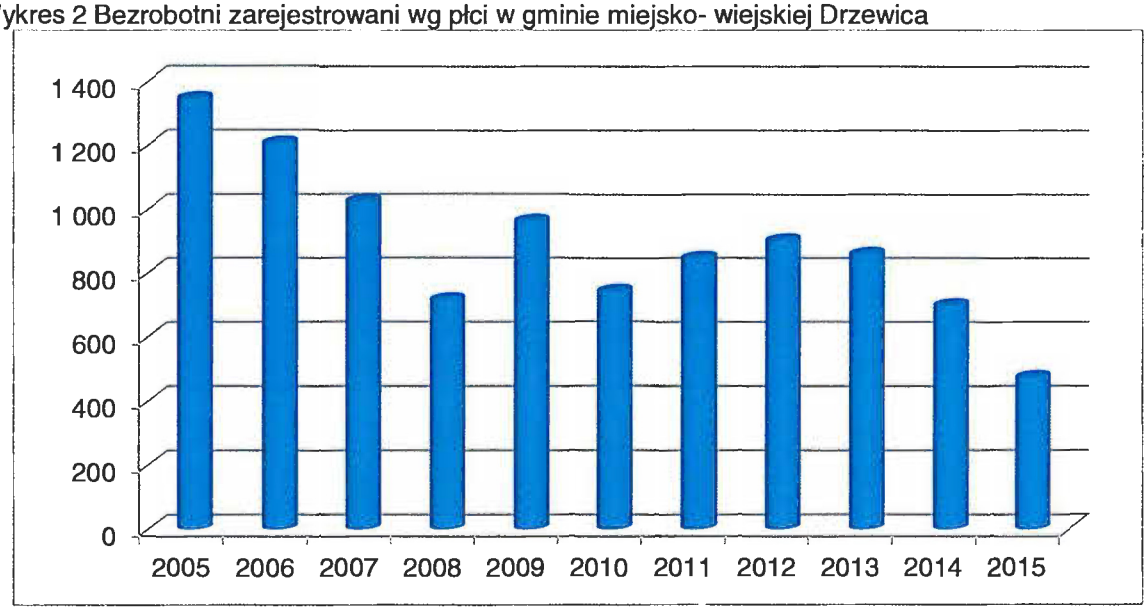

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Opocznie na koniec II kwartału 2016 roku zarejestrowanych było 2 656 osób bezrobotnych.

Z gminy miejsko-wiejskiej Drzewica w PUP w Opocznie zarejestrowano w tym czasie 410 osób (32,9% z nich zamieszkuje miasto, zaś 67,1% obszar wiejski). W każdej z kategorii przewagę stanowią osoby zamieszkujące na wsi, co wynika jednak prawdopodobnie z faktu, że ogólna liczba mieszkańców obszaru wiejskiego jest prawie 2 razy taka jak mieszkańców Miasta. 56,6%% ogółu osób zarejestrowanych na obszarze Gminy stanowią kobiety, 55,6% osób jest w wieku 18 – 44 lata,

24,4% to osoby zarejestrowane 12 miesięcy i dłużej, natomiast prawo do zasiłku posiada 24,6% zarejestrowanych.
Osoby pozostające na rynku pracy w szczególnej sytuacji w gminie Drzewica stanowią 80,7% ogółu zarejestrowanych z Gminy, w tym kobiety 56,8%. Około 12% tych osób to osoby do 25 roku życia, około 28,7% to osoby do 30 roku życia, zaś 39,9% ukończyło 50 lat. Tak jak w całym powiecie, tak i w Gminie obecny jest problem długotrwałego bezrobocia – wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy niemalże 51,9% dotyczy ta sytuacja.

Z Miasta Drzewica zarejestrowanych było 135 osób, w tym 109 (80,7%) to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Niemalże 59% ogółu to osoby w wieku 18 – 44 lata, 22,9% posiada prawo do zasiłku. Wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy udział kobiet wynosi 56,8%, osoby do 25 roku życia stanowią 10,1%, do 30 roku życia 23,8%, osoby po 50 roku życia 43,1%, zaś osoby długotrwale bezrobotne 52,3%.

Z obszaru wiejskiego Gminy zarejestrowanych było 275 osób, w tym 222 (80,7%) to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. 56% ogółu to osoby w wieku 18 – 44 lata, 25,5% posiada prawo do zasiłku. Wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy udział kobiet wynosi 56,8%, osoby do 25 roku życia stanowią 13%, do 30 roku życia 31%, osoby po 50 roku życia 38,2%, zaś osoby długotrwale bezrobotne 51,8%.

Dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 12 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Drzewica

	ogółem	w tym:						
		kobiety	zwolnieni z przyczyn dot. zakładu	z prawem do zasiłku	zarejestrowani w okresie 12 m- cy od dnia ukończenia szkoły	w wieku 18-44 lata	zarejestrowani 12 m- cy i dłużej	zamieszkali na wsi
Drzewica	**410**	**232**	**9**	**101**	**8**	**228**	**100**	**333**
miasto	135	77	3	31	0	74	32	X
wieś	275	155	6	70	8	154	68	333

	osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy					
	ogółem	w tym kobiety	w tym do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	w tym po 50 roku życia	w tym długotrwale bezrobotni
Drzewica	**331**	**188**	**95**	**40**	**132**	**172**
miasto	109	62	26	11	47	57
wieś	222	126	69	29	85	115

Źródło: *Informacja o bezrobociu w przekroju miast i gmin powiatu opoczyńskiego wg. stanu w końcu II kwartału 2016* r. Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie

Wykształcenie

Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica został przedstawiony w oparciu o ostatnie dostępne dane GUS pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 – Ludność. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy był w 2002 roku niski. Dominowały osoby posiadające wykształcenie podstawowe ukończone, stanowiły aż 37,17% ogółu. Kolejną największą grupą były osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym: 24,09% oraz posiadające wykształcenie średnie razem: 23,69% osób. Wykształcenie policealne osiągnęło 2,24% mieszkańców, przy czym 77,4% stanowiły kobiety. Wykształceniem wyższym legitymowało się natomiast 5,02% ogółu osób, ponownie przewagę stanowiły kobiety (63,23% osób). W podziale na płeć przewaga mężczyzn zaznacza się na poziomie wykształcenia średniego zawodowego (około 53%) oraz zasadniczego zawodowego (około 62%).

Tabela 13 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica w 2002 roku

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w danej kategorii wykształcenia
wyższe	465	171	294	63,23%
policealne	208	47	161	77,40%
średnie razem	2 195	1 011	1 184	53,94%
średnie ogólnokształcące	508	117	391	76,97%
średnie zawodowe	1 687	894	793	47,01%
zasadnicze zawodowe	2 232	1 380	852	38,17%
podstawowe ukończone	3 445	1 682	1 763	51,18%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	722	221	501	69,39%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

W samym mieście Drzewica sytuacja przedstawiała się trochę lepiej. Wraz z poziomem wykształcenia zwiększała się liczba osób. I tak wykształcenie wyższe osiągnęło 8,65% osób, policealne 3,74% osób, średnie razem 32,49% osób. Mniejszy odsetek osób zakończył naukę na szkole zasadniczej zawodowej (20,78%) oraz szkole podstawowej (29,19%). W podziale na płeć sytuacja kształtuje się podobnie do tej w całej Gminie.

Tabela 14 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w mieście Drzewica w 2002 roku

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w danej kategorii wykształcenia
wyższe	294	117	177	60,20%
policealne	127	34	93	73,23%
średnie razem	1 104	501	603	54,62%
średnie ogólnokształcące	248	58	190	76,61%
średnie zawodowe	856	443	413	48,25%
zasadnicze zawodowe	706	426	280	39,66%
podstawowe ukończone	992	490	502	50,60%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	175	48	127	72,57%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

Tabela poniżej pozwala stwierdzić, że lepszy poziom wykształcenia osiągają osoby zamieszkujące miasto Drzewica. Znaczna przewaga jest widoczna na poziomie wyższym i policealnym

Tabela 15 Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	ogółem	miasto	udział mieszkańców miasta w danej kategorii wykształcenia
wyższe	465	294	63,23%
policealne	208	127	61,06%
średnie razem	2 195	1 104	50,30%
średnie ogólnokształcące	508	248	48,82%
średnie zawodowe	1 687	856	50,74%
zasadnicze zawodowe	2 232	706	31,63%
podstawowe ukończone	3 445	992	28,80%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	722	175	24,24%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

W całej Gminie niepokojąca jest natomiast liczba osób o wykształceniu podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia – w 2002 roku było to prawie 7,8% osób.

Bardziej aktualne dane dotyczące poziomu wykształcenia są dostępne dla powiatu opoczyńskiego – pochodzą z 2011 roku.

Tabela 16 Ludność wg poziomu wykształcenia w wybranych powiatach w 2011 roku

poziom wykształcenia	powiat opoczyński	
	ogółem	udział % danej kategorii wykształcenia w ogółem
ogółem	67461	
wyższe	7730	11,46%
średnie i policealne - ogółem	18791	27,85%
średnie i policealne - średnie zawodowe	9250	13,71%
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	8344	12,37%
zasadnicze zawodowe	15449	22,90%
gimnazjalne	3990	5,91%
podstawowe ukończone	17910	26,55%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1913	2,84%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2011 - Ludność

Powiat opoczyński charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób w kategoriach: „średnie i policealne - średnie ogólnokształcące" oraz „podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego". Świadczy to niestety o niskim wykształceniu jego mieszkańców. Można przypuszczać, że poziom wykształcenia w Gminie i Mieście Drzewica kształtuje się podobnie do tego w powiecie opoczyńskim.

3.1.3. Przyrost naturalny

Ruch naturalny ludności, czyli zmiany ludności w stanie liczebnym, przedstawiono za pomocą danych statystycznych obejmujących urodzenia żywe oraz zgony ogółem. Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów ogółem stanowi przyrost naturalny ludności.

Tabela 17 Ruch naturalny ludności w Gminie Drzewica

	Miasto Drzewica			obszar wiejski Gminy			gmina miejsko-wiejska		
	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny
2005	32	55	-23	73	78	-5	105	133	-28
2006	39	46	-7	72	76	-4	111	122	-11
2007	37	43	-6	85	84	1	122	127	-5
2008	40	48	-8	94	71	23	134	119	15
2009	44	45	-1	77	66	11	121	111	10
2010	51	54	-3	72	89	-17	123	143	-20
2011	33	48	-15	66	79	-13	99	127	-28
2012	39	44	-5	80	78	2	119	122	-3
2013	37	37	0	53	86	-33	90	123	-33
2014	32	45	-13	68	73	-5	100	118	-18
2015	29	45	-16	75	93	-18	104	138	-34

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2005 – 2015 liczba zgonów ogółem w Mieście przekraczała liczbę urodzeń żywych stąd przyrost naturalny był ujemny. Tylko w 2013 roku liczby te zrównały się ze sobą (po 37 osób), wartość przyrostu naturalnego wyniosła zatem (0).

Zbliżanie się przyrostu naturalnego do wartości (0) wynika raczej ze zmniejszającej się liczby zgonów ogółem. Liczba urodzeń w podanym okresie kształtuje się na podobnym poziomie.

Na obszarze wiejskim Gminy w latach 2007 – 2009 oraz w roku 2012 przyrost naturalny był dodatni.

W całej gminie miejsko-wiejskiej Drzewica przełożyło się to na dodatnie wartości przyrostu naturalnego w latach 2008 – 2009, w latach pozostałych wartości były ujemne, przy czym w roku 2015 wartość ta była najniższa i wyniosła -34 osoby.

Wykres 3 Przyrost naturalny w Gminie Drzewica

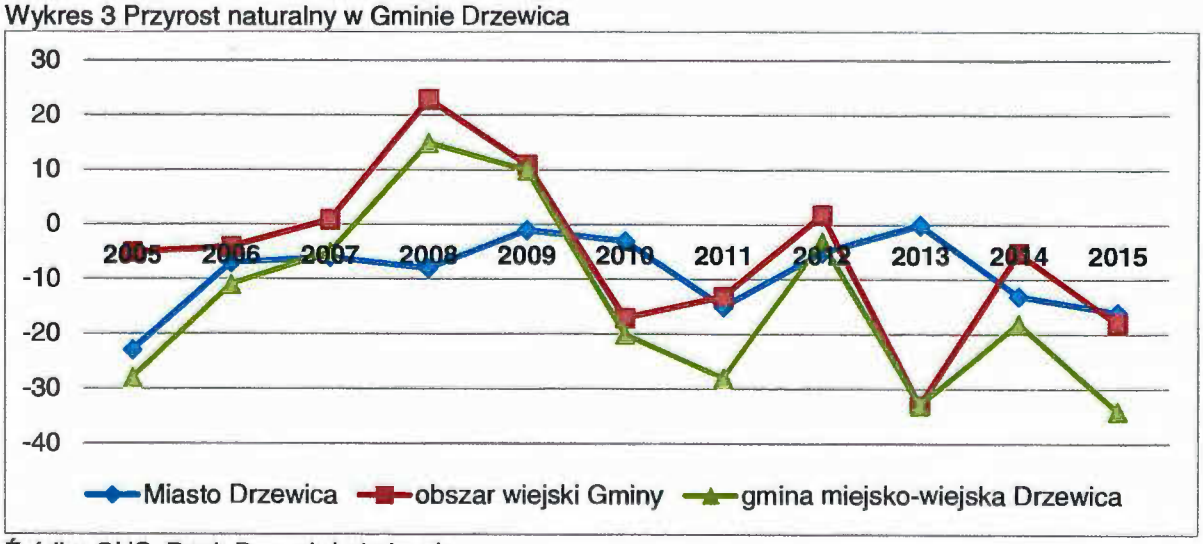

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

3.1.4. Migracja

Migracje ludności doskonale odzwierciedlają nastroje społeczeństwa, stanowią pochodną sytuacji społeczno- gospodarczej na danym obszarze. Obecnie częściej obserwowanym jest zjawisko emigracji, która zwykle ma podłoże o charakterze finansowym. Migracje o charakterze zarobkowym są najczęściej spotykanymi, migrują zwykle ludzie młodzi i wykształceni, którzy w rodzinnych stronach nie znajdują zatrudnienia umożliwiającego im dalszy rozwój oraz otrzymywanie satysfakcjonującego wynagrodzenia. Wyjeżdżają również osoby młode, które chcą się kształcić na studiach wyższych, ale nie mając takiej możliwości w rodzinnych stronach, wyjeżdżają do większego miasta, w którym zwykle następnie znajdują pracę, a kolejnym naturalnym krokiem staje się założenie tam rodziny i zamieszkanie.

Poniżej przedstawiono dane statystyczne obrazujące migracje ludności na obszarze Gminy. Należy w tym miejscu zauważyć, iż są to dane oficjalne prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny i nie uwzględniają one nierejestrowanych wyjazdów oraz przyjazdów mieszkańców.

Na obszarze Miasta Drzewica większa liczba zameldowań rejestrowana jest z obszarów wiejskich, meldują się także mieszkańcy innych miast, jednak stanowią mniejszą część. W ostatnich 6 latach odnotowano 3 zameldowania z zagranicy. Co do wymeldowań to większa ich część jest skierowana ku innym miastom, prawdopodobnie większym, w których łatwiej jest znaleźć pracę. Mieszkańcy Miasta Drzewica przenoszą się także na obszary wiejskie. W latach 2010 – 2015 zarejestrowano 1 wymeldowanie z granicę.

Tabela 18 Migracje na pobyt stały w Mieście Drzewica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
zameldowania ogółem	55	27	39	58	38	0
zameldowania z miast	22	5	20	25	10	16
zameldowania ze wsi	32	21	19	33	27	27
zameldowania z zagranicy	1	1	0	0	1	0
wymeldowania ogółem	68	38	57	33	48	0
wymeldowania do miast	43	29	40	21	33	19
wymeldowania na wieś	25	9	17	12	14	25
wymeldowania za granicę	0	0	0	0	1	0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze wiejskim Gminy w latach 2010 – 2013 odnotowano więcej zameldowań ze wsi niż z miast, w kolejnych dwóch latach sytuacja się zmieniła. W całym okresie zarejestrowano 2 zameldowania z zagranicy. Wymeldowanie w większości odbywają się do miast, co jest zjawiskiem dość powszechnym. Mieszkańcy obszarów wiejskich, w szczególności młodzież i osoby szukające pracy często zamieszkują w miastach, odnajdując tam lepsze warunki dla życia i pracy, a także lepsze perspektywy na przyszłe życie.

Tabela 19 Migracje na pobyt stały na obszarze wiejskim Gminy Drzewica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
zameldowania ogółem	41	41	42	39	40	0
zameldowania z miast	16	14	13	14	22	39
zameldowania ze wsi	23	27	29	25	18	22
zameldowania z zagranicy	2	0	0	0	0	0
wymeldowania ogółem	55	58	82	55	67	0
wymeldowania do miast	33	36	40	34	44	47
wymeldowania na wie	22	22	42	21	23	22
wymeldowania za granicę	0	0	0	0	0	0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

3.1.5. Główne przemiany społeczne

Liczba osób faktycznie zamieszkujących Drzewicę kształtuje się w latach 2005 – 2015 na podobnym poziomie. W Mieście Drzewica widoczny jest stosunkowo duży udział osób w grupie wieku „70 lat i więcej", oraz „55-59 lat". Podobne tendencje w podziale ludności występują na całym obszarze Gminy Drzewica, znaczna dominacja ludzi starszych oraz niewielki przyrost ludności w grupie 30-44 lata na tle analizowanych lat. Zmiany zachodzące w liczbie ludności w wieku poprodukcyjnym zachodzą bardziej dynamicznie, niż w pozostałych dwóch grupach. Znaczny udział osób w wieku poprodukcyjnym (w 2015 roku osiągnął 21,1%) klasyfikuje społeczeństwo Gminy Drzewica do typu starzejącego się.

Dodatkowo w Gminie rejestrowany jest ujemny przyrost naturalny, przy czym w latach 2005 – 2015 przyjmował on częściej wartości ujemne na obszarze Miasta, niż na obszarze wiejskim. Brak zwiększenia się liczby urodzeń z towarzyszącym mu odpływem ludności od kilkunastu lat budzą znaczny niepokój. Są one świadectwem niskiego przywiązania społeczeństwa do rodzinnych stron, ale również przejawem negatywnych odczuć związanych z dalszymi perspektywami na jakość życia i możliwość znalezienia pracy.
Młodzi ludzie nie zakładają rodzin, albo robią to stosunkowo późno. Znacznie przesunął się wiek, w którym kobiety decydują się na urodzenie dziecka.
Osobom ambitnym nie sprzyja brak atrakcyjnych miejsc kształcenia oraz oferty szkoleniowej. Jeśli osiągną już wymarzony poziom edukacji, to rzadko kiedy mają możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce w zawodzie na terenie Miasta, co powoduje, że migrują do miejsca, gdzie znajdą pracę zgodną z ich kwalifikacjami – czyli do większych Miast. Częściej wymeldowania dotyczą obszaru Miasta Drzewica, niż wsi.

Pomimo aktywnych działań prowadzonych na rzecz rozwoju Gminy występuje konieczność stworzenia mieszkańcom jeszcze lepszych warunków dla rozwoju, życia i pracy. Niezbędne staje się stworzenie

miejsca bardziej przyjaznego i zadbanego, kuszącego młodych ludzi ofertą edukacyjną, rekreacyjną, a w końcu miejscami pracy, które zapewnią stałe źródło dochodu.
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z obszaru Gminy zmniejsza się. Wg podziału na płeć niewielką, ale jednak przewagę stanowią kobiety. Niepokoi odsetek osób bezrobotnych w wieku 18 -44 lata, czyli w wieku największej aktywności zawodowej, ale także osób powyżej 55 roku życia, kiedy to najtrudniej jest znaleźć zatrudnienie. Olbrzymim problemem jest długotrwałe bezrobocie, w tym wypadku pomimo wyższej ogólnej liczby mieszkańców na obszarze wiejskim, to z obszaru Miasta notuje się wyższy odsetek długotrwale bezrobotnych w grupie osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy dla danego obszaru.

Najczęściej spotykanymi barierami społecznymi wejścia na rynek pracy są:

- brak wyuczonego zawodu;
- dezaktualizacja zawodu;
- niskie kwalifikacje;
- niedopasowanie posiadanego wykształcenia i przygotowania zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców;
- brak gruntownego doświadczenia zawodowego wynikającego z częstej zmiany pracy i podejmowania prac jakichkolwiek dla ratowania własnej egzystencji;
- brak gotowości do orientacji zawodowej.

Projekty rewitalizacyjne polegać muszą zatem również na przełamaniu barier wejścia na rynek pracy osób z grup marginalizowanych. Organizacja szkoleń oraz pomoc psychologów musi stanowić ważny element w działaniach władz Gminy jak również organizacji pozarządowych. Aktywność organizacji przyczyni się do osiągnięcia celów Programu Rewitalizacji.
Z drugiej zaś strony projekty rewitalizacyjne muszą uwzględniać osoby starsze, chore i niepełnosprawne, których jest w Gminie coraz więcej.

3.1.6. Charakterystyka zjawiska marginalizacji społecznej w Drzewicy – problem patologii społecznych oraz przestępczości

Problem patologii społecznych oraz zjawisko przestępczości są nieodłącznie związane z funkcjonowaniem każdej jednostki terytorialnej. Zmienia się jedynie ich natężenie oraz charakter.
Instytucjami mającymi bezpośredni kontakt z tymi zjawiskami jest Policja oraz ośrodki pomocy społecznej. Na obszarze Miasta Drzewica działalność Prowadzi Komisariat Policji w Drzewicy przy ul. Gen. Wł. Sikorskiego 1 nadzorowany przez Komendę Powiatową Policji w Opocznie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy, Dom Pomocy Społecznej oraz Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń".

Od 2008 do 2015 roku wzrosła kwota wydatków z budżetu przeznaczonych na pomoc społeczną o 723 830 zł. Zmniejszył się natomiast udział procentowy wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem Gminy w 2015 roku do 17,37%.

Tabela 20 Wydatki z budżetu Gminy miejsko-wiejskiej Drzewica (w zł)

	wydatki ogółem	pomoc społeczna	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2008	22 055 550	4 226 983	19,17%
2009	23 505 623	4 255 990	18,11%
2010	29 709 469	4 715 833	15,87%
2011	25 674 205	4 670 302	18,19%
2012	27 733 984	4 716 778	17,01%
2013	31 285 534	4 695 518	15,01%
2014	37 838 228	4 882 446	12,90%
2015	28 509 767	4 950 813	17,37%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jednym z kryteriów, wg których obszar może zostać zakwalifikowany jako teren, na którym zasadne jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych jest właśnie wspomniany problem patologii społecznych oraz zjawiska przestępczości. Patologie społeczne to zachowania ludzkie skierowane przeciwko powszechnie akceptowanym wartościom i normom społecznym. Do przejawów patologii zaliczany jest m.in.: alkoholizm, narkomania, przestępczość czy prostytucja.

Wg socjologów „Źródła patologii społecznych tkwią głównie w:

- osłabianiu więzi społecznych, zakłóceniach w stosunkach międzyludzkich i zachwianiu społecznej kontroli zachowań ludzi i ich poczucia dobra i zła;
- wzroście napięcia między potrzebami i aspiracjami a możliwościami ich urzeczywistnienia na określonym poziomie i w określonym czasie, przy jednocześnie niesprawiedliwym podziale już wytworzonych dóbr;
- zagrożeniu bezpieczeństwa jednostki, a zwłaszcza potęgowaniu się jego zagrożenia;
- nasilaniu się różnorodnych i sprzecznych interesów grup ludzi o charakterze etnicznym, językowym, kulturowym, religijnym."[9]

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Z rozmów z mieszkańcami Gminy wynika, że poczucie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego jest dość wysokie. Dominują drobne przestępstwa przeciwko mieniu. Na stałym poziomie utrzymuje się liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Jednak nawet najmniejsze przestępstwa wywierają znaczny wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Obrona mieszkańców przed przestępczością została zatem uznana za jeden z najważniejszych problemów Gminy. W Drzewicy nie występuje problem zorganizowanych grup przestępczych.

Należy zauważyć, że kradzieże oraz uszkodzenie mienia częściej mają miejsce na obszarze Miasta Drzewica.

[9] „Przyczyny i przejawy patologii społecznej" Adolf Dobieszewski, „Polityka i społeczeństwo" 1/2004

Tabela 21 Rodzaje i liczba popełnianych przestępstw w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica

Lata / kat. przestępstwa	2013		2014		2015	
	obszar miejski	**obszar wiejski**	**obszar miejski**	**obszar wiejski**	**obszar miejski**	**obszar wiejski**
Uszkodzenie ciała	0	2	4	5	2	2
Bójka i pobicie	1	1	1	0	1	0
Kradzież mienia	16	12	13	15	11	6
Kradzież z włamaniem	6	5	10	5	5	7
Uszkodzenie mienia	11	1	3	1	1	4
Wypadek drogowy	3	3	0	5	2	6
Wypadek drogowy ze skutkiem śmiertelnym	1	1	0	0	0	0
Rozbój	3	1	2	2	0	0
Kradzież rozbójnicza	0	0	0	0	0	
Wymuszenie rozbójnicze	0	0	0	0	0	0
razem	**42**	**26**	**33**	**33**	**22**	**25**
razem	**68**		**66**		**47**	

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Opocznie

POMOC SPOŁECZNA

W tabeli poniżej zebrano dane dotyczące liczby rodzin objętych pomocą społeczną z obszaru Gminy i Miasta Drzewica. Dane te skonfrontowano z liczbą mieszkańców odpowiednio Miasta/obszaru wiejskiego.

Tabela 22 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną oraz liczba mieszkańców w Gminie Drzewica w latach 2013 - 2015

	liczba rodzin objętych pomocą społeczną			liczba mieszkańców		
rok	**2013**	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**
ogółem	468	356	335	10 815	10776	10725
Miasto	120	108	90	4 008	3984	3962
obszar wiejski	348	248	245	6 807	6792	6763

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Drzewicy oraz GUS

Analiza wykazała, że to na obszarze wiejskim Gminy większy udział liczby rodzin w stosunku do liczby mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Biorąc jednak pod uwagę zmiany jakie zaszły w tym zakresie w latach 2013 – 2015, należy zwrócić uwagę na fakt, że szybciej zmniejsza się wartość wskaźnika dla obszaru wiejskiego Gminy, w 2015 roku w stosunku do roku 2013 zmniejszył się on o 1,49 punktu procentowego, zaś na obszarze Miasta o 0,72 p. p. Świadczy to o tym, że sytuacja rodzin na obszarze wiejskim Gminy relatywnie szybciej ulega polepszeniu niż na obszarze Miasta Drzewica.

Tabela 23 Wskaźnik liczba rodzin objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców

	2013	2014	2015
ogółem	4,33%	3,30%	3,12%
Miasto	2,99%	2,71%	2,27%
obszar wiejski	5,11%	3,65%	3,62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Drzewicy oraz GUS

Z tego powodu postanowiono dokładnie przeanalizować mieszkańców objętych pomocą społeczną na obszarze samego Miasta Drzewica w latach 2013 – 2015.

POGŁĘBIONA DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ

Pogłębiona diagnoza sfery społecznej została przeprowadzona w oparciu o liczbę mieszkańców objętych pomocą społeczną na obszarze Miasta Drzewica w latach 2013 - 2015 oraz formę udzielonej im pomocy. Następnie przedstawiono przesłanki do udzielenia pomocy w latach 2013 – 2015 oraz szerzej opisano, te z tytułu których największa liczba mieszkańców korzysta z pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono 3 tabele prezentujące liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną oraz formę tej pomocy wg podziału na ulice Miasta. Szczególną uwagę zwracają ulice: Braci Kobylańskich, Osiedle Mieszka I-go, Osiedle Bolesława Chrobrego, Sportowa, Fabryczna, gen. Władysława Sikorskiego, Kolejowa, Słowackiego. Istotne jest również, że zwykle, gdy pomoc jest udzielana, to przybiera ona kilka form, najczęściej zaś występuje połączenie: obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe.

Tabela 24 Objęci pomocą społeczną w 2013 roku wg ulic w Mieście Drzewica

lp	lista ulic	objęci pomocą społeczną		formy pomocy
		osoby	rodziny	
1	17-go Stycznia	4	1	brak
2	Armii Krajowej	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
3	Błonie	6	1	brak
4	Braci Kobylańskich	57	18	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
5	Cmentarna	0	0	brak
6	Fabryczna	21	9	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
7	gen. Władysława Sikorskiego	19	7	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
8	Jana Kilińskiego	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
9	Klonowa	0	0	brak
10	Kolejowa	21	7	praca socjalna, zasiłki celowe
11	mjra Hubala	15	4	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
12	Adama Mickiewicza	0	0	brak
13	Mostowa	7	2	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
14	Ogrodowa	0	0	brak
15	Osiedle Bolesława Chrobrego	40	13	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe

16	Osiedle Mieszka I-go	54	25	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, usługi opiekuńcze
17	Osiedle Słoneczne	0	0	brak
18	Plac Tadeusza Kościuszki	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
19	Plac Gabriela Narutowicza	5	2	zasiłek stały, zasiłki celowe
20	Plac Wolności	2	2	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
21	Rzeczna	0	0	brak
22	Skalna	0	0	brak
23	Juliusza Słowackiego	15	5	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
24	Sosnowa	0	0	brak
25	Spacerowa	0	0	brak
26	Sportowa	29	9	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, zasiłki stałe
27	Stanisława Staszica	0	0	brak
28	Stawowa (w tym DPS)	5	5	zasiłki stałe
29	Szkolna	13	7	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
30	Warszawska	0	0	brak
31	Zdrojowa	0	0	brak
32	Stefana Żeromskiego	0	0	brak
33	Prymasa Macieja Drzewieckiego	0	0	brak
34	Północna	0	0	brak
	RAZEM	**324**	**120**	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

Tabela 25 Objęci pomocą społeczną w 2014 roku wg ulic w Mieście Drzewica

lp	lista ulic	objęci pomocą społeczną		formy pomocy
		osoby	rodziny	
1	17-go Stycznia	3	1	zasiłki celowe, praca socjalna
2	Armii Krajowej	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
3	Błonie	2	1	zasiłki celowe, praca socjalna
4	Braci Kobylańskich	40	14	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
5	Cmentarna	0	0	brak
6	Fabryczna	19	7	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
7	gen. Władysława Sikorskiego	22	8	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
8	Jana Kilińskiego	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
9	Klonowa	0	0	brak
10	Kolejowa	18	6	praca socjalna, zasiłki celowe
11	mjra Hubala	11	3	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
12	Adama Mickiewicza	0	0	brak
13	Mostowa	7	2	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
14	Ogrodowa	0	0	brak
15	Osiedle Bolesława Chrobrego	35	12	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe

16	Osiedle Mieszka I-go	51	22	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, usługi opiekuńcze
17	Osiedle Słoneczne	0	0	brak
18	Plac Tadeusza Kościuszki	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
19	Plac Gabriela Narutowicza	6	2	zasiłek stały, zasiłki celowe
20	Plac Wolności	2	2	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
21	Rzeczna	0	0	brak
22	Skalna	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe
23	Juliusza Słowackiego	18	6	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
24	Sosnowa	0	0	brak
25	Spacerowa	0	0	brak
26	Sportowa	23	7	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, zasiłki stałe
27	Stanisława Staszica	0	0	brak
28	Stawowa (w tym DPS)	5	5	zasiłki stałe, praca socjalna
29	Szkolna	11	6	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
30	Warszawska	0	0	brak
31	Zdrojowa	0	0	brak
32	Stefana Żeromskiego	0	0	brak
33	Prymasa Macieja Drzewieckiego	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna
34	Północna	0	0	brak
	RAZEM	**290**	**108**	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

Tabela 26 Objęci pomocą społeczną w 2015 roku wg ulic w Mieście Drzewica

lp	lista ulic	objęci pomocą społeczną		formy pomocy
		osoby	rodziny	
1	17-go Stycznia	0	0	brak
2	Armii Krajowej	6	2	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
3	Błonie	0	0	brak
4	Braci Kobylańskich	21	10	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
5	Cmentarna	0	0	brak
6	Fabryczna	12	5	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
7	gen. Władysława Sikorskiego	15	8	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
8	Jana Kilińskiego	3	2	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
9	Klonowa	0	0	brak
10	Kolejowa	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe
11	mjra Hubala	11	3	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
12	Adama Mickiewicza	0	0	brak
13	Mostowa	6	2	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe
14	Ogrodowa	0	0	brak
15	Osiedle Bolesława Chrobrego	24	8	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe

16	Osiedle Mieszka I-go	30	17	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, usługi opiekuńcze
17	Osiedle Słoneczne	0	0	brak
18	Plac Tadeusza Kościuszki	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
19	Plac Gabriela Narutowicza	0	0	brak
20	Plac Wolności	2	1	praca socjalna, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze
21	Rzeczna	0	0	brak
22	Skalna	1	1	praca socjalna, zasiłki celowe
23	Juliusza Słowackiego	13	6	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
24	Sosnowa	0	0	brak
25	Spacerowa	0	0	brak
26	Sportowa	31	13	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, zasiłki stałe
27	Stanisława Staszica	0	0	brak
28	Stawowa (w tym DPS)	5	5	zasiłki stałe
29	Szkolna	12	3	obiady dla dzieci, praca socjalna, zasiłki celowe
30	Warszawska	1	1	zasiłek stały
31	Zdrojowa	0	0	brak
32	Stefana Żeromskiego	0	0	brak
33	Prymasa Macieja Drzewieckiego	5	1	obiady dla dzieci, praca socjalna
34	Północna	0	0	brak
	RAZEM	**200**	**90**	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

W budynku komunalnym przy ul. Fabrycznej „Ceglanka" mieszka 13 rodzin. Dominują tu takie problemy społeczne jak ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, choroby psychiczne jak również alkoholizm i przestępczość. Mieszkańcy borykają się z licznymi trudnościami życiowymi. Są wśród nich osoby w różnym wieku, samotnie wychowujące dzieci, niepracujące, starsze. Rodziny mieszkają najczęściej w jednopokojowym mieszkaniu po kilka osób. Warunki mieszkaniowe są bardzo skromne. Większość lokatorów tego budynku komunalnego korzysta z pomocy MGOPS w Drzewicy. Jest to pomoc nie tylko finansowa czy też rzeczowa, ale również w formie pracy socjalnej. Dwie rodziny objęte są wsparciem asystenta rodziny.

Wszystkie rodziny obecnie zamieszkujące w/w budynek zagrożone są wykluczeniem społecznym. UGiM oraz MGOPS w Drzewicy podejmują liczne działania mające na celu przeciwdziałania temu zjawisku, m.in. poprzez poprawę warunków mieszkaniowych, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia i kierowanie bezrobotnych do Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło". Praca w tymi ludźmi jest bardzo trudna.

Przedstawiona powyżej analiza wskazuje, iż największa liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje w budynkach położonych przy ulicach: 17-go Stycznia, Armii Krajowej, Braci Kobylańskich, Cmentarnej, Fabrycznej, gen. Władysława Sikorskiego, Jana Kilińskiego, Klonowej, mjra Hubala, Adama Mickiewicza, Mostowej, Osiedle Bolesława Chrobrego. Osiedle Mieszka I-go,

Osiedle Słoneczne, Placu Tadeusza Kościuszki, Placu Gabriela Narutowicza, Placu Wolności, Skalnej, Juliusza Słowackiego, Spacerowej, Sportowej, Stanisława Staszica, Stawowej, Szkolnej, Zdrojowej oraz Stefana Żeromskiego.

Jak podaje *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drzewica na lata 2016-2022*, najczęstszymi powodami przyznawania świadczeń z pomocy społecznej są:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa.

Problemem jest również alkoholizm. O ile w przypadku pozostałych przesłanek liczba rodzin, w których występuje dany problem jest bardzo realna, o tyle problem alkoholizmu bardzo często jest w rodzinach ukrywany. Stąd podane poniżej informacje nie obrazują dokładnie skali tego problemu. Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy ubiegają się o pomoc z systemu pomocy społecznej jest bezrobocie. Brak zatrudnienia niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy nawarstwiają się i rodzą kolejne, takie jak: ubóstwo, izolacja, alkoholizm, przemoc czy bezradność życiowa. Kolejnymi powodami jest: długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa.

Tabela 27 Pomoc udzielona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy wg przesłanki do udzielenia pomocy w latach 2013 - 2015

	2013	**2014**	**2015**
liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	468	356	335
przesłanki do udzielenia pomocy	**2013**	**2014**	**2015**
ubóstwo	138	128	146
niepełnosprawność	64	63	62
długotrwała choroba	83	81	96
bezrobocie	271	235	247
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	17	16	26
alkoholizm	5	5	12
potrzeba ochrony macierzyństwa	14	14	23
bezdomność	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	0	3
narkomania	0	0	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze	0	0	0
sieroctwo	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

	2013	2014	2015
zdarzenia losowe	7	3	1
zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	712	769	584
fundusz alimentacyjny	38	35	36
dodatki mieszkaniowe	37	39	39
dodatki energetyczne	X	25	24
stypendia szkolne	361	364	374

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

W latach 2013 – 2015 zmniejsza się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. W roku 2015 w stosunku do roku 2013 znacznie mniej rodzin otrzymało zasiłek rodzinny wraz z dodatkami. Należy jednak zauważyć, że liczba rodzin otrzymujących dodatki mieszkaniowe i energetyczne kształtuje się na zbliżonym poziomie. Zwiększa się liczba przyznanych stypendiów szkolnych.

Wśród osób żyjących na tzw. „marginesie społecznym" wylicza się osoby bezrobotne (w tym dotknięte ubóstwem i niejako „naturalnie" wykluczone z życia społecznego), osoby pozostające w konflikcie z prawem oraz osoby mające problem z używkami, w tym w szczególności nadużywające alkoholu.

BEZROBOCIE

Znaczącym problemem Gminy jest bezrobocie, które niesie za sobą szereg konsekwencji. Bezpośrednim efektem jest oczywiście brak środków finansowych dla zaspokojenia nawet podstawowych potrzeb. Problem ten jest mniejszy jeżeli bezrobotny ma prawo do zasiłku (choć i w tej sytuacji otrzymywane wsparcie nie jest wystarczające, a przyznawane jest tylko przez określony czas).

Osoby bezrobotne pozostają bez pracy z różnych przyczyn. Są to osoby wykształcone, które nie mogą □lbo □i□ potr□fią □□□□ć pr□□y w □□wod□□; b□□robot□ymi □ą □□ę□to □, któr□y □i□ po□□d□ją wykształcenia, nie chcą podnosić kwalifikacji zawodowych, ani przekwalifikować się. Do osób bezrobotnych należą niestety także te, które nie chcą podjąć pracy – żyją z dnia na dzień i nie zależy im na lepszych warunkach życia.

Brak środków na zakup pożywienia, środków higieny czy opłacenie rachunków wzmaga w tych osobach poczucie bezradności, ale również odrzucenia i niesprawiedliwości. Osoby, które nie potrafią poradzić sobie z tą sytuacją szukają ucieczki i zapomnienia – bardzo często w alkoholu. Jego nadużywanie w większość przypadków prowadzi do powstawania konfliktów rodzinnych. Czasami są to kłótnie, czasami jednak dochodzi również do użycia przemocy. W sytuacjach tych zwykle największe szkody odnoszą kobiety i dzieci. Konflikty te pozostają w psychice dzieci, które często przenoszą negatywne wzorce w dorosłym życiu. Należy mieć na uwadze, że alkoholicy w większości, nie są osobami samotnymi, nie żyją w próżni społecznej i z powodu ich uzależnienia cierpią ich najbliżsi.

Bezrobocie jest przesłanką z powodu której najwięcej rodzin otrzymuje wsparcie na obszarze Gminy – w 2015 roku było to 247 rodzin. Szerzej sytuacja bezrobotnych z obszaru Gminy została opisana w rozdziale 3.1.2 Struktura ludności.

OSOBY UBOGIE

Grupą wymagającą wsparcia są także osoby ubogie, które nie posiadają środków do życia – jest to efektem bezrobocia lub w przypadku ludzi starszych życia w samotności – osobom starszym bardzo trudno utrzymać się z emerytury. Osoby te potrzebują zwykle również opieki medycznej, a ich stan zdrowia uzależniony jest od przyjmowania zaleconych lekarstw. Niestety często nie stać ich na wykupienie zaleconych farmaceutyków, czego konsekwencją jest pogarszający się stan zdrowia. Z czasem osoby te wymagają leczenia szpitalnego, które odbija się na ich psychice. Szpital często odbiera ochotę do życia, a nastawienie psychiczne jest niezmiernie ważne w procesie leczenia. Ubóstwa doświadczają również osoby samotnie wychowujące dziecko oraz rodziny wielodzietne. Przeważnie wynagrodzenia otrzymywane przez opiekunów nie są wystarczające wysokie, aby zaspokoić nawet podstawowe potrzeby wszystkich członków rodziny. Sytuacja staje się jeszcze gorsza, kiedy któryś z opiekunów lub obydwoje nie posiadają zatrudnienia. Szansą na poprawę tych warunków jest program 500+, z którego jednak nie wszystkie rodziny mogą skorzystać.
W 2015 roku z powodu ubóstwa pomoc uzyskało 146 rodzin.

DŁUGOTRWAŁA CHOROBA I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

„Osoby niepełnosprawne lub długotrwale chore mają duże problemy z aktywnością w życiu swoich społeczności, szczególnie w środowisku wiejskim. Na ich sytuację życiową wpływają również mniejsze niż w miastach możliwości aktywizacji zawodowej. Ograniczenia wynikające z niepełnosprawności utrudniają lub uniemożliwiają podjęcie zatrudnienia w tradycyjnym systemie organizacji pracy. Wobec osób starszych, samotnych wymagających pomocy osób drugich, stosowana jest pomoc w formie usług opiekuńczych."[10]
Liczba rodzin wspartych z tytułu niepełnosprawności w latach 2013 – 2015 kształtuje się na podobnym poziomie i wynosi ponad 60 rodzin. Liczba rodzin wspartych zaś z tytułu długotrwałej choroby w ww. okresie czasu wzrasta. W 2015 roku pomocy udzielono 96 rodzinom.

UZALEŻNIENIA

Jak podaje *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drzewica na lata 2016-2022,* „Do najczęstszych przyczyn popadania w uzależnienia, zaliczyć można: zachwiane i nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak określonych celów życiowych, utrata lub brak zatrudnienia, powszechność. Zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy. Wzorce nadmiernego picia w rodzinie przechodzą często na młodą generację. Wczesna inicjacja alkoholowa jest szczególnie niebezpieczna, gdyż działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej i psychologicznej. Systematyczne picie, nawet w małych ilościach szybko przekształca się w uzależnienie.

[10] *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drzewica na lata 2016-2022*

W celu przeciwdziałania narastaniu zjawiska alkoholizmu, konieczne jest wzmocnienie działań profilaktycznych, a także pomoc już uzależnionym. W przypadku gminy działania te wyznaczone są w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy; aktywne działanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Drzewicy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drzewicy.

Tabela 28 Liczba wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu w przedmiocie uzależnienia alkoholowego z podziałem na lata

rok	2013	2014	2015	2016
liczba wniosków ogółem	14	8	12	12
Miasto Drzewica	6	4	8	9
obszar wiejski Gminy	8	4	4	3

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Jak wynika z tabeli powyżej liczba składanych wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu w przedmiocie uzależnienia alkoholowego w latach 2013 – 2016 kształtuje się na zbliżonym poziomie. Najniższą liczbę wniosków odnotowano w roku 2014, zaś dane za rok 2016 obejmują okres do III kwartału włącznie. Widoczny jest trend wzrostu liczby wniosków na obszarze Miasta oraz zmniejszenie ich liczby na obszarze wiejskim Gminy Drzewica.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w Gminie odgrywa wcześniej wspomniana Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która prowadzi postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy w formie kolonii dla dzieci oraz paczek żywnościowych
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiazywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów przeciwdziałania uzależnieniom.

PRZEMOC W RODZINIE

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty" na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia.

W dniu 24 października 2011 roku zarządzeniem Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego celem jest realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Drzewicy wchodzą przedstawiciele następujących instytucji:

- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy,

- Komendy Powiatowej Policji w Opocznie,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogiczna w Opocznie Filia w Drzewicy,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drzewicy,
- NZOZ Przychodnia Rodzinna DOM-MED Jelnia,
- NZOZ Przychodnia Rejonowa w Drzewicy,
- Gimnazjum im. JP II w Drzewicy,
- Szkoły Podstawowej im. Polskich Olimpijczyków w Drzewicy,
- Szkoły Podstawowej im. M. Kopernika w Radzicach Dużych,
- Szkoły Podstawowej im. S. Żeromskiego w Domasznie,
- Szkoły Podstawowej w Idzikowicach,
- Szkoły Podstawowej w Brzustowcu,
- Sądu Rejonowego w Opocznie,
- Drzewickiego Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń",
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie,
- Przedszkola Samorządowego w Drzewicy.

Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta". Po założeniu "Niebieskiej Karty cz. A" przez odpowiednie służby, karta jest przekazywana do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego. Po zapoznaniu się z kartą Zespół zaprasza osobę doznającą przemocy na spotkanie, na którym opracowywany jest plan pomocy dopasowany do potrzeb rodziny oraz uzupełniana jest "Niebieska Karta cz. C". W kolejnym etapie Zespół wzywa osobę, co do której istnieje podejrzenie stosowania przemocy na rozmowę dotyczącą konsekwencji stosowania przemocy oraz uzupełniania jest "Niebieska Karta D". Po przeprowadzeniu rozmów z osobami których dotyczy Niebieska Karta realizowany jest plan pomocy. W okresie 2013 r. – 30.09.2016 r. liczba założonych Kart ulega zmniejszeniu. O ile w 2013 roku więcej założono ich na obszarze Miasta, to w latach kolejnych widoczna przewaga w liczbie kart odnotowywana jest na obszarze wiejskim Gminy.

Tabela 29 Niebieskie Karty założone w danym roku

rok	Miasto Drzewica	obszar wiejski Gminy	Ogółem
2013	37	34	71
2014	17	36	53
2015	16	29	45
stan na 30.09.2016	10	28	38

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

Liczbę założonych Niebieskich Kart na obszarze wiejskim Gminy wg miejscowości przedstawiono w tabeli poniżej. Największa ich ilość została założona w miejscowości Zakościele.

Tabela 30 Liczba założonych Niebieskich Kart wg miejscowości na obszarze wiejskim Gminy

Lp.	Miejscowość	2013	2014	2015	stan na 30.09.2016
1.	Zakościele	6	12	5	1
2.	Augustów	1	-	-	-
3.	Krzczonów	6	6	1	4
4.	Brzustowiec	2	2	7	1
5.	Dąbrówka	4			2

Lp.	Miejscowość	2013	2014	2015	stan na 30.09.2016
6.	Domaszno	2	3	6	1
7.	Giełzów	1	-	-	-
8.	Radzice Małe	5	4		5
9.	Radzice Duże	1	2	1	2
10.	Werówka	2	1		1
11.	Idzikowice	3	2	6	3
12.	Jelnia	1	2	1	4
13.	Żardki	-	1	2	2
14.	Trzebina	-	1	-	1
15.	Świerczyna	-	-	-	1
Razem		**34**	**36**	**29**	**28**

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

Na obszarze Miasta Drzewica wyróżniają się w tym zakresie rodziny zamieszkałe na Os. Mieszka I, Os. B. Chrobrego oraz przy ulicach: Braci Kobylańskich, Fabrycznej i Sikorskiego. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że w Mieście koncentracja tego problemu jest znacznie wyższa, niż na obszarze wiejskim Gminy, gdzie miejscowości położone są w znacznej odległości od siebie.

Tabela 31 Liczba założonych Niebieskich Kart wg ulic w Mieście Drzewica

Lp.	ulica	2013	2014	2015	stan na 30.09.2016
1.	ul. J. Słowackiego	5	2	-	-
2.	ul. J. Kilińskiego	3	-	-	1
3.	ul. Br. Kobylańskich	6	1	4	1
4.	ul. gen. W. Sikorskiego	2	1	1	1
5.	ul. Drzewieckiego	1	-	-	-
6.	ul. Kolejowa	1	-	-	-
7.	ul. Fabryczna	1	2	2	1
8.	ul. Sportowa	1	-	-	1
9.	Pl. Kościuszki	1	1	-	-
10.	Pl. Wolności	1	-	1	-
11.	os. B. Chrobrego	7	2	2	3
12.	os. Mieszka I	5	5	3	2
13.	os. Słoneczne	3	-	-	-
14.	Błonie	-	1	2	-
15.	mjra Hubala	-	1	-	-
16.	Narutowicza	--	1	-	-
17.	17-go Stycznia	-	-	1	-
Razem		**37**	**17**	**16**	**10**

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy

Poprzez stworzenie warunków harmonijnego rozwoju Gmina i Miasto Drzewica chce zapewnić swoim mieszkańcom warunki w poczuciu bezpieczeństwa oraz umożliwić realizację planów osobistych, zawodowych i społecznych poprzez:[11]

- zapewnienie wszystkim potrzebującym odpowiedniej pomocy finansowej, rzeczowej lub usługowej oraz szeroko pojętego poradnictwa

[11] Ibidem

- poprawy warunków mieszkaniowych
- integrację zawodową i społeczną różnych grup społecznych
- wspieranie grup szczególnego ryzyka i zapobieganie ich wykluczeniu społecznemu
- aktywizację społeczności lokalnych
- wspieranie lokalnych inicjatyw
- szerzenie edukacji ustawicznej
- pomoc w zwalczaniu długotrwałego bezrobocia.

3.1.7. Problemy i wynikające z nich potrzeby zidentyfikowane w sferze społecznej

Do największych problemów występujących w sferze społecznej zaliczają się:

- liczba ludności utrzymująca się na stałym poziomie z tendencją do zmniejszania się
- starzenie się społeczeństwa - szybko wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym szybkim zmniejszaniu się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym
- zaznacza się wyraźnie niższa liczba najmłodszych mieszkańców Miasta od ich liczby na obszarze wiejskim
- ujemny przyrost naturalny
- niewielka ilość miejsc pracy, niskie zarobki
- wysoki odsetek osób bezrobotnych do 30 roku życia oraz po 50 roku życia
- problem długotrwałego bezrobocia (ponad 50% zarejestrowanych osób bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy)
- bezradność życiowa mieszkańców i brak chęci do rozwoju
- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych lub ich brak
- ubóstwo, bieda, alkoholizm
- ograniczony dostęp do wielu instytucji życia społecznego w sferze kultury, oświaty i zdrowia;
- słabe warunki mieszkaniowe wśród najbiedniejszych mieszkańców, szczególnie niepokój budzi sytuacja mieszkańców „Ceglanki"
- stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- kradzieże oraz uszkodzenie mienia częściej mają miejsce na obszarze Miasta Drzewica
- sytuacja rodzin na obszarze wiejskim Gminy relatywnie szybciej ulega polepszeniu niż na obszarze Miasta Drzewica
- brak w Mieście miejsca, gdzie sprawowano by opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi psychicznie lub upośledzonymi umysłowo, a także osobami wykazującymi inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych
- nieodpowiednie przystosowany do potrzeb podopiecznych Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy
- sytuacja rodzin na obszarze wiejskim Gminy relatywnie szybciej ulega polepszeniu niż na obszarze Miasta Drzewica; dodatkowo, natężenie problemów i potrzeb, a co za tym idzie

liczba korzystających z pomocy społecznej zamieszkałych przy niektórych ulicach w Mieście jest znacznie wyższa niż w innych częściach Miasta i Gminy Drzewica

Rejon opoczyński jest jednym z najbiedniejszych rejonów województwa łódzkiego. Peryferyzacja względem Łodzi skutkuje małą ilością miejsc pracy. Upadek zakładów Gerlach spowodował, iż liczba miejsc pracy w samej Gminie Drzewica dramatycznie spadła.

Program Rewitalizacji - zgodnie z zasadą koncentracji - powinien się skupić na obszarze, gdzie problemy społeczne są najpoważniejsze a przeciwdziałanie im najtrudniejsze. Takim obszarem w Gminie Drzewica jest część Miasta Drzewica (granice obszaru rewitalizacji wytyczono w dalszym rozdziale). Mieszkańcy terenów wiejskich posiadają zazwyczaj pola uprawne, bardzo często kontynuują tradycje rodzinne. Występuje wiele pozytywnych przykładów rozwoju gospodarstw rolnych. Wielu młodych rolników wyjechało w poszukiwaniu pracy, ale wielu stara się podtrzymywać rodzinną tradycję i czerpać korzyści z rolnictwa. Problemem rolnictwa jest oddalenie od rynków zbytu (Łódź, Warszawa, Kielce). Jednak następuje rozwój niekonwencjonalnych upraw np. zioła, których uprawa doskonale sprawdza się w tym regionie. Mieszkańcy terenów wiejskich Gminy Drzewica posiadają więc potencjał i szansę na polepszenie swoich warunków życia.

Inaczej jest w samym mieście. Ludność zamieszkująca bloki, domy wielorodzinne nie posiada ziemi, którą mogłaby wykorzystać rolniczo. Nie posiada również potencjału i wiedzy rolniczej. W mieście trudno spotkać osobę, której rodzina, czy ona sama nie pracowała w zakładach Gerlach. Inne osoby pracowały w firmach powiązanych i świadczących usługi dla zakładów Gerlacha. Liczby są aż nadto znaczące. W zakładach pracowało ponad 3,5 tysiąca osób. 0,5 tysiąca pracowało w firmach ściśle związanych z Gerlachem. Dziś dla tych osób nie ma pracy. Bezrobocie jest olbrzymie, a zarobki osób pracujących należą do najniższych w województwie. Mieszkańców sezonowo ratuje praca dorywcza. Lasy są bogate w jagody, grzyby, nieopodal znajduje się zagłębie produkcji jabłek. Do zbioru owoców w okresie letnim i jesiennym wyjeżdżają całe rodziny. Jednak problemy są olbrzymie i przekładają się na wiele aspektów życia.

Niestety praca okresowa to za mało. Od lat ilość osób pobierających zasiłki jest olbrzymia. Wiele osób nie może znaleźć pracy, wiele ma problemy z przystosowaniem się do nowej rzeczywistości. Największym wyzwaniem dla pracowników pomocy społecznej jest bezradność życiowa mieszkańców i brak chęci do rozwoju. Wiele osób nie chce pracować, uzależniając rodzinę od pomocy Państwa. Zjawisko to nie powinno być traktowane w sposób jednoznaczny, a ocena zachowań tych osób traktowana indywidualnie. Brak wykształcenia, wzorców społecznych, bardzo często prowadzi do bezradności życiowej. Pomoc takim osobom jest bardzo ważna. Problemem jest dotarcie do tych osób i stworzenie indywidualnych programów pomocy. Niestety polityka Państwa w ostatnich latach pogłębia problem. Świadomie bez pracy pozostaje coraz więcej mieszkańców Drzewicy.

Szczególnym wsparciem powinny być objęte dzieci. To tutaj powinno być skierowane szczególne wsparcie. To od młodego pokolenia zależy jak będzie wyglądała Drzewica za kilka, kilkanaście lat. Czy mieszkańcy będą umieli znaleźć nowy pomysł na Miasto. Szczególnym problemem dla rozwoju dzieci jest ubóstwo w rodzinie. Rozpatrując problematykę rodzinnych determinantów przystosowania dziecka do nauki szkolnej, Ewa Jackowska w opracowaniu „Środowisko rodzinne a przystosowanie

dziecka w młodszym wieku szkolnym" - Warszawa 1980, zwróciła uwagę na znaczenie m.in. odpowiednich warunków mieszkaniowych dla rozwoju dziecka: „posiadanie własnego miejsca w domu wzmacnia u dziecka poczucie pewności siebie, utrwala przekonanie, że rodzice liczą się z jego potrzebami, że zajmuje w rodzinie znaczącą pozycję". Stwierdziła ona, że warunki mieszkaniowe rodziny są ważnym elementem warunków życia rodziny, ponieważ wywierają istotny wpływ na kształtowanie się pewnych postaw i zachowań dzieci i młodzieży. Jak stwierdzono, wiele rodzin w Mieście żyje w bardzo złych warunkach. Mieszkania są małe, niektóre z nich znajdują się w bardzo złym stanie architektonicznym. Warunki te wpływają negatywnie na rozwój dzieci. Warunki materialno-bytowe i kulturalne rodziny są ważnymi wyznacznikami wyników w nauce i sprawowania w szkole, czytelnictwa książek, motywacji do nauki w domu oraz stanu fizyczno-zdrowotnego dziecka. Prawidłowy rozwój dzieci jest przecież kluczowy dla procesów rewitalizacyjnych.

Pogarszająca się na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat trudna sytuacja materialna wielu rodzin w Mieście Drzewica oraz wysokie wskaźniki bezrobocia to przyczyny powodujące, że coraz wyraźniej wśród wyznaczników powodzenia szkolnego dziecka wymienia się właśnie warunki społeczno-ekonomiczne rodziny, w której się ono wychowuje. W sytuacji napięć, które bardzo często powstają na tle trudności materialnych, stymulowanie rozwoju dziecka podlega znacznemu ograniczeniu. Problemy związane z ekonomicznym funkcjonowaniem rodziny wywierają zdecydowanie niekorzystny wpływ na rozwój i wychowanie młodego pokolenia mieszkańców Miasta. Rodziny biedne mają ograniczony dostęp do wielu instytucji życia społecznego w sferze kultury, oświaty i zdrowia. Trudna sytuacja materialna sprawia, że rodzice skupieni na problemach dnia codziennego, niewiele uwagi poświęcają dzieciom, które narażone są na niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych, ale także wychowawczych, opiekuńczych i kształcących. W rodzinach biednych występują bardzo poważne trudności w stworzeniu dziecku warunków sprzyjających jego rozwojowi emocjonalnemu, realizacji potrzeby miłości, akceptacji, bezpieczeństwa oraz stabilizacji. Dzieci z rodzin biednych narażone są na duże niebezpieczeństwo powielania negatywnych wzorców rodzinnych. Braki finansowe prowadzą do znacznego spadku aspiracji zarówno rodziców, jak też dzieci, co do zaspokojenia potrzeb edukacyjnych. Władze Gminy prowadzą od lat działania mające na celu zapewnienie dzieciom i młodzieży równego dostępu do kultury, edukacji, sportu. Jednak dalsza praca wymaga znacznych nakładów finansowych oraz prawidłowej metodologii działania. W tym momencie większą uwagę należy zwrócić na samych rodziców i ich przyzwyczajenia np. problem alkoholizmu, który w ostatnich latach rośnie. Alkoholizm nie dotyczy zresztą tylko osób ubogich. To problem całej Gminy, który bezpośrednio oddziałuje na rodzinę i dzieci.

Przestępczość nie jest wielkim problemem Gminy i Miasta. Wykroczenia i przestępstwa występują, jednak są to przypadki odosobnione. Problemem jest wandalizm. Wiele terenów, głównie centrum Miasta, jest niszczonych. Na murach pojawiają się (choć coraz rzadziej) graffiti. Dochodzi do drobnych zniszczeń koszy, ławek. Kłopotem staje się też zaśmiecanie Miasta i strefy wokół jeziora. Na terenach poprzemysłowych dochodzi do spotkań grup młodzieży. Występuje więc zagrożenie dla życia i zdrowia tych osób.

W Mieście nie występuje problem związany z innymi grupami narodowościowymi czy etnicznymi. Za problem można jednak uważać wzrost nienawiści skierowanych do innych narodowości, religii.

Problem związany jest bez wątpienia z sytuacją międzynarodową i podsycaniem problemu przez wiele osób publicznych w naszym kraju. Na problem należy zwrócić szczególną uwagę w szkołach, gdzie budować należy postawy otwarte dla innych kultur.

Problemem społecznym całej Gminy jest również starzenie się społeczeństwa. Społeczne skutki procesu starzenia się to nie tylko problem rosnących kosztów zabezpieczenia społecznego, lecz również opieki zdrowotnej oraz tzw. opieki długoterminowej (pielęgnacja). Osoby młode coraz rzadziej mają czas i możliwości, aby zająć się osobą starszą czy chorą w domu. W Drzewicy brakuje miejsc, gdzie osoby starsze mogłyby otrzymać należytą pomoc. Problem w ciągu kilkunastu lat będzie narastał.

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- inwestycje w infrastrukturę społeczną (sportową, edukacyjną) i techniczną, ochrona środowiska naturalnego
- odnowa obiektów zabytkowych w celu zachowania wartości kulturowych i historycznych
- edukacja dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie rodzin, podwyższanie kwalifikacji osób bezrobotnych, aktywizacja oraz pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym i chorym
- wzmacnianie więzi społecznych, kultywowanie historii i tradycji

3.2. Położenie Gminy i Miasta Drzewica i zagospodarowanie przestrzenne

3.2.1. Położenie geograficzne i powiązania komunikacyjne

Gmina miejsko-wiejska Drzewica położona jest w powiecie opoczyńskim, zlokalizowanym w południowo- wschodniej części województwa łódzkiego.

Mapa 1 Województwo łódzkie z zaznaczonym powiatem opoczyńskim (kolor zielony)

Źródło: Mapa zaczerpnięta z www.osp.org.pl

Gmina miejsko-wiejska Drzewica położona jest w centralnej Polsce, przy dawnym trakcie warszawsko-krakowskim, na pograniczu Mazowsza, Ziemi Łódzkiej i Gór Świętokrzyskich. Usytuowana jest w północno-wschodniej części Powiatu.

Graniczy z gminami:

- od północy: Poświętne i Odrzywół;
- od wschodu: Odrzywół, Rusinów i Gielniów;
- od południa: Gielniów i Opoczno;
- od zachodu: Opoczno i Poświętne.

Mapa 2 Gmina i Miasto Drzewica

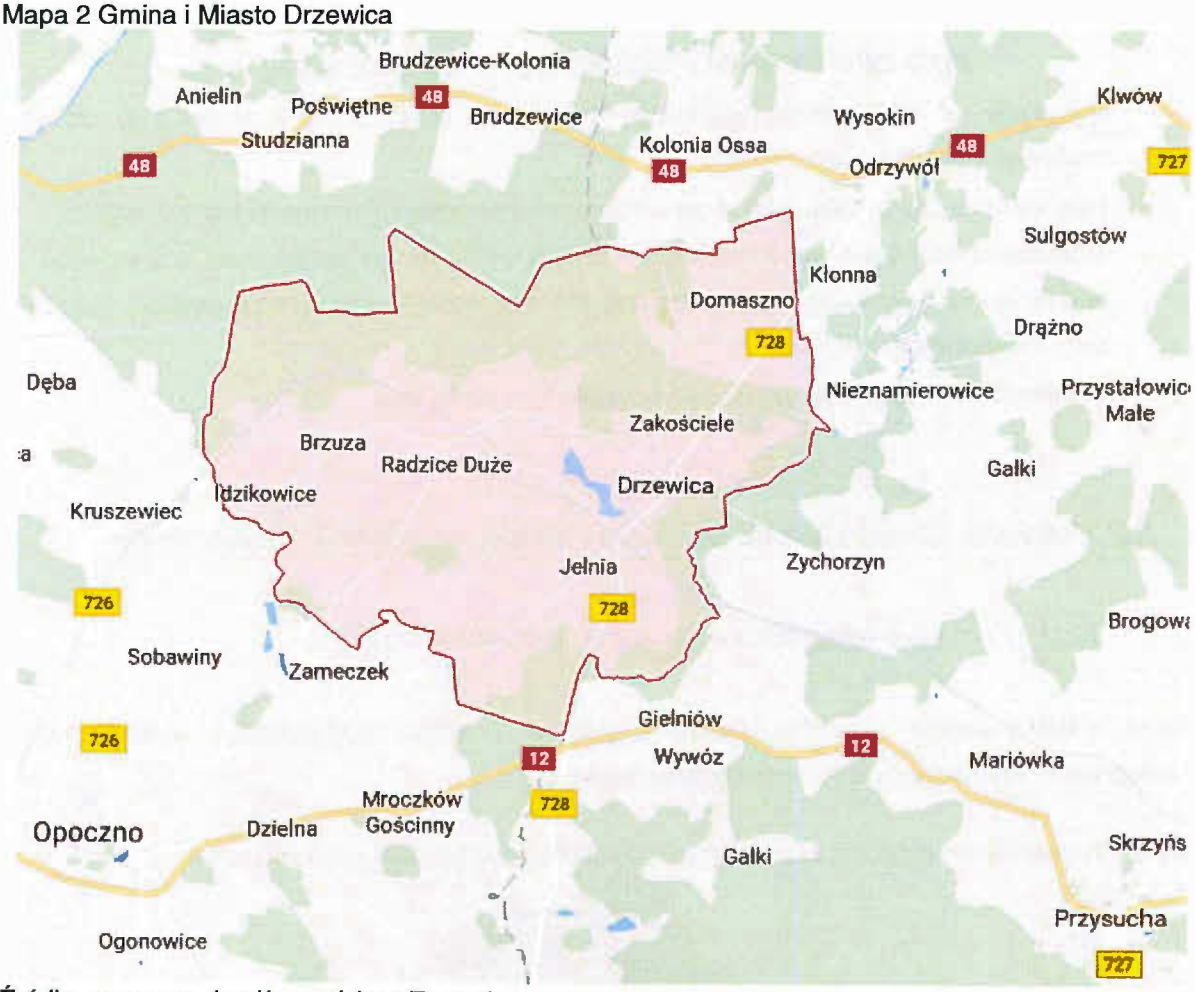

Źródło: www.google.pl/maps/place/Drzewica

Odległość Miasta Drzewica względem większych ośrodków miejskich wynosi:

- Warszawa - około 100 km;
- Łódź - około 90 km;
- Kielce - około 80 km;
- Radom - około 60 km;
- Piotrków Trybunalski - około 58 km;
- Opoczno - około 12 km.

Gmina złożona jest z Miasta Drzewica oraz 17 sołectw (Brzuza, Brzustowiec, Dąbrówka, Domaszno, Giełzów, Idzikowice, Jelnia, Krzczonów, Radzice Duże, Radzice Małe, Strzyżów, Świerczyna, Trzebina, Werówka, Zakościele, Żardki oraz Żdżary). Poniżej przedstawiono mapę Miasta Drzewica.

Mapa 3 Mapa Miasta Drzewica

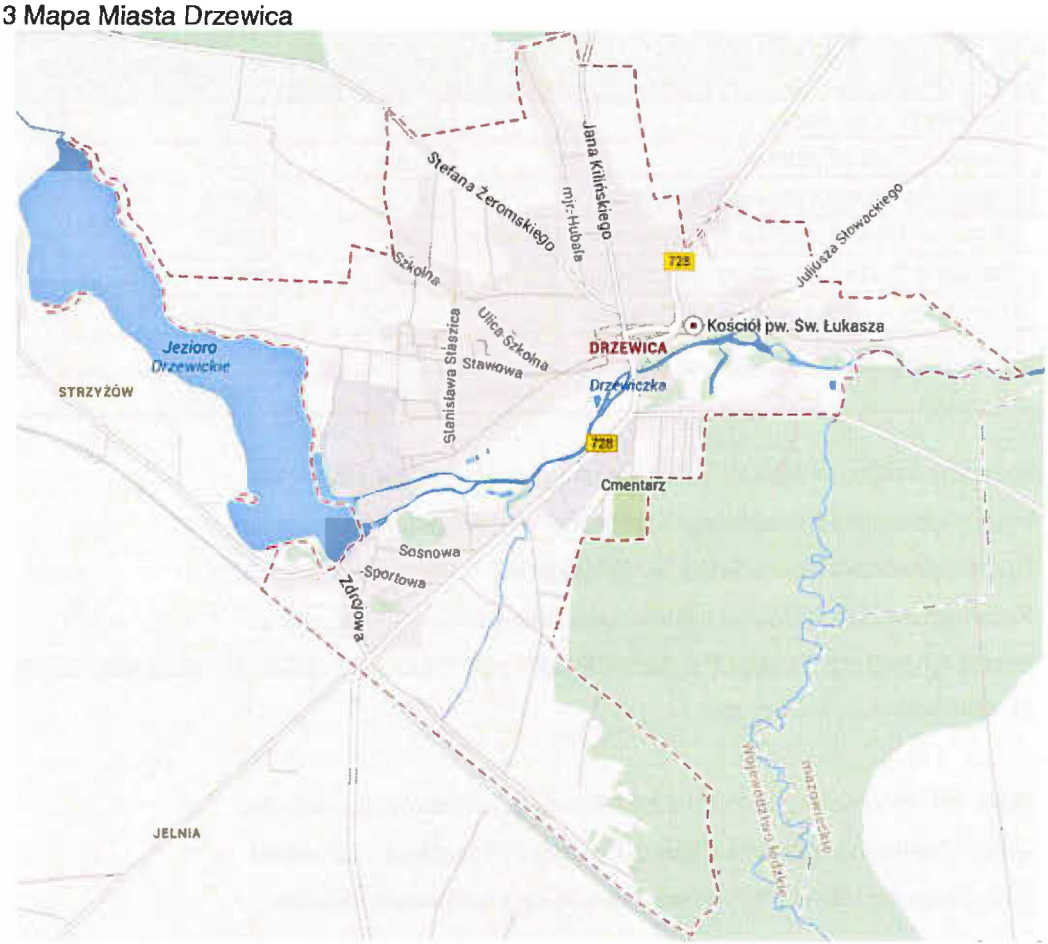

Źródło: www.google.pl/maps

Przez obszar Miasta przebiega droga wojewódzka nr 728 łącząca Grójec z drogą krajową nr 7 w Jędrzejowie. Jest to najważniejszy ciąg komunikacyjny zlokalizowany na terenie Miasta.

Na północ od Gminy prowadzi droga krajowa nr 48 relacji Tomaszów Mazowiecki – Kozienice – Kock (do drogi krajowej nr 19).
Na południe od Gminy prowadzi zaś droga krajowa nr 12 we fragmencie od Sulejowa przez Opoczno i Radom.
Największe węzły drogowe w pobliżu Gminy znajdują się w Piotrkowie Trybunalskim oraz Radomiu.

Sieć dróg na obszarze gminy miejsko-wiejskiej Drzewica tworzą drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Zgodnie z wykazem ulic powiatowych w miastach prezentowanym przez Zarząd Dróg Powiatowych w Opocznie[12], na obszarze Miasta Drzewica znajduje się 4,586 km ulic powiatowych o nawierzchni twardej bitumicznej. Należą do nich:

numer drogi	nazwa drogi	długość całkowita na terenie Gminy	w tym długość o nawierzchni twardej	średnia szerokość jezdni
3113E	Drzewica – Rusinów	0,618	0,618	5,0
3139E	Radzice Duże-Drzewica	4,349	4,349	5,1
3108E	Opoczno - Krzczonów-Drzewica	5,000	5,000	5,1
3111E	Radzice Małe-Trzebina – Zameczek - Karwice	5,547	5,547	4,9
3141E	Radzice Duże – Giełzów – Trzebinia	5,368	3,711	4,0
3109E	Drzewica – Libiszów - Wola Załężna	10,778	10,778	5,3
3110E	Drzewica - Ossa	3,690	3,690	5,0
	razem	35,350	33,693	-

Na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drzewica usługi przewozowe świadczą:

- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Opocznie Sp. z o. o.
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Radomsku Sp. z o. o.
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grójcu Sp. z o. o.
- Przedsiębiorstwo Transportu Samochodowego Bracia Woźniak E. Woźniak, M. Woźniak, W. Woźniak s. j. w Opocznie.

Przez obszar Gminy przebiega również infrastruktura komunikacji kolejowej:

- CMK - Centralna Magistrala Kolejowa relacji Warszawa - Zawiercie
- linia pierwszorzędna PKP relacji Tomaszów Mazowiecki - Radom.

3.2.2. Sfera środowiskowa - zasoby środowiska przyrodniczego

Gmina Drzewica zlokalizowana jest w krainie Wzgórz Opoczyńskich, nad mocno wyżłobioną pradoliną rzeki Drzewiczki i dużymi kompleksami leśnymi na północnych terasach nadzalewowych. Północna część Gminy usytuowana jest w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego.

Najbardziej wartościowymi dla środowiska przyrodniczego Gminy są: pradolina rzeki Drzewiczki, zalew, duże kompleksy leśne północnego i południowo- wschodniego fragmentu Gminy.

Rzeka Drzewiczka

Rzeka Drzewiczka o długości 81,3 km i powierzchni dorzecza równej 1089,9 km² stanowi prawy dopływ Pilicy, charakteryzuje się pięknym naturalnym meandrowym brzegiem. Dolina rzeki jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym, dzięki towarzyszącej starorzeczom i rowom melioracyjnym roślinności, muraw zalewowych i łąk, rozległym panoramom oraz pięknym krajobrazom, obszar ten można zaliczyć do jednego z bardziej urokliwych miejsc w Mieście i całej

[12] Biuletyn Informacji Publicznej Zarządu Dróg Powiatowych w Opocznie, www.bip.zdp.opoczno.pl

Gminie Drzewica. Rzeka choć nizinna wyróżnia się charakterem rzeki podgórskiej. Głównymi gatunkami ryb bytujących są tu: płoć, leszcz, jaź, okoń, sandacz, szczupak, ukleja, jelec i lin. Występują tu również inne niemniej cenne gatunki jak: sum, miętus i kleń. Ciekawostką jest niewielka rybka- różanka, która w Drzewiczce znalazła doskonałe warunki do bytowania. Również licznie występuje tu minog strumieniowy, a od około 10 lat także minog ukraiński.

Rysunek 1 Rzeka Drzewiczka

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, www.drzewica.pl

Dolina Drzewiczki obfituje w dość liczne obustronne dopływy. Jednym z nich jest rzeka Brzuśnia, prowadząca wody I klasy czystości (0,5 km na wschód od miasta). Kiedyś wody Drzewiczki były wykorzystywane do napędzania młynów, kuźnic i zakładów przemysłowych. Obecnie zasilają w dużej mierze Zalew Drzewicki.

Zalew

Na rzece Drzewiczce został utworzony zalew o powierzchni około 65 ha, powstały w wyniku spiętrzenia rzeki, spełniający funkcję zbiornika retencyjnego i rekreacyjnego. Najliczniej występują tu takie gatunki ryb jak: płoć, leszcz, okoń i jaź. Mniej licznie występuje tu: szczupak, sandacz, sum, lin, węgorz czy ukleja. Łowienie ryb dozwolone jest tylko z brzegu, który jest w każdym miejscu dostępnym dla wędkarzy. Liczne wybudowane kładki i stanowiska wędkarskie ułatwiają również rekreacyjne wędkowanie.

Rzeki oraz zalew zamieszkują raki: rak błotny, rak szlachetny i tzw. raczek amerykański.

Na obszarze Miasta i Gminy Drzewica znajdują się 3 użytki ekologiczne:

1. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Bielawy oddział 235b) – 1,53ha;
2. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Grabiny oddział 185f) – 1,00ha;
3. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Grabiny oddział 154h) - 0,49ha;

W Mieście i Gminie Drzewica nie zarejestrowano pomników przyrody, choć wiele drzew zasługuje na ich prawną ochronę. Nie występuje tu również obszar Natura 2000.

Lasy

Położona w krainie Wzgórz Opoczyńskich Gmina Drzewica posiada duże kompleksy leśne. Północno-wschodnią część Gminy pokrywają piękne lasy, tworzące swoisty mikroklimat, natomiast północna część Gminy usytuowana jest w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego. Obszary leśne, podmokłe łąki, pastwiska, doliny rzeczne, całe to bogactwo sprzyja bytowaniu wielu gatunków ptaków, gadów, płazów oraz ssaków. Lasy to również miejsce spędzania wolnego czasu, zbioru grzybów i owoców leśnych. W 1983 został ustanowiony Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki" o powierzchni ponad 70 tyś. ha. Obszar ten włączony jest do europejskiego systemu ECONET, jako obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Jest to obszar o bogatej, różnorodnej roślinności m.in. występuje tutaj: nasięźrzał pospolity, widłaki, grzebień biały, traganek, grążel żółty, goździk pyszny, szałwia lepka, zaciąg pospolity. Świat zwierząt na tym terenie tworzą m.in. bobry, wydry, borsuki, łosie, z płazów gadów – rzekotka drzewna, grzebiuszka, zaskroniec, żmija zygzakowata, jaszczurka zwinka. Najliczniejszą grupę reprezentuje około 149 gatunków ptaków, co najmniej 60 zatrzymuje się tu w okresie wiosennej i jesiennej wędrówki. Gniazdują tu m.in. bąk, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, rycyk, mewa, rybitwa. Na terenie Gminy występują cenne przyrodniczo i krajobrazowo ekosystemy. Za godne ochrony i uwagi należy uznać parki podworskie w Drzewicy, Dąbrówce i Radzicach Dużych.

Tabela 32 Powierzchnia lasów w Gminie Drzewica[ha]

2015r	gmina miejsko-wiejska	miasto	obszar wiejski
lasy ogółem	3845,10	23,40	3821,7
lasy publiczne ogółem	1 765,10	5,40	1759,7
lasy publiczne Skarbu Państwa	1 765,10	5,40	1759,7
lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	1 760,10	5,40	1754,7
lasy publiczne Skarbu Państwa - Parki Narodowe	0,00	0,00	0,00
lasy prywatne ogółem	2 080,00	18,00	2062,00

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Lasy w Gminie Drzewica zajmują 32,53% powierzchni. Ponad połowę lasów w Gminie, czyli 2080 ha stanowią lasy prywatne (54,1%), pozostałą część tworzą lasy publiczne Skarbu Państwa (1765,10 ha), w tym 1760,10 ha pozostaje w zarządzie Lasów Państwowych.
W mieście Drzewica znajduje się 23,4 ha lasów, przy czym aż 18 ha stanowią lasy prywatne. 5,4 ha lasów to lasy publiczne Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Lasów Państwowych.

W proponowanym według ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego systemie obszarów chronionych, tworzącym docelowy system ekologiczny województwa spójny z systemem krajowym oraz obszarami chronionymi województw ościennych, część Gminy i Miasta Drzewica winna znaleźć się w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Spalsko - Sulejowskim".[13]

[13] Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica

Powietrze atmosferyczne[14]

Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń do atmosfery w Mieście Drzewica jest tzw. emisja niska pochodząca z indywidualnych palenisk domowych, opartych o konwencjonalne nośniki energii cieplnej. Do opału używany jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia. Powinno się wziąć pod uwagę potrzebę pozyskiwania mniej szkodliwych źródeł ciepła, jak np. oparcie gospodarki cieplnej o gaz ziemny lub odnawialne źródła energii. Znacznymi źródłami zanieczyszczenia są również spaliny z tras komunikacyjnych drogi wojewódzkiej oraz pobliskich dróg krajowych.

Na obszarze Gminy i Miasta Drzewica wdrażane są rozwiązania wykorzystujące odnawialne źródła energii oraz systemy energooszczędne. Konieczne jest jednak rozpropagowanie ich na większą skalę, w szczególności w gospodarstwach indywidualnych.

3.2.3. Turystyka

Obszar Gminy i Miasta Drzewica jest regionem o wyjątkowych walorach turystycznych. Przyczynia się do tego malownicze położenie w krainie Wzgórz Opoczyńskich, występowanie dużych kompleksów leśnych oraz przepływające przez Gminę rzeki Drzewiczka i Brzuśnia, a także dostęp do Zalewu Drzewickiego. Walory przyrodniczo-krajobrazowe uzupełniają zabytki, instytucje kultury, baza noclegowa, szlaki turystyczne oraz infrastruktura sportowo rekreacyjna.

W Mieście funkcjonuje Punkt Informacji Turystycznej w Drzewicy. Rzeka Drzewiczka płynie przez Wyżynę Przedborską i Wzniesienia Południowo-Mazowieckie, jej długość wynosi 81,3 km a powierzchnia dorzecza 1089,9 km^2. Drzewiczka tworzy liczne meandry, wzdłuż jej biegu znajdują się łąki, stawy i kępy zarośli, a w dolnym biegu lasy. Północna część Gminy usytuowana jest w Spalskim Parku Krajobrazowym. Na rzece Drzewiczce utworzono zalew o powierzchni ok. 65 ha, pełni on funkcję retencyjno- rekreacyjną. Latem można się tu kąpać i uprawiać sporty wodne. Zalew i rzeki to wspaniałe miejsce dla uprawiania wędkarstwa – organizowane są zawody w tej dziedzinie.

Na rzece wytyczone są również szlaki kajakowe i organizowane spływy trasami:

1. Opoczno - Drzewica – czas trwania ok. 5 - 6 godzin;
2. Drzewica - Nieznamierowica – czas trwania ok. 2 - 3 godziny;
3. Drzewica - Odrzywół – czas trwania ok. 4 - 5 godzin;
4. Drzewica - Nowe Miasto: dwa etapy: Drzewica - Odrzywół i Odrzywół - Nowe Miasto – czas trwania ok. 10 - 12 godzin.

Ścieżka pieszo- rowerowe przy północnym brzegu zbiornika Zalewu Drzewickiego

Ścieżka została oddana do użytkowania pod koniec 2010 roku. Jest oznakowana i oświetlona. Przy ścieżce powstał najlepiej wyposażony w Drzewicy plac zabaw dla dzieci. Ogrodzony obiekt w kształcie statku pirackiego posiada urządzenia do wspinania, drabinki, huśtawki i zjeżdżalnie. Tuż obok, przy brzegu, wzrok przyciąga pływający pomost na planie litery T. Składa się z dwóch

[14] Ibidem

segmentów i trapu dojściowego. Długość mola wynosi 15,4 m. Budowa była pierwszym etapem projektu pn. „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Zalewu Drzewickiego".

Z Placu Wolności biorą początek dwie trasy komunikacyjno- spacerowe po Drzewicy:

- Trasa I: Pl. Wolności – ul. Warszawska – ul. Słowackiego – ul. Mostowa – ul. Cmentarna (czas trwania spaceru - ok.35 minut)

Spacer rozpoczyna się w historycznym centrum Drzewicy – na rynku (pl. Wolności), którego większość powierzchni zajmuje lipowo- akacjowy park założony w latach pięćdziesiątych. Znajdują się tu 2 pomniki: pierwszy poświęcony żołnierzom podległym w czasie II wojny światowej i drugi – kamień

z granitową płytą upamiętniającą pobyt w Drzewicy generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Dalej ścieżka prowadzi do placu przy kościele św. Łukasza. Po obejrzeniu kościoła, idąc w kierunku wschodnim ulicą Słowackiego można dotrzeć do ruin starego młynu napędzanego niegdyś wodami Drzewiczki. Szlak prowadzi następnie do ruin XVI wiecznego rezydencjonalnego zamku rodu Drzewickich. Na wschód od zamczyska można podziwiać dwór szlachecki wybudowany na miejscu średniowiecznego kasztelu rycerskiego. Kolejnym cennym miejscem jest cmentarz parafialny, na którym można obejrzeć liczne zabytkowe groby z XIX - XX w.

- Trasa II: Pl. Wolności – Pl. Narutowicza – Pl. Kościuszki– ul. Braci Kobylańskich – ul. Zdrojowa (czas trwania spaceru - ok.60 minut)

Plac Wolności w centrum Drzewicy - to miejsce gdzie można rozpocząć spacer, tematycznie związany z rozwojem metalurgii i działalnością klubu kajakarstwa górskiego. Następnie trasa prowadzi do Warsztatu Terapii Zajęciowej. Przy końcu ulicy znajduje się żelazny krzyż odlany w tutejszej fabryce w latach osiemdziesiątych XIX wieku (z ostatniego wytopu żelaza w spółce Lilpop – Rau - Loewenstein). Kolejnym obiektem na szlaku jest fabryczna firma „GERLACH" S.A., słynąca od stu lat z produkcji nakryć stołowych. Przed bramą po lewej stronie, znajdują się schody, którymi można zejść i przez mostek na kanale fabrycznym udać się w kierunku toru kajakowego (przez większość część roku można tam spotkać trenujących członków klubu). Przekraczając most na spiętrzeniu wody trasa prowadzi nad Jezioro Drzewickie, gdzie można odpocząć i powędrować.

Na obszarze Miasta funkcjonują następujące obiekty pełniące funkcję bazy noclegowej

- Hotel Restauracja „Zamkowa" w Drzewicy (40 miejsc noclegowych);
- Domki w Drzewicy, Ludowy Klub Kajakowy;
- Gospodarstwo Agroturystyczne Celiny i Ryszarda Kalinowskich, „Rajski Dworek" w Drzewicy;
- Pokoje dwu i trzyosobowe Marek Gąsiorowski w Drzewicy (11 miejsc);
- Pokoje do wynajęcia Maria Gapys w Drzewicy - nad Zalewem Drzewickim w odległości 50 m od plaży. Do dyspozycji gości pozostają dwa pokoje na parterze - dwuosobowy i trzyosobowy z łazienką i pełnym węzłem sanitarnym.

Zabytki[15]

Wśród zabytków należy wymienić m.in. Kościół rzymsko- katolicki z połowy XV w., Zamek w Drzewicy (1527 – 1535), Kaplicę Rzymskokatolicką w Drzewicy z I połowy XIX wieku, Dwór na Podzamczu z XV wieku, czy Fosę i wał ziemny z XVI wieku. Wszystkie obiekty zabytkowe zostały wymienione w rozdziale *Strefa ochrony konserwatorskiej.* Na szczególną uwagę zasługują:

Zamek w Drzewicy

Został wybudowany w latach 1527 -1535 w stylu gotycko- renesansowym przez Macieja Drzewickiego – arcybiskupa gnieźnieńskiego. Usytuowany na prawym brzegu rzeki Drzewiczki zamek o wymiarach 37 x 43 m., otoczony był dwiema fosami i wałem ziemnym oraz wysokim parkanem drewnianym.

[15] Na podstawie Oficjalnej strony internetowej Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Rysunek 2 Zamek w Drzewicy

Cała budowla składała się z:

- dwóch trzykondygnacyjnych budynków mieszkalnych,
- czterech pięciokondygnacyjnych wież stylizowanych na obronne,
- dziedzińca otoczonego murem dwunastometrowej wysokości.

Kres świetności zamku nastąpił po wielkim pożarze w 1814 roku, który całkowicie zniszczył drewniany dach i wnętrze zamku. Od tej pory stoi on w ruinie, stanowi cenny zabytek architektoniczny i jest atrakcją turystyczną Miasta. Zachowane potężne wieże narożne wywierają olbrzymie wrażenie na przyjezdnych. Obok zamku do dziś znajduje się podupadła budowla będąca 1/3 dawnego, XV- wiecznego murowanego, parterowego dworu z XVIII- wiecznym dwukolumnowym gankiem. W okresie, kiedy zamek stanowił rezydencję mieszkalną, dwór pełnił rolę budynku gospodarczego, mieszcząc browar piwa drzewickiego. Boczne skrzydła dworu zostały kilkadziesiąt lat temu rozebrane.

Kościół św. Łukasza w Drzewicy

Ufundowany w 1315 roku przez Drzewickich, erygowany w 1321 r. przez Wojciecha Drzewickiego, wykończony w stylu gotyckim w 1462 roku przez braci Drzewickich – Mikołaja, zastępcę podkanclerzego koronnego, sekretarza królewskiego oraz Jana, proboszcza warszawskiego.

Rysunek 3 Kościół św. Łukasza w Drzewicy

Nad portalem kościoła widnieje ryty w kamieniu napis w języku łacińskim, który w tłumaczeniu brzmi: „Roku Pańskiego 1462 wielebni Mikołaj kustosz sandomierski i Jan prepozyt warszawski bracia dziedzice Drzewicy polecają się modlitwie". Wewnątrz świątyni znajduje się wiele cennych zabytków godnych obejrzenia: ołtarz główny i dwa boczne, barokowa chrzcielnica z 1624 roku kuta w kamieniu ufundowana przez Adama Drzewickiego, płyty nagrobne z 1564 r. i 1604 r., oraz zachowane barokowe konfesjonały". Na terenie przykościelnym, jak również w podziemiach Kościoła znajduje się najstarszy cmentarz z roku 1315. Pośrodku posadzki w starej części kościoła znajduje się wejście do podziemia, gdzie spoczywają szczątki niektórych przedstawicieli rodu Drzewickich, Szaniawskich. Na placu przed kościołem znajduje się figura św. Jana Nepomucena ufundowana przez Ludwikę Szaniawską w 1788 roku. Na cokole – zdobionym herbem „Junosza", którym pieczętował się ród Szaniawskich – napis: „Ta statua kosztem Ludwiki z Załuskich Szaniawskiej, Starościny Bolesławskiey, jest wystawiona. Ano. Dni. 1788". Obok dzwonnicy znajduje się pomnik Jana Pawła II - Patrona Gimnazjum w Drzewicy.

Cmentarz

Pierwszy cmentarz w Drzewicy usytuowany w obrębie kościoła datuje się na rok 1315. Drugi powstał po roku 1675, po prawej stronie rzeki Drzewiczki. Dzisiaj widnieje tam krzyż i płyta. Obecny cmentarz rzymskokatolicki został założony w 1796 roku na placu podarowanym przez właścicieli Drzewicy – Szaniawskich. Cmentarz jest wpisany do rejestru zabytków kultury. Nekropolia Drzewicka to miejsce wiecznego spoczynku różnych narodowości i wyznań chrześcijańskich. Ziemia cmentarna kryje prochy powstańców styczniowych, legionistów, żołnierzy I i II wojny światowej. Są również symboliczne groby ofiar obozów zagłady II wojny światowej. Przy głównej alei w pobliżu Kaplicy Grobowej Baronów Reisky znajduje się Grobowiec Rodziny Samuela i Bronisława Kobylańskich oraz Grobowiec właścicieli majątku Jelnia – państwa Radzymińskich.

Na terenie cmentarza znajdują się liczne zabytki o wartości historycznej m.in.

- klasycystyczna Kaplica Grobowa Baronów Reisky'ch zbudowana w pierwszej połowie XIX w., spoczywa w niej m.in. ostatni właściciel Drzewicy – Artur Reisky;
- Grób Nieznanego Żołnierza z 1961 roku z prochami żołnierzy polskich poległych w bitwie pod Parchowcem w 1939 r.

3.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

3.2.4.1. *Podział przestrzenny Gminy i Miasta Drzewica – funkcje*

Obszar gminy miejsko-wiejskiej Drzewica zajmuje powierzchnię 11 819 ha, przy czym obszar Miasta to 481 ha (4,07% całej Gminy), a obszar wiejski zajmuje 11 338 ha.

Do funkcji podstawowych pełnionych przez Miasto zaliczają się: mieszkalnictwo, usługi podstawowe i ponadpodstawowe, komunikacja, przemysł i składy, sport i rekreacja.

Obszar wiejski pełni funkcje – wg sołectw:

- Brzustowiec - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo, leśnictwo, sport i rekreacja
- Brzuza - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Dąbrówka - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Domaszno - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Giełzów - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo
- Idzikowice - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo, leśnictwo i obsługa komunikacji
- Jelnia - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo i rolnictwo
- Krzczonów - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, leśnictwo i rolnictwo
- Radzice Małe - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Radzice Duże - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i obsługa rolnictwa
- Strzyżów - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, sport i rekreacja
- Świerczyna - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Trzebina - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo
- Werówka - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo
- Zakościele - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo i leśnictwo
- Żardki i Żdżary - funkcje podstawowe: mieszkalnictwo, rolnictwo, leśnictwo i mieszkalnictwo

3.2.4.2. Analiza tkanki mieszkaniowej Gminy i Miasta

Infrastruktura mieszkaniowa jest jednym z najważniejszych czynników kształtujących jakość i poziom życia mieszkańców danej jednostki terytorialnej.

W Mieście Drzewica stopniowo powiększają się zasoby mieszkaniowe, w 2015 roku dostępnych było 1352 mieszkania, czyli o 24 więcej niż w 2010 roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wzrosła w latach 2010 – 2015 o 1,4 m^2 i wynosiła 71,2 m^2, zaś przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła o 1,3m^2 i wynosiła 24,3 m^2.

W tym samym czasie przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica wynosiła 78,3 m^2, zaś na 1 osobę przypadało 25 m^2. W powiecie opoczyńskim wartości te kształtowały się na poziomie odpowiednio 77,8 m^2 oraz 25,5 m^2.

Pod względem dostępnej powierzchni mieszkaniowej Miasto Drzewica charakteryzuje się wskaźnikami niższymi od średniej dla całej gminy i powiatu.

Analizując zasoby mieszkaniowe dla samego obszaru wiejskiego gminy Drzewica należy zauważyć, iż przeciętna powierzchnia 1 mieszkania jest większa o 11,7 m^2 (2015 rok) od przeciętnego mieszkania na terenie miejskim.

Tabela 33 Zasoby mieszkaniowe Miasta Drzewica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mieszkania	1328	1329	1332	1340	1348	1352
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m^2						
1 mieszkania	69,8	69,9	70,1	70,7	71,0	71,2
na 1 osobę	23,0	23,2	23,4	23,6	24,0	24,3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 34 Zasoby mieszkaniowe gminy miejsko - wiejskiej Drzewica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mieszkania	3364	3370	3381	3395	3407	3419
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m²						
1 mieszkania	77,2	77,4	77,5	77,9	78,0	78,3
na 1 osobę	23,7	23,9	24,2	24,4	24,7	25,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 35 Zasoby mieszkaniowe obszaru wiejskiego gminy Drzewica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mieszkania	2036	2041	2049	2055	2059	2067
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m²						
1 mieszkania	82,1	82,2	82,4	82,6	82,7	82,9
na 1 osobę	24,1	24,3	24,6	24,9	25,1	25,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zmienia się również ilość budynków mieszkalnych, w 2015 roku odnotowano ich:

- w Mieście o 32 więcej niż w roku 2010,
- na obszarze wiejskim Gminy o 18 mniej niż w roku 2010.

Tabela 36 Budynki mieszkalne w Gminie

	Budynki mieszkalne					
Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
gmina miejsko -wiejska Drzewica	2 753	2 726	2 737	2 750	2 755	2 767
Drzewica - miasto	701	711	714	722	729	733
Drzewica - obszar wiejski	2 052	2 015	2 023	2 028	2 026	2 034

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2010 – 2014 podwyższył się standard zasobów mieszkaniowych w Mieście Drzewica. W roku 2014 w porównaniu do roku 2010 odnotowano:

- 20 mieszkań więcej posiadających dostęp do sieci wodociągowej,
- 20 mieszkań więcej posiadających ustęp spłukiwany,
- 21 mieszkań więcej wyposażonych w łazienkę,
- 21 mieszkań więcej z dostępem do centralnego ogrzewania.

Tabela 37 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w Mieście Drzewica

2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
wodociąg				
1 271	1 272	1 275	1 283	1 291
ustęp spłukiwany				
1 248	1 249	1 252	1 260	1 268
łazienka[16]				
1 211	1 213	1 216	1 224	1 232
centralne ogrzewanie				
1 073	1 075	1 078	1 086	1 094

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

[16] Wyjaśnienie GUS: „urządzenia kąpielowe, prysznice z odpływem wody"

Tabela 38 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w Drzewicy – obszar wiejski

2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg				
1 778	1 783	1 791	1 797	1 801
ustęp spłukiwany				
1 543	1 548	1 556	1 562	1 566
łazienka				
1 448	1 453	1 461	1 467	1 471
centralne ogrzewanie				
1 210	1 215	1 223	1 229	1 233

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze całej gminy miejsko-wiejskiej Drzewica obserwujemy poprawę warunków techniczno-sanitarnych, przez okres 5 lat sukcesywnie wzrastała ilość mieszkań posiadających dostęp do wodociągu, ustęp spłukiwany, łazienkę oraz centralne ogrzewanie. W roku 2014 w porównaniu do roku 2010 odnotowano:

- 43 mieszkania więcej posiadające dostęp do sieci
- 43 mieszkania więcej posiadające ustęp spłukiwany,
- 44 mieszkania więcej wyposażone w łazienkę
- 44 mieszkania więcej z dostępem do centralnego ogrzewania.

Tabela 39 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne w gminie miejsko - wiejskiej Drzewica

2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg				
3 049	3 055	3 066	3 080	3 092
ustęp spłukiwany				
2 791	2 797	2 808	2 822	2 834
łazienka				
2 659	2 666	2 677	2 691	2 703
centralne ogrzewanie				
2 283	2 290	2 301	2 315	2 327

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W Mieście Drzewica znajduje się więcej mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje niż ma to miejsce na obszarach wiejskich Gminy. W 2014 roku w Mieście 95,8% mieszkań posiadało dostęp do sieci wodociągowej, 91,4% posiadało łazienkę, zaś 81,2% centralne ogrzewanie.

Tabela 40 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Mieście Drzewica oraz na obszarze wiejskim

	2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg					
Drzewica - obszar wiejski	87,3	87,4	87,4	87,4	87,5
miasto Drzewica	95,7	95,7	95,7	95,7	95,8
łazienka					
Drzewica - obszar wiejski	71,1	71,2	71,3	71,4	71,4
miasto Drzewica	91,2	91,3	91,3	91,3	91,4

	2010	2011	2012	2013	2014
centralne ogrzewanie					
Drzewica - obszar wiejski	59,4	59,5	59,7	59,8	59,9
miasto Drzewica	80,8	80,9	80,9	81,0	81,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2010 roku dokonano remontu mieszkań komunalnych na Placu Wolności, Placu Narutowicza oraz na ul. Fabrycznej.

W Mieście funkcjonuje Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko- Własnościowa oraz Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o.

3.2.5. Strefa ochrony konserwatorskiej

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Drzewica (Zmiana III) wyróżnia następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

1. Strefa „A" – ścisłej ochrony konserwatorskiej (obejmuje obszar samego zamku i wokół zamku - wpisany do rejestru zabytków)

Obszar materialnego świadectwa historycznego obejmujący bryłę zamku, wyróżniający się wartością i wysokim stopniem zachowania historycznie ukształtowanej struktury oraz wypełniony oryginalną i mało przekształconą zabudową historyczną.

W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką działalnością inwestycyjną.

W obrębie stref ścisłej ochrony konserwatorskiej (A) obowiązują działania prowadzące do realizacji następujących celów ochrony:

- zachowanie historycznych proporcji kształtujących sylwetę zamku,
- zachowanie istniejącej zabudowy zabytkowej (wpisanej do rejestru zabytków),
- zachowanie i odtworzenie historycznych linii zabudowy oraz szerokości frontów zabudowy,
- zachowanie i odtworzenie historycznych cech charakteru wnętrz urbanistycznych,
- utrzymanie i w miarę możliwości odtworzenie historycznych podziałów parcelacyjnych (geodezyjnych) oraz ich uczytelnienie w terenie,
- utrzymanie istniejącej zabudowy o wartości historycznej lub lokalnej - kulturowej oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu, w tym zieleni komponowanej i małej architektury, we właściwym stanie technicznym, funkcjonalnym, zdrowotnym,
- utrzymanie historycznej kompozycji obiektów z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń i z dostosowaniem elementów nowych do kompozycji historycznej,
- nawiązanie w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji zespołu i charakteru zabudowy sąsiadującej (historyczna dyspozycja terenu i typ zabudowy).

W stosunku do obiektów i obszarów leżących w obrębie stref ścisłej ochrony konserwatorskiej (A) wyrazem polityki przestrzennej jest:

- trwałe zachowanie historycznego układu przestrzennego ze wszystkimi elementami (osie widokowe i kompozycyjne, panoramy, dominanty, drogi, place, linie zabudowy, kompozycja wnętrz architektonicznych i krajobrazowych, zieleń, nawierzchnie itp.),
- ochrona, konserwacja i rewaloryzacja zachowanych, głównych elementów układu przestrzennego,
- likwidacja lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej,
- realizacja celów ochrony poprzez ustalenie w miejscowych planach zagospodarowani przestrzennego.

2. Strefa „B" – pośredniej ochrony konserwatorskiej (obejmuje obszar wokół zamku, także park, wał ziemny, fosę oraz dwór na podzamczu)

Obszar ochrony czytelnych układów przestrzennych lub ich fragmentów, w obrębie których czytelne jest historyczne rozplanowanie w skali lokalnej, częściowo wypełniony oryginalną lub przekształconą zabudową historyczną z możliwymi ubytkami lub uzupełnieniami nową zabudową.

W obrębie stref pośredniej ochrony konserwatorskiej (B) obowiązują działania prowadzące do realizacji następujących celów ochrony:

- utrzymanie wybranych elementów historycznych oraz częściowe ograniczenie swobody kształtowania elementów nowych, a w szczególności:
    - utrzymanie zasadniczego układu ulic i placów,
    - utrzymanie historycznej zasady podziałów parcelacyjnych,
    - utrzymanie istniejącej zabudowy o wartości historycznej,
    - utrzymanie historycznej kompozycji wybranych obiektów z dostosowaniem elementów nowych do kompozycji istniejącej,
    - zachowanie kompozycji układów zieleni wraz z koniecznością uzupełniania ubytków i kontrolą dosadzeń,
- nawiązanie w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji zespołu i charakteru zabudowy sąsiadującej (historyczna dyspozycja terenu i typ zabudowy, układ, intensywność, gabaryty zabudowy).

W stosunku do obiektów i obszarów leżących w obrębie stref pośredniej ochrony konserwatorskiej (B) wyrazem polityki przestrzennej jest:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego układu przestrzennego,
- ochrona, konserwacja i rewaloryzacja zachowanych, głównych elementów układu przestrzennego,
- likwidacja lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- dostosowanie lokalizowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej,
- realizacja celów ochrony poprzez ustalenie w miejscowych planach zagospodarowani przestrzennego.

3. Strefa „K" – ochrony krajobrazu kulturowego (obejmuje obszar centralnej części miasta Drzewica m.in. rynek oraz kościół p.w. Św. Łukasza)

Obszar obejmujący historycznie ukształtowane formy pokrycia terenu, w szczególności krajobraz integralnie związany z zespołem zabytkowym lub obszary ukształtowane w wyniku działalności ludzkiej – parki, cmentarze, aleje a także zieleń o wartościach przyrodniczych wraz z obiektami architektonicznymi, podlegające ochronie poprzez utrzymanie ukształtowania i ustalonych elementów oraz ograniczenie swobody przekształceń obszaru.

W obrębie stref ochrony krajobrazu kulturowego (K) obowiązują działania prowadzące do realizacji następujących celów ochrony:

- zachowanie i rewaloryzacja historycznych kompozycji układów zieleni, w tym historycznie ukształtowanych granic parków, cmentarzy i ogrodów przydomowych,
- zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych,
- utrzymanie istniejącej historycznej zabudowy oraz nawiązanie w nowych i uzupełniających elementach do zasad historycznej kompozycji zespołu (ochrona sylwet),
- postuluje się przywrócić pierwotny charakter rynku poprzez redukcję drzewostanu i trawników oraz utwardzenie nawierzchni placu;
- zachowanie w obrębie parków i cmentarzy historycznych form małej architektury: ogrodzenia, bramy, fontanny,
- zachowanie nagrobków, krzyży, pomników, ogrodzeń kwater i innych zachowanych oryginalnych (historycznych) elementów urządzenia cmentarzy,
- utrzymanie zasadniczego układu ulic, placów, ciągów pieszych i alejek.

W stosunku do obiektów i obszarów leżących w obrębie stref ochrony krajobrazu kulturowego (K) wyrazem polityki przestrzennej jest:

- zachowanie historycznych granic założeń parkowych, cmentarnych, krajobrazowych i innych wg wykazu,
- rewaloryzacja zabytkowych elementów krajobrazu kulturowego,
- zakaz lokalizacji nowych dominant architektonicznych oraz urządzeń technicznych o gabarytach kolidujących z krajobrazem kulturowym, mających wpływ na osie widokowe tradycyjnych dominant wysokościowych takich jak wieże kościelne,
- realizacja celów ochrony poprzez ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze Miasta Drzewica znajdują się następujące **obiekty wpisane do rejestru zabytków**:

Tabela 41 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Architektura

Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data	Materiał
Drzewica	Cmentarna	cmentarna		Cmentarza katolickiego	II poł. XIX w.	murowana
Drzewica	Cmentarna	ogrodzenie cmentarza	Cmentarza	Cmentarza katolickiego	II poł. XIX/XX w.	murowane

Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data	Materiał
Drzewica	Cmentarna	kaplica rzym.-kat.	Cmentarna rodziny Rajskich	Cmentarza katolickiego	1 2 poł. XIX w.	kamienna
Drzewica	Sikorskiego 04	dwór	na podzamczu	zamkowo-parkowy	XV w	murowany
Drzewica	Sikorskiego 04	Zamek	trwała ruina	zamkowo-parkowy	1527-1535	murowany
Drzewica	*Sikorskiego 04*	*Fosa i wał ziemny*		*zamkowo-parkowy*		
Drzewica	Warszawska 02	kościół par. rzym.-kat.	p.w. św. Łukasza	Kościelny p.w. św. Łukasza	poł. XV w.	murowany

Parki

Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data
Drzewica	Sikorskiego 04	park	zamkowy	zamkowo-parkowy	2 poł. XIX w.

Cmentarze

Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data
Drzewica	Kolejowa	cmentarz żydowski	zamknięty	-	XIX w.
Drzewica	Cmentarna	cmentarz rzym.-kat.	-	cmentarza katolickiego	1 poł. XIX w.

W **ewidencji konserwatorskiej** (wojewódzkiej i gminnej) z terenu Gminy i Miasta Drzewica znajdują się[17]:

Tabela 42 Wykaz obiektów w ewidencji

Lp	Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Data	Materiał
1	Domaszno	28	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
2	Dąbrówka	65?	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
3	Dąbrówka	68	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
4	Dąbrówka	70	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
5	Dąbrówka	75	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
6	Drzewica	-	układ przestrzenny	miejski układ przestrzenny	XIV w.	-
7	Drzewica	Cmentarna	cmentarz rzym.-kat.	kwatery z I i II WŚ.	1830 r.	-
8	Drzewica	droga z Drzewicy do Końskich	płyta nagrobna	Anny Drzewieckiej	1630 r.	murowana
9	Drzewica	droga z Drzewicy do Końskich	kapliczka rzym-kat.	przydrożna z krzyżem	1891 r.	murowana
10	Drzewica	droga z Drzewicy do Odrzywołu	kapliczka rzym-kat.	kolumna toskańska	k. XVII w.	murowana
11	Drzewica	Słowackiego	młyn	-	XIX/XX w.	murowany
12	Drzewica	Kilińskiego 02	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
13	Drzewica	Kilińskiego 26	dom + budynek gospodarczy	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
14	Drzewica	Kobylańskich 01	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	murowano-drewniany
15	Drzewica	Kobylańskich 16	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany

[17] *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica. Zmiana III.*

Lp	Miejscowość	Ulica/Nr	Nazwa	Określenie	Data	Materiał
16	Drzewica	Kościuszki 05	dom	-	pocz. XX w.	murowany
17	Drzewica	Kościuszki 06	dom	-	pocz. XX w.	murowany
18	Drzewica	Kościuszki 08	dom	-	pocz. XX w.	murowany
19	Drzewica	Kościuszki 11	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	murowano-drewniany
20	Drzewica	Kościuszki 12	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	murowano-drewniany
21	Drzewica	Mostowa 02	dom	nie istnieje	k. XIX w.	murowany
22	Drzewica	Słowackiego 02	dom	nie istnieje	k. XIX w.	drewniany
23	Drzewica	Słowackiego 04	dom	-	XIX w.	drewniany
24	Drzewica	Sikorskiego 04	oficyna	dworska	pocz. XIX w.	murowana
25	Drzewica	Stawowa 02	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
26	Drzewica	Stawowa 08	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
27	Drzewica	Warszawska 03	kapliczka rzym-kat.	przydrożna NMP	k. XVII w.	murowana
28	Drzewica	Pl. Wolności	kapliczka rzym-kat.	Jana Niepomucena	1788 r.	28
29	Drzewica	Pl. Wolności 13	dom	-	ok. 1930 r.	
30	Drzewica	Pl. Wolności 16	dom	-	k. XIX w.	murowany
31	Idzikowice	-	kapliczka rzym-kat.	-	pocz. XX w	murowana
32	Krzczonów	-	ogrodzenie	-	XIX w.	murowane
33	Krzczonów	?	dom	brak lokalizacji	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
34	Radzice Duże	-	oficyna	dworska	k. XIX w.	murowana
35	Radzice Duże	-	kapliczka rzym-kat.	-	pocz. XX w.	murowana
36	Radzice Duże	-	kapliczka rzym-kat.	-	k. XIX w.	murowana
37	Radzice Duże	?	dom	brak lokalizacji	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
38	Radzice Duże	72	-	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
39	Radzice Duże	77	-	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
40	Radzice Duże	84	-	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
41	Radzice Duże	85	-	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
42	Radzice Duże	?	dom	brak lokalizacji	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
43	Radzice Duże	?	dom + budynek gospodarczy	brak lokalizacji	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
44	Radzice Małe	-	kapliczka I rzym-kat.	-	k. XIX w.	murowana
45	Radzice Małe	-	kapliczka II	-	pocz. XX w.	murowana
46	Radzice Małe	18	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
47	Radzice Małe	19	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
48	Radzice Małe	41	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
49	Radzice Małe	75	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
50	Radzice Małe	-	młyn	wodny	XIX w.	murowany
51	Trzebina	-	kapliczka	-	1908 r.	murowana
52	Werówka	17	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany
53	Werówka	obok nr 12?	dom	-	k. XIX w., pocz. XX	drewniany

3.2.6. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna stwarza mieszkańcom danej jednostki terytorialnej warunki dla życia, edukacji, pracy i rozrywki. Pożądany jest jak najwyższy poziom jej funkcjonalności, dzięki czemu możliwe jest wykorzystanie własnych umiejętności oraz zaspakajanie potrzeb przez mieszkańców. Infrastruktura powstaje w szczególności dla lokalnej społeczności, ale również z myślą o ludności napływowej (turystach, inwestorach). Infrastruktura społeczna jest niezbędna dla prawidłowego rozwoju społeczeństwa, dzięki jej funkcjonowaniu obniża się ryzyko powstawania patologii społecznych.

Zadania z zakresu **edukacji i oświaty**, ale również kultury pełnią w mieście Drzewica następujące jednostki szkolnictwa:

- Przedszkole Samorządowe w Drzewicy

Od 1991 roku jednostka funkcjonuje pod nazwą Przedszkole Samorządowe w Drzewicy, jest placówką publiczną, dostępną dla wszystkich dzieci w wieku od 3 do 6 lat, z terenu Gminy i Miasta Drzewica. Organem prowadzącym jest Gmina i Miasto Drzewica. Nadzór Pedagogiczny sprawuje Kuratorium Oświaty w Łodzi – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim. Sale zajęć są przestronne, przystosowane dla dzieci w zależności od grupy wiekowej. Przedszkole posiada bogate zbiory strojów, w których dzieci prezentują swoje zdolności artystyczne podczas różnego rodzaju uroczystości na terenie przedszkola, gminy, powiatu i kraju. Praca wychowawczo- dydaktyczna i opiekuńcza prowadzona jest na 4 poziomach wiekowych w 9 grupach: 1 grupa dzieci 3- letnich; 3 grupy dzieci 4- letnich; 2 grupy dzieci 5- letnich; 3 grupy dzieci 6- letnich.

W przedszkolu prowadzone są zajęcia poza minimum programowym, finansowane przez Urząd Gminy i Miasta Drzewica, tj. rytmika i religia. W ramach wolontariatu prowadzone są również przez nauczycielki, anglistki – mamy przedszkolaków - zajęcia z języka angielskiego.

Według danych GUS, Bank Danych Lokalnych w Gminie i Mieście Drzewica w ostatnich latach obserwujemy wzrost liczby dzieci w wieku 3- 6 lat, jednak w 2015 roku w porównaniu do roku 2005 liczba ta zmniejszyła się o 4 dzieci. Większość dzieci w podanej kategorii wiekowej zamieszkuje obszary wiejskie, stanowią one 62,97% ogółu. W Mieście Drzewica w 2015 roku było to 174 dzieci, zaś na obszarze wiejskim 296 dzieci.

Tabela 43 Dzieci w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	474	449	419	425	419	440	469	479	492	416	470
miasto	177	159	138	134	139	161	162	156	180	154	174
wieś	297	290	281	291	280	279	307	323	312	262	296

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wzrosła sumaryczna liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, przeważają tutaj dzieci w Mieście Drzewica. W 2014 roku w całej Gminie wychowaniem przedszkolnym objętych było 317 dzieci, czyli 76,2% dzieci w wieku 3 – 6 lat. W Mieście wychowaniem przedszkolnym objętych było

130,5% dzieci, natomiast na obszarach wiejskich 44,3%. Świadczy to o tym, że do przedszkola w Mieście Drzewica uczęszczają również dzieci z okolicznych miejscowości.

Tabela 44 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	259	236	227	238	248	276	300	302	338	317	-
miasto	205	177	176	174	170	193	212	202	210	201	-
wieś	54	59	51	64	78	83	88	100	128	116	-
	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	54,6	52,6	54,2	56,0	59,2	62,7	64,0	63,0	68,7	76,2	-
miasto	115,8	111,3	127,5	129,9	122,3	119,9	130,9	129,5	116,7	130,5	-
wieś	18,2	20,3	18,1	22,0	27,9	29,7	28,7	31,0	41,0	44,3	-

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

- Szkoła Podstawowa im. Polskich Olimpijczyków w Drzewicy

Obwód szkolny obejmuje: Drzewicę, Zakościele, Dąbrówkę, Strzyżów i Żdżary. W szkole funkcjonuje 14 oddziałów. Opiekę nad uczniami sprawuje 26 nauczycieli. W budynku znajduje się: 16 sal lekcyjnych, pracownia komputerowa, biblioteka, świetlica, sala językowa i stołówka, która codziennie wydaje około 180 obiadów. Szkoła posiada salę gimnastyczną wraz zapleczem socjalno- sanitarnym i siłownią. Szkoła Podstawowa w Drzewicy prowadzi liczne zajęcia pozalekcyjne. W trakcie roku szkolnego organizowane są wycieczki turystyczno- krajoznawcze, wyjazdy na basen, rajdy rowerowe i piesze, ogniska klasowe, wyjazdy na lekcje muzealne czy warsztaty muzyczne.

- Szkoła Podstawowa w Brzustowcu

Obecnie posiada: 6 sal lekcyjnych, pracownię komputerową, bibliotekę, świetlicę, kuchnię i salę gimnastyczną z zapleczem socjalnym. Od 1 września 2011 roku obwód szkoły powiększył się o miejscowości Jelnia i Krzczonów. Powstały dwie szkoły filialne z klasami 0 - III: Szkoła Filialna w Jelni i Szkoła Filialna w Krzczonowie, podporządkowane organizacyjnie Szkole Podstawowej w Brzustowcu.

  - Szkoła Filialna w Jelni

Obecnie szkoła dysponuje: trzema salami lekcyjnymi, salą komputerową, jadalnią, kuchnią, biblioteką, łazienką oraz pokojem nauczycielskim. Szkoła w Jelni od września 2011 r. jest Szkołą Filialną organizacyjnie podporządkowaną Szkole Podstawowej w Brzustowcu. W szkole utworzono klasy - I, II - III. Od marca 2012 r. przy szkole funkcjonuje Punkt Przedszkolny dla dzieci 3 i 4-letnich. W kolorowych i przytulnych salach uczniowie uczestniczą w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych oraz w wielu dodatkowych (edukacja ekologiczna, zajęcia wyrównujące start, koło polonistyczne i matematyczne, zajęcia wyrównawcze). Uatrakcyjnieniem oferty edukacyjnej jest realizacja wielu dodatkowych programów ("Czyste powietrze wokół nas", "Szklanka mleka dla każdego ucznia", "Owoce w szkole", "Klub bezpiecznego Puchatka"), również autorskich ("Bezpiecznie w szkole i po szkole", "Program ekologiczny Eko-uczeń").

- Szkoła Filialna w Krzczonowie

Rok szkolny 2011/12 przyniósł zmianę organizacyjną - szkoła stała się Szkołą Filialną Szkoły Podstawowej w Brzustowcu. W placówce uczą się uczniowie oddziału przedszkolnego i klas I, II i III. Pracują tu nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej. Budynek Szkoły Filialnej jest jednopiętrowy, znajdują się tam sale dydaktyczne dla poszczególnych klas oraz sala komputerowa, sala gimnastyczna, biblioteka, stołówka szkolna. Budynek jest usytuowany w pobliżu lasu, wokół jest dużo zieleni. Szkoła posiada duże boisko szkolne. Dzięki wsparciu władz gminnych i wojewódzkich od roku 2001 obiekt szkolny podłączono do instalacji olejowej, oczyszczalni ścieków, odbył się kapitalny remont budynku szkolnego.

- Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Domasznie

Obecnie w budynku znajdują się: sale dydaktyczne, pokój nauczycielski, sekretariat, biblioteka, sklepik uczniowski, stołówka, kuchnia, szatnia oraz zastępcza sala gimnastyczna. Uczniowie mają do dyspozycji boisko sportowe, a także plac zabaw.

Dzieci uczą się w 6 klasach i oddziale przedszkolnym, do którego uczęszczają dzieci 5- i 6- letnie. Dokonano kapitalnego remontu dachu i zainstalowano ogrzewanie geotermalne. Sala humanistyczna została odnowiona i doposażona w sprzęt do projekcji multimedialnych.

Uczniowie czynnie uczestniczą w życiu szkoły. Chętnie uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne: koło teatralne, historyczne, astronomiczne, języka angielskiego, taneczne, zajęcia rekreacyjno- sportowe, artystyczne. Biorą również udział w konkursach różnych szczebli - od szkolnych do wojewódzkich, zdobywając nagrody i wyróżnienia. W szkole prężnie działa Samorząd Uczniowski, który pod kierunkiem opiekuna redaguje gazetkę "Szkolny Szpieg" i prowadzi kronikę szkoły.

- Szkoła Podstawowa w Idzikowicach

Jest to placówka sześcioklasowa z oddziałem przedszkolnym. Szkoła posiada: 6 sal lekcyjnych, pracownię komputerową, bibliotekę, kuchnię, boisko sportowe do piłki nożnej oraz wielofunkcyjne – do piłki siatkowej, ręcznej i koszykówki oraz plac zabaw. Szkoła wyposażona jest w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt multimedialny.

Szkoła bierze udział w akcjach i programach ogólnopolskich, np.: „Góra Grosza", „Sprzątanie Świata", „Światowy Dzień Ziemi". W szkole prowadzi się zajęcia dodatkowe: muzyczne, gry i zabawy ogólnorozwojowe, koło rekreacyjno- przyrodnicze oraz zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze.

- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Radzicach Dużych

Na przestrzeni lat budynek szkoły został poddany licznym modernizacjom. Dobudowana została sala gimnastyczna, dokonano termoizolacji zewnętrznej elewacji budynku i naprawy pokrycia dachu, wymiany okien oraz zmieniono ogrzewanie z węglowego na olejowe, a w 2012 roku na geotermalne. Obok wspomnianej sali gimnastycznej szkoła dysponuje 9 klasami lekcyjnymi, w których uczą się uczniowie w 8 oddziałach (w tym w dwóch przedszkolnych 5 i 6- latków) oraz salą komputerową i biblioteką.

Do szkoły uczęszczają dzieci z następujących miejscowości: Radzice Duże, Radzice Małe, Werówka, Świerczyna, Trzebina i Giełzów. Dzieci miejscowe i dowożone pozostające w szkole po lekcjach mogą

korzystać ze świetlicy szkolnej, która uczestniczy również w organizowaniu posiłków. W szkole odbywają się zajęcia z wychowania komunikacyjnego prowadzone przez instruktora, prelekcje i ćwiczenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz spotkania z pielęgniarką. W szkole realizowane są liczne zajęcia pozalekcyjne: przedmiotowe (z języka polskiego, matematyki, przyrody i języka angielskiego, artystyczne (muzyczno- plastyczne), techniczne (komunikacyjne), biblioteczne i sportowe. Dla uczniów mających trudności z nauką prowadzone są zajęcia wyrównawcze.

Placówka utrzymuje stały kontakt z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Drzewicy. Od kilku lat uczniowie przyłączają się do akcji charytatywnych, uczestniczą w „Sprzątaniu Świata", konkursach, przeglądach artystycznych, zawodach organizowanych na terenie szkoły, gminy i powiatu. Szkoła realizowała również trzy projekty unijne: „Pracownie komputerowe dla szkół", „Radosna Szkoła" i „Indywidualizacja".

- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Drzewicy

Gimnazjum funkcjonuje od 1999 roku. W roku 2005 oddano do użytku halę sportową, która posiada ultranowoczesną podłogę sportową, trybunę na ponad 200 miejsc siedzących, salę kondycyjną, siłownię, magazyny oraz zaplecze szatniowo- sanitarne. Swoim obwodem szkolnym placówka obejmuje całą gminę Drzewica. Uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć dodatkowych: zespoły dydaktyczno- wyrównawcze oraz: koła zainteresowań, kluby, koła przedmiotowe, zespół wokalny, chór, zajęcia rekreacyjno- sportowe, na których uczniowie mogą poszerzać zainteresowania i rozwijać swoje zdolności. W zakresie nauczania szkoła osiąga dobre wyniki – uczniowie często uzyskują tytuły Laureatów Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych, mają też znaczące osiągnięcia sportowe.

W szkole funkcjonuje świetlica. Pełnione są dyżury podczas dowozu i odwozu uczniów dojeżdżających. Szkoła prowadzi szerokie działania profilaktyczne. Podejmuje też szereg przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia oraz podnoszących wiedzę i świadomość uczniów w tym zakresie. W ramach promocji zdrowia w roku szkolnym 2013/2014 przystąpiono do realizacji ogólnopolskiego projektu „Szkoła przyjazna żywieniu i aktywności fizycznej".

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy

Obecnie siedziba Szkoły mieści się w centrum Drzewicy obok Urzędu Gminy i Miasta. W skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa oraz policealna szkoła dla dorosłych. Sale lekcyjne są odnowione, wyposażone w tablice interaktywne, notebooki, wizualizery, tablety graficzne, projektory multimedialne, odtwarzacze DVD. Do dyspozycji uczniów są dwie sale gimnastyczne i boisko Orlik. Szkoła posiada trzy pracownie komputerowe oraz Centrum Multimedialne ze stałym dostępem do Internetu. W bibliotece szkolnej uczniowie mają dostęp do tradycyjnych książek oraz cyfrowych publikacji audio i video. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy posiada certyfikat potwierdzający jakość nauczania języków obcych i szkoły z klasą. W siedzibie Szkoły mieści się Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Drzewica" oraz Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń".

Dalsze kształcenie z zakresu szkolnictwa wyższego może odbywać się w najbliższych większych ośrodkach miejskich, takich jak Łódź, Kielce czy Radom.

Kultura

Gmina i Miasto Drzewica posiada bogatą kulturę powiatu opoczyńskiego. Miejscowy folklor kształtował się przez wiele lat, tworząc swoistą kulturę ludową wypełnioną obrzędami, zwyczajami, wierzeniami, pieśniami i tańcem.

Instytucją zajmującą się propagowaniem miejscowych tradycji jest w głównej mierze Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy. Jego działalność wspomagają: biblioteka, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia oraz organizacje.

W Mieście Drzewica działalność kulturalną prowadzą następujące jednostki, których oferta skierowana jest do mieszkańców całej Gminy:

Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy jest samorządową instytucją kultury powołaną 1 stycznia 2015 r. *(od 1991 r. placówka nosiła nazwę Ośrodka Kultury Gminy i Miasta w Drzewicy)* do prowadzenia wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców. Działalność RCK obejmuje organizację, obsługę artystyczną i techniczną gminnych imprez kulturalnych, rekreacyjno-sportowych i okolicznościowych. RCK jest organizatorem największych imprez w Mieście takich jak: Dni Drzewicy, Sobótki, Letnie Spotkania z Teatrem, Dożynki, Ogólnopolskie Plenery Malarskie, Wystawy, Wernisaże, Koncerty, itp.

Placówka koncentruje się na codziennej pracy instruktorskiej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi oraz na integrowaniu środowiska poprzez tworzenie możliwości uczestnictwa mieszkańców Gminy i Miasta w różnych formach życia kulturalnego. Nowo wybudowany obiekt wyposażony jest w najnowocześniejszy sprzęt, sale przystosowane do prowadzenia różnorodnych zajęć stwarzających warunki do bardziej kreatywnego i artystycznego rozwoju uczestników.

Sercem RCK jest sala widowiskowo – kinowa mieszcząca 300 osób, wyposażona w najnowocześniejszy sprzęt oświetleniowo – dźwiękowy. Odbywają się w niej różnego rodzaju imprezy tj. koncerty, spektakle teatralne, pokazy, warsztaty, przeglądy, a także cyfrowe projekcje filmowe.

Formy zajęć prowadzonych w RCK:

- Młodzieżowa Orkiestra Dęta
- Zespoły wokalno-instrumentalne
- Nauka gry na instrumentach
- Zespół Pieśni i Tańca „Drzewiczanie"
- Zespół Folklorystyczny „Mali Drzewiczanie"
- Zespół wokalny Mulieres
- Grupy taneczne
- Zajęcia indywidualne: przygotowanie tzw. I tańca dla nowożeńców, nauka tańców użytkowych
- Kursy tańca towarzyskiego

- Zajęcia plastyczne dla dzieci i młodzieży
- Zajęcia z grafiki komputerowej
- Warsztaty artystyczno- teatralne dla dzieci i młodzieży
- Aerobic

RCK współpracuje ze wszystkimi placówkami kulturalnymi i oświatowymi, instytucjami i stowarzyszeniami (m.in. Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło nr w Drzewicy 4, Polski Związek Niewidomych) znajdującymi się na terenie Gminy i w regionie na różnych płaszczyznach: oprawa artystyczna, warsztaty artystyczne, obsługa techniczna, użyczanie sprzętu, materiałów, strojów, rekwizytów, dekoracji oraz udostępnianie archiwów z pracowni komputerowej.

Biblioteka Samorządowa Gminy i Miasta w Drzewicy[18]

Biblioteka publiczna w Drzewicy istnieje od 1948 roku. Od 1996 roku działa pod nazwą Biblioteka Samorządowa Gminy i Miasta w Drzewicy, a od 01.01.2006 roku funkcjonuje jako instytucja kultury.

W skład biblioteki wchodzi wypożyczalnia dla dorosłych i oddział dla dzieci. Do dyspozycji czytelników pozostaje zróżnicowany gatunkowo księgozbiór złożony z literatury popularnonaukowej, literatury pięknej dla dorosłych, literatury pięknej dla dzieci i młodzieży oraz magazyny i czasopisma. Od kilku lat zbiory uzupełniane są o nowości książkowe finansowane z własnego budżetu i dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek. Popularyzacji książki i czytelnictwa służą organizowane przez bibliotekę lekcje biblioteczne i imprezy czytelnicze (konkursy, sesje głośnego czytania, spotkania autorskie, wycieczki, gry i zabawy w czasie ferii zimowych i wakacji letnich).

Użytkownicy biblioteki mogą korzystać także z kilku komputerów z bogatym oprogramowaniem i bezpłatnym dostępem do Internetu oraz drukarek, skanerów, faksu i kserokopiarki.

Biblioteka bierze udział w projekcie Polsko- Amerykańskiej Fundacji Wolności wspieranej przez sieć Fundacji Społeczeństwa Otwartego pn. „Rozpracuj to z biblioteką". Projekt ma na celu poszerzenie oferty bibliotek o elementy wsparcia dla osób poszukujących pracy lub planujących karierę zawodową.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Drzewicy[19]

Warsztat funkcjonuje od 2005 roku, jednostką prowadzącą jest Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy. Placówka „została stworzona dla młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną oraz fizyczną. W warsztacie osoby niepełnosprawne pokazują, że potrafią i chcą tworzyć. Terapia przez pracę daje im poczucie bycia potrzebnym, umożliwia realizację własnych pasji i umiejętności. Warsztat to również możliwość pełnienia różnych ról społecznych i wnoszenia własnego wkładu w życie lokalnej społeczności."

Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło"

Na podstawie Trójporozumienia zawartego między Gminą i Miastem Drzewica, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Drzewicy a Fundacją „Interregion" - Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło" w Opocznie w dniu 07.05.2015r., został uruchomiony Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego dla mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica. Rekrutację do programu

[18] Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl
[19] Oficjalna strona Warsztatu Terapii Zajęciowej w Drzewicy, www.wtzdrzewica.pl

zatrudnienia socjalnego mieszkańców prowadzili pracownicy socjalni Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy oraz pracownik socjalny CIS-u.

26 maja 2016r. w Drzewicy dokonano uroczystego otwarcia siedziby Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło".

Centrum Integracji Społecznej "Zielone Światło" jest przedsięwzięciem mającym na celu działania zmierzające do pomocy ludziom długotrwale bezrobotnym, wykluczonym społecznie. W ramach tych działań podopieczni mogą korzystać z różnego rodzaju kursów, warsztatów i spotkań integracyjnych zmierzających do zaktywizowania podopiecznych, uczą się zachowań społecznych i ekonomicznych, przygotowując się do pracy na otwartym rynku. CIS oferuje także swoim uczestnikom rozwiązywanie problemów osobistych i rodzinnych w grupach wsparcia i samopomocy. Zatrudnienie socjalne, jakim objęci są uczestnicy, nie jest pracą zarobkową, ale aktywizacją, dzięki której osoba wykluczona zdobywa umiejętności zawodowe, odzyskuje godność i wiarę w siebie. Chodzi także o to, by absolwent CIS-u, rozpoczynający długi i trudny proces powrotu na otwarty rynek pracy, po ukończeniu rocznego programu społecznej i zawodowej adaptacji, nie znalazł się w takiej samej sytuacji, jak przed przystąpieniem do Programu CIS, czyli bez pracy i szans na nową unormowaną rzeczywistość.

Ważnym elementem tych działań jest również zatrudnienie socjalne uczestników, dzięki któremu podopieczni mogą zdobywać nowe umiejętności zawodowe lub odnowić wcześniej nabyte.

W ramach reintegracji zawodowej uczestnicy Programu zatrudnienia socjalnego i pracownicy CIS – grupa Drzewica, prowadzą Punkt dystrybucji żywności.

Na dzień 31.10.2016 r. w programie uczestniczą 43 osoby z terenu Gminy i Miasta Drzewica, w tym 25 osób, czyli 0,36% ludności z obszarów wiejskich oraz 18 osób czyli 0,45% ludności z terenu Miasta Drzewica.

Organizacje pozarządowe[20]

„Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy" - Organizacja realizuje działania z zakresu pielęgnowania kulturowego dziedzictwa narodowego, pamięci historycznej. Wydaje kwartalnik „Wieści znad Drzewiczki", na łamach którego oprócz informacji o historii, zabytkach przekazuje informacje z życia gminy i lokalnej społeczności. Organizacja działa od 1991 roku.

„Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Drzewicy" - Organizacja pożytku publicznego mająca osobowość prawną potwierdzoną zapisem w rejestrze sądowym. Działa od 1990 roku. Członkowie Koła pomagają mieszkańcom Drzewicy chorym na cukrzycę. Główne cele pomocy to zaopatrywanie mieszkańców w sprzęt pomiarowy i podajniki do insuliny. Głównym celem działalności organizacji jest edukacja, bo świadomy pacjent to osoba bez powikłań cukrzycowych. Koło Diabetyków w Drzewicy utrzymuje stały kontakt z lekarzami, specjalistami z różnych dziedzin, pomaga w dostępie do specjalistycznych klinik. Organizuje wyjazdy i spotkania edukacyjne dzieci i młodzieży. Dla osób potrzebujących jest udostępniany Dom Samopomocowy, gdzie chorzy w razie potrzeby mogą się zgłaszać.

Stowarzyszenie Działające Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Budzimy Nadzieje. - Stowarzyszenie powstało 10.12.2007 r.. Statutowa działalność Stowarzyszenia prowadzona jest na rzecz osób

[20] Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

niepełnosprawnych, ich rodzin, osób potrzebujących pomocy oraz ogółu społeczności. Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności pożytku publicznego w sferze zadań publicznych: działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz podejmowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

„Ludowy Klub Kajakowy" - Członkowie klubu organizują zawody sportowe rangi krajowej i międzynarodowej, promują zdrowy styl życia, wychowują młode pokolenia kajakarzy. Największe osiągnięcie sportowe to medal olimpijski w Sydney - 2000 r.

Miejsko-Gminny Klub Sportowy „Gerlach" - Klub Sportowy Gerlach został założony w 1924 r. Obecnie jest klubem jednosekcyjnym organizującym zajęcia sportowe w zakresie piłki nożnej dla młodych mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica. Zajęcia prowadzi w 3 kategoriach: seniorzy, juniorzy, trampkarze. Zajęcia odbywają się na stadionie piłkarskim przy ul. Kolejowej i na boisku Orlik w Drzewicy. Sportowcy mają do dyspozycji zaplecze socjalno-sanitarne oraz ochronę biologiczną. Treningi prowadzą dwaj licencjonowani trenerzy, którzy posiadają duże doświadczenie trenerskie w pracy z grupami młodzieżowymi. Działalność Klubu polega na upowszechnianiu i rozwijaniu aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży, promocji zdrowego stylu życia.

Ludowy Klub Sportowy „Radzice" w Radzicach Dużych. Corocznie organizowany jest Turniej w Piłce Nożnej o Puchar Stanisława Kowalczyka „Brata".

Polski Związek Niewidomych Punkt Informacyjno-Konsultacyjny w Drzewicy - Koło Polskiego Związku Niewidomych w Drzewicy istnieje od 1993 roku. Koło zrzesza osoby niewidome i słabowidzące. Koło organizuje szkolenia z zakresu orientacji przestrzennej i samoobsługi, prelekcje na temat metod rehabilitacji i zasad ich stosowania, prelekcje usprawniania widzenia i okulistyczne. Za uzyskane środki Koło dokonuje zakupów sprzętu rehabilitacyjnego m.in. zegarków mówiących, lasek, płynomierzy dźwiękowych, ciśnieniomierzy, termometrów i glukometrów mówiących.

Koło Łowieckie „Gerlach" - Koło powstało w 1965 r.

Koło Nr 3 w Drzewicy Polskiego Związku Wędkarskiego - Koło organizuje zawody wędkarskie dla dorosłych i dzieci, uczestniczy również w zawodach wyjazdowych.

Koło Nr 5 w Opocznie "Drzewiczka" Polskiego Związku Wędkarskiego

Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna Dłoń" - Stowarzyszenie powstało 3 grudnia 2010 roku - głównym celem jest niesienie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadząc Świetlicę Integracyjną w Drzewicy dąży do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Stosując innowacyjne wynalazki dydaktyczne i sprzęt multimedialny przyciąga uczestników na zajęcia edukacyjne, wychowawcze, integracyjne i rozrywkowe. Swoją działalnością wspiera również osoby w wieku emerytalnym i osoby niepełnosprawne. Współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami publicznymi oraz lokalnymi instytucjami pomocy społecznej. Mottem działalności są słowa Juliusza Verne: "Niesienie pomocy czyni z nas prawdziwych ludzi".

Ludowy Klub Sportowy SYRENKA Zakościele. - Klub piłkarski powstał w 2007 roku.

Lokalna Grupa Działania „Nad Drzewiczką" - Stowarzyszenie działa na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich gminy Drzewica uwzględnia integrację osób marginalizowanych z lokalną społecznością, ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki i sportu oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych.

Koła Gospodyń Wiejskich w Radzicach Dużych i Małych, Żardkach, Brzuzie, Trzebinie, Idzikowicach, Domasznie, Dąbrówce oraz w Strzyżowie - kultywują folklor opoczyński, uczestniczą w lokalnych i regionalnych świętach ludowych.
Na terenie gminy Drzewica działa 11 Ochotniczych Straży Pożarnych.

Wśród cyklicznych imprez sportowych prowadzonych w Gminie wymienia się: Halowy Turniej w Piłce Nożnej o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, Turniej w Piłce Siatkowej o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, Turniej o Puchar Stanisława Kowalczyka „Brata" czy Spławikowe Zawody Wędkarskie z okazji Dnia Dziecka.

Na terenie Miasta Drzewica funkcjonuje Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza Ewangelisty. Do parafii należą miejscowości: Augustów, Brzustowiec, Dąbrówka, Drzewica, Jelnia, Krzczonów, Strzyżów, Zakościele, Zychorzyn (część wsi), Żardki oraz Żdżary.

Sport i rekreacja

- STADION MGKS GERLACH DRZEWICA w Drzewicy.

Pięknie położony, kameralny stadion piłkarski posiada jedną z najlepszych nawierzchni trawiastych w województwie. W czerwcu 2014 roku dokonano odbioru przebudowanego obiektu.

- MOJE BOISKO ORLIK 2012 w Drzewicy.

Zrealizowany w 2008 kompleks boisk sportowych składa się z boiska do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy oraz boiska wielofunkcyjnego z nawierzchnią poliuretanową.
Boisko posiada sztuczne oświetlenie, jest ogrodzone. Wykorzystywane jest przez cały rok, w zależności od panujących warunków atmosferycznych.
W 2014 roku przy ścieżce pieszo- rowerowej nad Zalewem Drzewickim i na placu przy boisku „Orlik" zamontowano 11 obiektów małej infrastruktury rekreacyjnej. W ten sposób powstały siłownie zewnętrzne. Na każdym z obiektów zamontowano tablice informacyjne z opisem urządzeń, demonstracją poszczególnych ćwiczeń i zasadami bezpieczeństwa. Siłownie zewnętrzne są ogólnodostępne dla mieszkańców i turystów odwiedzających Drzewicę.

W Drzewicy funkcjonują place zabaw dla dzieci: plac zabaw przy ścieżce pieszo- rowerowej przy północnej stronie Zalewu Drzewickiego i plac zabaw na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Drzewicy oraz plac zabaw dla dzieci z Przedszkola Samorządowego w Drzewicy.
Gmina stworzyła szeroką bazę sportowo-rekreacyjną. Oprócz wymienionych wyżej obiektów chlubą Drzewicy jest tor kajakowy. Kajakarze górscy rozsławiają Drzewicę na całym świecie.

Reprezentowali Polskę podczas Igrzysk Olimpijskich w Barcelonie, Atlancie, Sydney, Atenach i Londynie. Zdobywali medale Mistrzostw Świata, Mistrzostw Europy. Największym sukcesem drzewickich zawodników jest srebrny medal olimpijski w kategorii C-2 zdobyty przez Krzysztofa Kołomańskiego i Michała Staniszewskiego podczas Igrzysk Olimpijskich w Sydney w 2000 roku. Na torze w Drzewicy corocznie odbywają się regaty kajakowe.

Źródło: Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Amatorzy ekstremalnych sportów wodnych znajdą tu dogodne warunki do uprawiania hydrospeed'u i freestyle,u. Zmodernizowany w 2005 r. tor kajakowy przeznaczony do uprawiania kajakarstwa górskiego to nowoczesny obiekt zlokalizowany na nizinach. Doskonałe warunki wodne stworzone na rzece Drzewiczce oraz idealne ukształtowanie rynny toru spełniają wszystkie normy dotyczące organizacji zawodów najwyższej rangi z mistrzostwami świata włącznie.

- W Gminie Drzewica funkcjonuje również Ośrodek Sportu i Rekreacji[21]

Ośrodek oferuje usługi od początku maja do połowy września. Znajduje się tam bezpłatne kąpielisko z zadbaną plażą i boiskiem do siatkówki plażowej, wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz dwa place zabaw. Można skorzystać z usług gastronomicznych, organizowane są imprezy plenerowe oraz spływy kajakowe Drzewiczką i Pilicą.

Zdrowie

W Mieście Drzewica funkcjonuje Przychodnia Rejonowa, Podstawowa Opieka Zdrowotna w Drzewicy. Opieka szpitalna dostępna jest dla mieszkańców w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Nowym Mieście nad Pilicą przy ulicy Tomaszowskiej.
W gminie miejsko-wiejskiej Drzewica funkcjonują 4 apteki oraz punkt apteczny. Trzy apteki znajdują się w Mieście Drzewica.

W ramach akcji profilaktycznych w Gminie został opracowany i wdrożony m.in. „Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego w gminie Drzewica na lata 2013-2016". Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy u kobiet poprzez przeprowadzenie edukacji zdrowotnej oraz wykonanie szczepień ochronnych szczepionką przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (typu 16. i 18.) w populacji 13- letnich dziewcząt, uczennic klas pierwszych gimnazjum, mieszkanek gminy Drzewica.

[21] Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

W Gminie prowadzona jest również profilaktyka uzależnień. Funkcjonuje tu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja kieruje na wniosek lub z urzędu osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, na badanie do lekarza biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego kieruje do Sądu wnioski o wszczęcie postępowania w sprawie orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Komisja wykonuje również inne zadania określone w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3.2.7. Sfera techniczna - zasoby infrastruktury technicznej Gminy i Miasta

W latach 2007 – 2016 Gmina i Miasto Drzewica zrealizowała wiele inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej, dzięki którym wzrósł poziom życia mieszkańców oraz atrakcyjność Gminy. Były to projekty przeprowadzone m.in. w zakresie dróg, wodociągów, kanalizacji oraz termomodernizacji budynków.

Poniżej przedstawiono stan infrastruktury technicznej Miasta Drzewica.

<u>Infrastruktura drogowa</u>

Połączenia drogowe zapewniają:

- droga wojewódzka nr 728 łącząca Grójec z drogą krajową nr 7 w Jędrzejowie;
- ulice powiatowe[22] o łącznej długości: 4,586 km o nawierzchni twardej bitumicznej:
  - ulica Kilińskiego / ciąg dr. 3110E / o długości 1855 m;
  - ulica Sikorskiego / ciąg dr. 3113E / o długości 817 m;
  - ulica Fabryczna, Zdrojowa / ciąg dr. 3139E / o długości 654 m;
  - ulica Żeromskiego / ciąg dr. 3109E / o długości 1260 m.
- oraz drogi gminne.

Inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej przeprowadzone w Mieście Drzewica w latach:

2013:

- Remont ul. Cmentarnej I etap;
- Remont ul. Stawowej II Etap;
- Przebudowa drogi powiatowej numer 3110 - E, ulica Kilińskiego w Drzewicy;

2011:

- Rozbudowa ul. Stawowej w Drzewicy;
- Remont ciągu pieszego od ul. Braci Kobylańskich wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych przy rzece;

2010:

- Rozbudowa ul. Staszica w Drzewicy – 267 mb. Zakres robót objął: poszerzenie jezdni do 7m., budowę chodników i przebudowę parkingów;

[22] Zarząd Dróg Powiatowych w Opocznie, Biuletyn Informacji Publicznej, www.bip.zdp.opoczno.pl

- Budowa nowej ulicy Prymasa Macieja Drzewickiego – 460 mb, wraz z chodnikami;
- Wyłożenie kostką brukową parkingu i drogi dojazdowej do budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Drzewicy;
- Budowa ścieżki pieszo- rowerowej przy Zalewie w Drzewicy o nawierzchni asfaltowej - I etap. Zakres zadania obejmował również: budowę placu zabaw, montaż mola pływającego, wykonanie instalacji oświetleniowej, montaż elementów małej architektury i nasadzeń;
- Remont Placu Wolności w Drzewicy. Zakres rzeczowy obejmował: wymianę sieci wodociągowej, nawierzchni, oświetlenia oraz wykonanie nasadzeń;
- Wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej na ul. Sportowej w Drzewicy;
- Budowa oświetlenia ulicznego przy ulicy Sportowej w Drzewicy;
- Budowa parkingu z kostki brukowej przy ul. Braci Kobylańskich w Drzewicy;

2009:

- Dobudowa oświetlenia drogowego w Drzewicy na ul. Armii Krajowej, Jelni i Radzicach Dużych;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 728 na odcinku Drzewica – Zakościele - Domaszno. Prace obejmowały wykonanie nowej trzywarstwowej nawierzchni asfaltowej z miejscową wymianą podbudowy oraz wykonanie zjazdów indywidualnych, zjazdów publicznych, zatok przystankowych, wiat przystankowych, chodników i rowów;
- Przebudowa drogi powiatowej Radzice Duże - Drzewica. Długość odcinka 5 km. Zakres rzeczowy obejmował: wykonanie nawierzchni asfaltowej o szerokości 6 m. oraz chodników, zjazdów i rowów;

2008:

- Przebudowa chodnika przy ulicy Sportowej w Drzewicy – 300 mb.;

2007:

- Przebudowa drogi wewnętrznej od ulicy Stawowej w Drzewicy do Zakładu Gerlach;
- Dobudowa linii oświetlenia drogowego w miejscowościach: Drzewica - Błonie, Drzewica - Hubala, Radzice Duże - PKP, Brzustowiec - Górki.

<u>Infrastruktura wodno- kanalizacyjna</u>

- Wodociągi

Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi realizowane jest przez istniejący system wodociągowy na terenie całej gminy Drzewica. Woda produkowana jest na dwóch ujęciach wody w Drzewicy i Strzyżowie. Każde ujęcie pracuje w oparciu o dwie studnie głębinowe. Surowa woda pobierana ze studni poddawana jest uzdatnianiu, a następnie gromadzona jest w zbiornikach wody czystej. Nie występują braki wody.

Ujęcie wody w Drzewicy pracuje od września 1996 roku. Jedna z dwóch studni ujmujących wodę, studnia S-1 o wydajności 90 m^3/h pracuje jako wiodąca, druga S-2 o wydajności 52 m^3/h stanowi rezerwę. Ujęcie w Drzewicy zaopatruje miejscowości: Drzewicę, Dąbrówkę, Zakościele, Żardki, Żdżary, Domaszno. Woda uzdatniona w procesach odżelaziania i odmanganiania jest magazynowana w zbiorniku o pojemności 1000 m^3. W ciągu eksploatacji ujęcia nie stwierdzono obniżenia poziomu

zwierciadła wody poniżej zatwierdzonych wielkości i nie było przerw w dostawie ze względu na brak wody w studniach.[23]

Mapa 4 Sieć wodociągowa na terenie gminy Drzewicy z oznaczonymi ujęciami wody (UW)

Źródło: Strona internetowa Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy Sp. z o.o., www.pgkim.drzewica.pl

W 2014 roku w całej Gminie z sieci wodociągowej korzystało 96,9% ogółu ludności[24], na obszarze Miasta 96% mieszkańców, zaś na obszarze wiejskim 97,4% mieszkańców.

– Kanalizacja

Gmina i Miasto Drzewica to pierwsza gmina w Województwie Łódzkim w 100% skanalizowana. Rozporządzenie Wojewody potwierdza, że Gmina wypełniła zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej przyjęte w Traktacie Akcesyjnym, dotyczące oczyszczania ścieków komunalnych.

Ścieki komunalne kolektorami kanalizacji grawitacyjnej przy pomocy 56 przepompowni sieciowych i 10 przepompowni przydomowych dostarczane są do miejskiej oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnia mechaniczno- biologiczna typu Hydrocentrum zlokalizowana jest w Drzewicy - pracuje od 2000 roku. Obecnie kieruje się do niej 750 m^3 ścieków na dobę. Oczyszczone ścieki trafiają do odbiornika, którym jest rzeka Drzewiczka.

W 2014 roku w całej Gminie z sieci kanalizacyjnej korzystało 87,7% ogółu ludności[25], na obszarze Miasta 88,6% mieszkańców, zaś na obszarze wiejskim 87,2% mieszkańców.

[23] Strona internetowa Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy Sp. z o.o., www.pgkim.drzewica.pl
[24] GUS, Bank Danych Lokalnych
[25] GUS, Bank Danych Lokalnych

Inwestycje z zakresu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej przeprowadzone w Mieście Drzewica w latach:

2013:

- Budowa sieci wodociągowej ul. Stawowa w Drzewicy;

2012:

- „Remont infrastruktury wodno- kanalizacyjnej na terenie Gminy Drzewica" - projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Budowa sieci wodno- kanalizacyjnej ul. Żeromskiego w Drzewicy;

2010:

- Remont Placu Wolności w Drzewicy. Zakres rzeczowy obejmował: wymianę sieci wodociągowej, nawierzchni, oświetlenia oraz wykonanie nasadzeń;
- Wymiana sieci wodnej i kanalizacyjnej na ulicy Stawowej i Szkolnej;

2008:

- Remont Stacji Uzdatniania Wody w Drzewicy oraz renowacja istniejącej studni głębinowej.

Infrastruktura elektroenergetyczna

Sieć elektroenergetyczna obszaru składa się z linii WN 110 kV spiętych w Głównym Punkcie Zasilania (GPZ „Radzice"). Sieć rozdzielcza transformowana jest lokalnymi stacjami trafo, a energia dostarczana do odbiorców liniami niskiego napięcia.

W ramach działań proekologicznych, ale również w celu oszczędności wymieniona została część lamp oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Inwestycje z zakresu infrastruktury elektroenergetycznej przeprowadzone w Mieście Drzewica w roku:

2007:

- Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na energooszczędne - I etap; Drzewica, Radzice Duże, Domaszno, Idzikowice;
- Wymiana lamp oświetlenia drogowego na energooszczędne - II etap w miejscowościach Drzewica, Żardki, Żdżary, Domaszno, Jelnia, Idzikowice;

Gazyfikacja

W Mieście Drzewica nie funkcjonuje sieć gazowa gazu przewodowego. Zaopatrzenie w energię gazu odbywa się dystrybucją gazu płynnego (w butlach).

Ciepłownictwo

Zaopatrzenie w ciepło wszystkich użytkowników, zarówno indywidualnych gospodarstw domowych, jak i obiektów użyteczności publicznej odbywa się poprzez lokalne źródła ciepła.

Ciepło sieciowe

Na terenie Gminy istnieje jeden zbiorczy systemy ogrzewania prowadzony przez Celsium Sp. z o.o. Do sieci ciepłowniczej podłączone są następujące obiekty:

- Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy,
- Bloki osiedla Mieszka I i osiedla Bolesława Chrobrego,
- Szkoła Podstawowa w Drzewicy,
- Przedszkole Samorządowe w Drzewicy,
- Gimnazjum w Drzewicy,
- Przychodnia Rejonowa w Drzewicy,
- Dom Pomocy Społecznej w Drzewicy,
- Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy,
- domki jednorodzinne z ulicy Stawowej.

Pozostałe budownictwo jednorodzinne, zakłady usługowe posiadają indywidualne systemy grzewcze oparte na paliwach stałych, oleju opałowym lub gazie.

Proponuje się:

- preferowanie ogrzewania z wykorzystaniem oleju opałowego, energii elektrycznej bądź innych niskoemisyjnych źródeł energii,
- tworzenie zachęt do ocieplania istniejących budynków i propagowanie budowy energooszczędnych domów.

W budynkach użyteczności publicznej prowadzone są prace związane z ich termomodernizacją, montowane są pompy ciepła i kolektory słoneczne.

Inwestycje z zakresu ciepłownictwa przeprowadzone w Mieście Drzewica w latach:

2013:

- Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku P.S.P. w Domasznie;
- Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku P.S.P. w Brzustowcu;

2012:

- Projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013: „Instalacja pomp ciepła i kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Drzewica."
    - Instalacja solarna do podgrzania ciepłej wody dla budynku LKK w Drzewicy;
    - Instalacja solarna do podgrzania ciepłej wody dla budynku KS GERLACH w Drzewicy;
    - Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku P.S.P. w Radzicach Dużych;

2007:

- Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Drzewicy.

<u>Gospodarka odpadami</u>

Usługi odbioru odpadów są wykonywane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy Odpady będą odbierane zgodnie z ustalonymi harmonogramami.

Odpady z obszaru Miasta i Gminy Drzewica transportowane są na składowisko odpadów w Domasznie. „Znajduje się około 6 kilometrów od Drzewicy jest jedynym wysypiskiem śmieci w Gminie Drzewica. Składowisko istnieje od 20 lat. Szacuję się że wypełni się w ciągu (według danych z 2001r.) 10-20 lat (2011 - 2021 r.).

Łączność

Wzrost zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne rodzi potrzebę budowy dalszych połączeń między abonentami a centralami telefonicznymi w Gminie oraz modernizację tych central z zastosowaniem techniki cyfrowej dla uzyskania niezbędnej pojemności numerycznej.
Na obszarze opracowania funkcjonują światłowody:
-relacji Końskie - Drzewica - Odrzywół,
-relacji Drzewica - Krzczonów,
-relacji Drzewica - Radzice Duże.

Na obszarze Gminy funkcjonuje system informowania SISMS, dzięki któremu można otrzymywać krótkie wiadomości tekstowe przesyłane z Urzędu Gminy i Miasta dla mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica dotyczące zagrożeń, takich jak: huragany, gwałtowne burze, powodzie, ale również: awarii prądu czy wody. Są to także komunikaty o ważnych imprezach kulturalnych, sportowych itd. Warunkiem otrzymywania wiadomości jest zarejestrowanie się w systemie. Jedynym wydatkiem jest koszt związany z rejestracją w systemie, który wynosi tyle, ile standardowy SMS.

3.2.8. Główne problemy w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz wynikające z nich potrzeby

Do największych problemów występujących w sferze przestrzennej Miasta Drzewica zaliczają się:

- utrata funkcji gospodarczych przez obszar, na którym kiedyś działał „Gerlach" w czasach największej świetności Zakładu
- utrata funkcji społecznych przez dawną agorę – Plac Wolności
    - niszczenie obiektów mieszkaniowych, w szczególności w samym centrum Miasta wokół Placu Wolności; zły stan niektórych kamienic, domów, podwórzy, budynków gospodarczych;
    - zaniedbany park;
    - drobny, nieuporządkowany handel
- zaniedbane, zniszczone drogi w centrum Miasta;
- niszczenie obiektów zabytkowych;
- niepełne uporządkowanie terenów wokół Zalewu Drzewieckiego, co ma niekorzystny wpływ na środowisko naturalne, ale również hamuje rozwój funkcji turystycznej;
- zanieczyszczenie powietrza w centrum Miasta spowodowane emisją niską: ruchem pojazdów oraz tradycyjnym ogrzewaniem domów;

Miasto Drzewica posiada niezwykle ciekawy, nietypowy jak na województwo łódzkie, układ urbanistyczny. Elementem determinującym to zagospodarowanie jest ukształtowanie terenu oraz rzeka Drzewiczka przecinająca Miasto. Wschodnią barierę stanowi Jezioro Drzewickie. Między

jeziorem a terenami mieszkaniowymi znajduje się teren przemysłowy, który utracił część funkcji. Zlokalizowane tu były zakłady Gerlach.

Problemy związane z zagospodarowaniem przestrzennym wiążą się ściśle z upadkiem przemysłu, który przebiega stopniowo przez ostatnie dwadzieścia lat. Skala zmian jest olbrzymia. W zakładach Gerlach w najlepszych latach działalności pracowało ponad 3,5 tysiąca osób. Miasto tętniło życiem. Problemy związane z bezrobociem praktycznie nie istniały. Zakład silnie zurbanizował tereny po wschodniej części Miasta, nad jeziorem Drzewickim. Dzisiaj obszar ten utracił funkcje gospodarcze a mieszkańcy źródła dochodu. Choć na terenach tych znajdują się małe przedsiębiorstwa teren uznać należy za wyjątkowo zaniedbany i niewykorzystany.

Wraz z upadkiem tradycji przemysłowych podupadło całe Miasto. Problemy gospodarcze przełożyły się na brak pracy, bezrobocie, biedę. Odczuły to szczególnie osoby, które w latach dziewięćdziesiątych wchodziły na rynek pracy. Bardzo często musiały wyjeżdżać z Miasta w poszukiwaniu możliwości rozwoju. Wraz z rosnącą biedą podupadły domy i mieszkania. Wiele obiektów niszczało. Ludzie nie byli w stanie ratować niszczejących domostw. Widać to w szczególności w samym centrum Miasta wokół Placu Wolności. Niektóre z kamienic całkowicie utraciły funkcję mieszkalną. Zaczęły pojawiać się plomby w zabudowie.

Dzisiejsze problemy są pokłosiem upadku przemysłu i traceniem funkcji gospodarczej Miasta. Za główny problem uznać można bardzo zły stan niektórych kamienic, domów. Również podwórza, budynki gospodarcze znajdują się w bardzo złym stanie. Niektóre mieszkania znajdują się w stanie urągającym podstawowym standardom cywilizacyjnym. Dlatego centrum Miasta wyludnia się. Mieszkańcy szukają wszelkich sposobów na poprawę warunków życiowych. Przenoszą się więc poza centrum.

Problemem jest więc utrata funkcji społecznych przez dawną agorę – Plac Wolności. Utracił on funkcję administracyjną, usługową. Świadczyć powinien o charakterze Miasta, podkreślając jego historię i kulturę. Dominuje tu jednak drobny, nieuporządkowany handel. Zaniedbany park wewnątrz placu burzy historyczny obraz Miasta. Funkcje społeczne zaczęły się rozlewać po innych kwartałach – głównie wokół ulicy Stanisława Staszica. To na tej ulicy zlokalizowany jest Urząd Gminy, szkoły i inne instytucje. Funkcje miejskie „przesunęły" się więc z historycznego centrum. Przywrócenie znaczenia Placu Wolności powinno być podstawą działań rewitalizacyjnych. Dlatego konieczne jest uporządkowanie placu, przywrócenie mu dawnego charakteru w zgodzie z nowoczesnością i funkcjonalnością. Mieszkańcy potrzebują miejsca integrującego ich z dawnym blaskiem Miasta. Plac powinien również być podstawowym obszarem dla rozwoju funkcji turystycznych. Wizją jest plac pełen kawiarni, gwaru mieszkańców i turystów. Plac musi się stać miejscem prestiżowym nie tylko dla całego Miasta, ale również dla całego regionu opoczyńskiego.

Innym problemem są zaniedbane, zniszczone drogi w centrum Miasta. Brakuje również prawidłowego odwodnienia. W dni o bardzo dużych opadach deszczu występują lokalne podtopienia i problemy z przejazdem. Odnowa dróg jest konieczna, aby podnieść prestiż Miasta jako całości.

Konieczna staje się również odnowa obiektów zabytkowych – kościoła, pomników. Przez lata prowadzone były tylko drobne naprawy. Obiekty te mogą stanowić wielką wartość dla rozwoju turystyki w Gminie. Obiektem szczególnie cennym jest Kościół p.w. św. Łukasza zlokalizowany przy Placu

Wolności. Najważniejszym zabytkiem Miasta jest jednak zamek arcybiskupi. Zamek zbudowany został w latach 1527 – 1535 przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Macieja Drzewickiego, w stylu gotycko-renesansowym. Arcybiskup wybudował go na skraju Miasta, nad rzeką Drzewiczką, otoczył dwiema fosami i dzielącym je wałem ziemnym. Budowla stanęła na planie regularnego, zbliżonego do kwadratu prostokąta. Zamek niestety niszczeje. Jego odnowę uniemożliwia nieuregulowany status własnościowy. Władze Miasta starają się zabezpieczyć teren przed zniszczeniem. Cały obiekt nie może być wykorzystany. Stanowi jednak cel wypraw turystów z całego regionu. Stanowi swoistą wizytówkę Miasta.

Problemem jest również poprawne wykorzystanie jeziora Drzewickiego. Teren w ostatnich latach został odnowiony. Stworzono miejsc dla turystów, place zabaw. Nieopodal wybudowano również nowy, nowoczesny Dom Kultury. Problemem jest jednak brak ciągów pieszych wokół jeziora, co powoduje nadmierną presję ze strony ludzi na środowisko naturalne.

Problemy środowiskowe wiążą się głównie z niską emisją. Większość domów w Mieście i całej Gminie opalnych jest drewnem, węglem i jego pochodnymi. Efektywność energetyczna obiektów jest bardzo niska. W miesiącach zimnych pojawia się okresowe zadymienie. Może to prowadzić do poważnych problemów ze zdrowiem mieszkańców.

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ I TECHNICZNEJ

- tworzenie nowych miejsc pracy oraz podwyższanie kwalifikacji mieszkańców;
- stworzenie co najmniej dobrych warunków mieszkaniowych dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Miasta, w tym osób starszych, najbiedniejszych;
- przywrócenie funkcji społecznych na Placu Wolności w Drzewicy; rewitalizacja Parku;
- przywrócenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na Placu Wolności w Drzewicy;
- zachowanie świetności obiektów zabytkowych;
- uporządkowanie terenów w pobliżu Zalewu Drzewieckiego oraz rzeki Drzewiczki;
- polepszenie jakości powietrza atmosferycznego w szczególności w centrum Miasta;
- rozwój infrastruktury społecznej;

3.3. Sfera gospodarcza

3.3.1. Struktura działalności gospodarczej

W 2015 roku w Mieście Drzewica funkcjonowało 325 podmiotów gospodarczych, w tym sektor prywatny stanowił 94,15% ogółu. Zmiany w ogólnej liczbie podmiotów wynikają głównie ze zmian właśnie w sektorze prywatnym. W sektorze publicznym rejestrowany jest niewielki wzrost jednostek, w 2015 roku w porównaniu do roku 2005 przybyło 4 podmioty.

Tabela 45 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Mieście Drzewica

	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
2005	394	15	379
2006	387	16	371
2007	388	16	372
2008	354	16	338
2009	289	16	273
2010	314	17	297
2011	306	18	288
2012	314	19	295
2013	326	19	307
2014	318	19	299
2015	325	19	306

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 46 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Drzewicy – obszar wiejski

	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
2005	313	6	307
2006	303	6	297
2007	296	6	290
2008	271	6	265
2009	253	6	247
2010	262	6	256
2011	265	6	259
2012	259	5	254
2013	266	5	261
2014	271	5	266
2015	276	5	271

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze wiejskim w 2015 roku zarejestrowano o 37 podmiotów mniej niż w 2005 roku. W 2015 roku sektor prywatny stanowił 98,19% podmiotów ogółem.

Tabela 47 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w gminie miejsko – wiejskiej Drzewica

	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
2005	707	21	686
2006	690	22	668
2007	684	22	662
2008	625	22	603
2009	542	22	520
2010	576	23	553
2011	571	24	547
2012	573	24	549
2013	592	24	568
2014	589	24	565
2015	601	24	577

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na całym obszarze gminy miejsko-wiejskiej Drzewica ilość rejestrowanych podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym stopniowo spada.

Wg danych GUS liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2005-2007 utrzymywała się na podobnym poziomie ale z tendencją spadkową. W kolejnym roku (2009) obserwujemy najniższą w analizowanym całym okresie liczbę zarejestrowanych podmiotów. Następnie przez kolejne lata utrzymywał się niewielki wzrost liczby podmiotów do wartości 601 co i tak w skali 10 lat pokazuje trend malejący.

Wykres 4 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w Mieście Drzewica

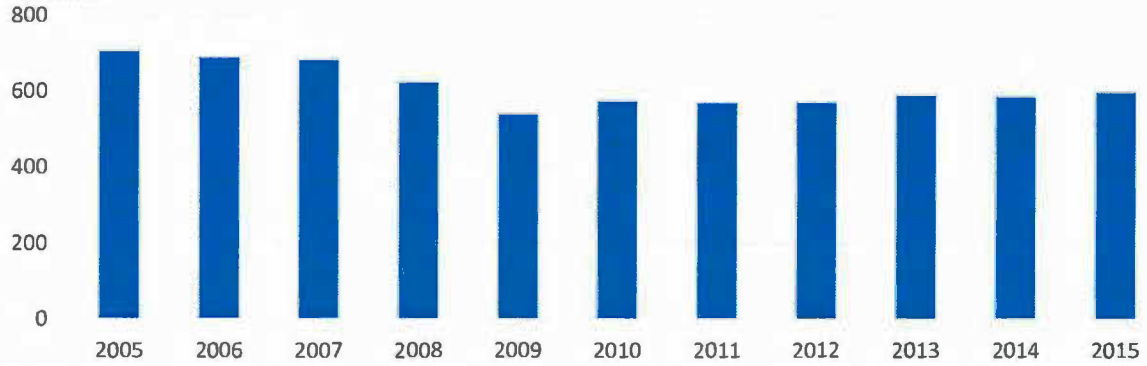

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W tabeli poniżej przedstawiono zaś liczbę powstałych aktywnych podmiotów gospodarczych w latach 2013 – 2016 w podziale na obszar wiejski oraz wg ulic, przy których prowadzona jest działalność w Mieście Drzewica. Warto zauważyć, iż przy ulicach: 17-go Stycznia, Armii Krajowej, Klonowej, Spacerowej, Warszawskiej, Drzewieckiego, Fabrycznej, Mostowej, Ogrodowej, Sosnowej oraz Północnej, w ostatnich 4 latach nie powstało żadne przedsiębiorstwo. Niewielką aktywność wykazywali zaś mieszkańcy budynków położonych przy ul. Cmentarnej, Kolejowej, Osiedle Chrobrego, Pl. Kościuszki, Skalnej, Słowackiego, Staszica, Stawowej, Szkolnej, Żeromskiego, sportowej i Zdrojowej, Osiedle Słoneczne i Sosnowej. Co istotne, wyszczególnione ulice w większości pokrywają się z tymi, przy których zamieszkuje największa liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (oznaczono je w tabeli poniżej kolorem).

Tabela 48 Liczba powstałych podmiotów gospodarczych w latach 2013 - 2016

	2013	2014	2015	2016
Łącznie	**31**	**26**	**50**	**21**
w tym obszar wiejski	12	14	26	7
w tym miasto Drzewica	19	12	24	14
Ulice:				
17-go Stycznia				
Armii Krajowej				
Braci Kobylańskich	2			2
Cmentarna		1		
Sikorskiego		1	4	
Kilińskiego	3			2
Klonowa				
Kolejowa			2	
Hubala	1	2		
Mickiewicza		1	1	
Os. Chrobrego	4		2	1
Os. Mieszka I	2	1	4	2

	2013	2014	2015	2016
Pl. Kościuszki			2	
Pl. Narutowicza	1	3	2	1
Pl. Wolności	2	1	1	1
Rzeczna				
Skalna			1	
Słowackiego	1			
Spacerowa				
St. Staszica				1
Stawowa	1		1	
Szkolna	1			1
Warszawska				
S. Żeromskiego			2	
M. Drzewickiego				
Fabryczna				
Sportowa		1		1
Zdrojowa		1	1	
Mostowa				
Ogrodowa				
Błonie				2
Os. Słoneczne	1		1	
Sosnowa				
Północna				

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy

Ogólne dane wskazują, że w latach 2013 – 2015 (dane za rok 2016 są niepełne – data ich pozyskania to X.2016 roku) większa liczba podmiotów powstała na obszarze Miasta Drzewica. Nie odbiegała ona jednak znacznie od liczby podmiotów zakładanych na obszarze wiejskim Gminy. Co również istotne dla tej analizy, ludność zamieszkująca obszary wiejskie w większości utrzymuje się jednak z działalności rolniczej. Mieszkańcy Miasta nie mają raczej takiej możliwości (chyba, że posiadają ziemię na obszarze wiejskim), jednak w większości pracują w dziale usług czy produkcji, a zatem liczba zakładanych podmiotów gospodarczych na obszarze Miasta powinna być zdecydowanie wyższa.

Analizując liczbę i strukturę podmiotów gospodarczych w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica w latach 2013–2015 wg sekcji i działów PKD 2007 stwierdza się, że:

Największy wzrost liczba podmiotów odnotowano w sekcjach:

- F budownictwo – o 7 podmiotów
- H transport i gospodarka magazynowa – o 3 podmioty,
- Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna – o 6 podmiotów,

Najbardziej zmniejszyła się liczba podmiotów w sekcji G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – o 13 podmiotów

Tabela 49 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w gminie miejsko – wiejskiej Drzewica

Sekcja PKD 2007	2013	2014	2015
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	9	10
B górnictwo i wydobywanie	1	1	1
C przetwórstwo przemysłowe	61	57	59
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą	0	0	0

Sekcja PKD 2007	2013	2014	2015
wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych			
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3	3
F budownictwo	102	105	109
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	212	206	199
H transport i gospodarka magazynowa	23	22	26
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	12	12	13
J informacja i komunikacja	8	7	8
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	10	11
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7	7	8
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24	23	25
N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	6	8
O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13	13	13
P edukacja	26	23	22
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	24	30	30
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	12	13
S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	40	43	43
U organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0
OGÓŁEM	**592**	**589**	**601**

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych mają jednostki z sekcji G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – w 2015 roku stanowiły 33,11% ogółu. Znaczny odsetek stanowią także podmioty z sekcji:

- F budownictwo – 18,14%,
- C przetwórstwo przemysłowe – 9,82%,
- S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego – 7,15%,
- Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 4,99%,
- H transport i gospodarka magazynowa – 4,33%,
- M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 4,16%,
- P edukacja – 3,66%.

W pozostałych sekcjach liczba podmiotów gospodarki narodowej utrzymuje się na stałym poziomie.

W Mieście Drzewica największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych mają jednostki z sekcji G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – w 2015 roku stanowiły 36% ogółu. Znaczny odsetek stanowią także podmioty z sekcji:

- C przetwórstwo przemysłowe – 10,15%,
- F budownictwo – 12,92%,
- Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 7,08%
- S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego – 6,46%,

- P edukacja – 4,62 %
- M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 4,62%
- Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 5,83%.
- H transport i gospodarka magazynowa – 3,69%

W pozostałych sekcjach liczba podmiotów gospodarki narodowej utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 50 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w Mieście Drzewica

Sekcja PKD 2007	2013	2014	2015
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	5	6
B górnictwo i wydobywanie	0	0	0
C przetwórstwo przemysłowe	36	31	33
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	2	2
F budownictwo	33	37	42
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	129	122	117
H transport i gospodarka magazynowa	15	14	12
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	5	7
J informacja i komunikacja	5	5	6
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	5
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	3	5
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	16	14	15
N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	2	5
O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3	3	3
P edukacja	19	16	15
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19	22	23
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	8	8
S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	21	24	21
U organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0
OGÓŁEM	**326**	**318**	**325**

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze wiejskim Gminy największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych mają jednostki z sekcji G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – w 2015 roku stanowiły 29,71% ogółu. Znaczny odsetek stanowią także podmioty z sekcji:

- F budownictwo – 24,28%,
- C przetwórstwo przemysłowe – 9,42%,
- S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego – 7,97%,
- H transport i gospodarka magazynowa – 5,07%
- M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 3,62%
- O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 3,62%

W pozostałych sekcjach liczba podmiotów gospodarki narodowej utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 51 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji i działów PKD 2007 w Drzewicy – obszar wiejski

Sekcja PKD 2007	2013	2014	2015
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	4	4
B górnictwo i wydobywanie	1	1	1
C przetwórstwo przemysłowe	25	26	26
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1
F budownictwo	69	68	67
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	83	84	82
H transport i gospodarka magazynowa	8	8	14
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	7	6
J informacja i komunikacja	3	2	2
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	6
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	4	3
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	9	10
N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	4	3
O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	10
P edukacja	7	7	7
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5	8	7
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	4	5
S i T m.in. działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	19	19	22
U organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0
OGÓŁEM	**266**	**271**	**276**

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ważniejsze zakłady na terenie Miasta i Gminy Drzewica to:

- Gerlach S.A. w Drzewicy –sprzedaż sztućców,
- Tes Plast w Drzewicy – produkcja i naprawa jachtów,
- System Pruszyński Sp. z o.o. w Drzewicy – producent blach,
- Osk-Ap w Drzewicy – produkcja artykułów metalowych,
- LUKA w Drzewicy – produkcja odzieży,
- PPH Maratex w Radzicach Dużych – przetwórstwo owoców i warzyw.

ROLNICTWO

Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 w strukturze upraw dominują zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi. Zajmują one blisko 90% areału wszystkich upraw. Kolejną grupę stanowią ziemniaki, które znajdują się na blisko 4% powierzchni zasiewów. Strukturę zasiewów uzupełniają uprawy przemysłowe oraz warzywa gruntowe.

Oprócz upraw polowych na obszarze Gminy i Miasta Drzewica prowadzi się również hodowlę zwierząt. Do najczęściej hodowanych, ponad 22tys. szt., zalicza się drób - w tym ponad 80% stanowi drób kurzy, bydło - 2702 szt. (w tym prawie 60% to krowy), trzodę chlewną - 616 szt. (z 15% udziałem loch) oraz konie - 189 szt.

3.3.2. Obszary aktywności gospodarczej w Gminie i Mieście

Obszarem największej aktywności gospodarczej w Mieście jest jego część centralna, położona na północ od rzeki Drzewiczki oraz drogowi wojewódzkiej nr 728. To tutaj zlokalizowane są najważniejsze instytucje, takie jak Urząd Gminy i Miasta, Urząd Stanu Cywilnego, Dom Pomocy Społecznej, Przychodnia Rejonowa, Bank, Kościół oraz instytucje oświaty. Jest to zatem obszar lokalizacji funkcji miastotwórczych i przesądza o miejskim i jednocześnie zabytkowym charakterze Drzewicy, który ma znaczny wpływ na strukturę prowadzonej działalności gospodarczej. Współistnieją tutaj dwie podstawowe funkcje Miasta: mieszkaniowa i usługowa.

W tej części Miasta zlokalizowane jest także przedsiębiorstwo Gerlach S.A. – producent nakryć stołowych, noży kuchennych i rzeźniczych, nożyczek, scyzoryków i narzędzi ogrodniczych nierozerwalnie związany z historią Drzewicy.

W tej części Miasta, bardziej na wschód funkcjonuje również szkoła nauki jazdy, czy zakład pogrzebowy.

W części Miasta zlokalizowanej na południe od Drzewiczki znajduje się m.in. cmentarz katolicki, Komisariat Policji, Stacja Kontroli Pojazdów oraz Dom Weselny „Rajski Dworek".

Na całym obszarze Miasta funkcjonują mniejsze podmioty gospodarcze o charakterze usługowym oraz tereny sportowo- rekreacyjne i obsługi turystyki.

Również na obszarze wiejskim Gminy funkcjonują podmioty gospodarcze, jednak dominuje tam działalność związana z rolnictwem.

3.3.3. Uwarunkowania budżetowe realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych

Wielkość dochodów Miasta wynika z przepisów zawartych w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która określa źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego.

Poniżej - na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego – przedstawiono dochody i wydatki gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (dla gmin miejsko- wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak jest informacji dla części miejskiej i wiejskiej oddzielnie).

Największą część dochodów Gminy stanowią subwencje ogólne, w 2015 roku: (51,99%), następnie dochody własne (25,90%) oraz dotacje ogółem (22,11%). Wartość dochodów ogółem od 2010 do 2015 roku wzrosła o 4 083 907,67 zł

Tabela 52 Dochody budżetu gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody ogółem	27263515,40	26700061,27	27664220,37	32009614,83	34353164,26	31347423,07
dochody własne	6201778,38	6058355,29	6705226,88	7403242,79	7523215,27	8119109,58
dotacje ogółem[26]	6469515,02	5732339,98	5856048,49	9145838,04	10914124,99	6931335,49
subwencje ogólne	14592222,00	14909366,00	15102945,00	15460534,00	15915824,00	16296978,00
subwencje na zadania	8196263,00	8588000,00	8815396,00	8997189,00	9012959,00	9129778,00

[26] celowe + dotacje paragrafy 200, 620

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
oświatowe						
środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej	-	-	-	-	-	-
środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	0	0	0	0	0	0
dochody ogółem na 1 mieszkańca	2475,80	2442,15	2542,67	2954,28	3188,82	2914,41
dochody własne na 1 mieszkańca	563,18	554,13	616,29	683,27	698,34	754,84

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 53 Dochody gminy miejsko-wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł)

działy	2010	2011	2012	2013	2014	2015
rolnictwo i łowiectwo	208744,63	202624,96	205405,09	225262,90	240887,50	254101,25
transport i łączność	160747,47	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
gospodarka mieszkaniowa	96181,83	130026,95	507334,45	1216629,31	890004,64	176323,16
działalność usługowa	0,00	0,00	3000,00	0,00	0,00	0,00
administracja publiczna	211825,43	152344,82	208519,23	235477,24	205134,56	152552,61
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	75066,83	29900,29	1904,00	1905,00	107182,39	130753,58
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	769466,00	233259,00	1500,00	320561,76	1500,00	174510,42
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	4678056,86	5269072,40	5279636,58	5984901,18	6655599,38	6734347,21
różne rozliczenia	14687445,0	14973512,22	15160163,15	15535912,53	15990162,03	16378670,63
oświata i wychowanie	715036,04	380385,98	556043,11	568805,40	803913,63	1210833,99
ochrona zdrowia	137039,50	134564,42	141343,43	135764,15	153266,68	151371,08
pomoc społeczna	4369773,00	4321787,95	4309295,96	4195110,02	4378454,94	4511714,75
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	411000,00	411000,00	414173,00	412152,76	411853,87	421799,39

działy	2010	2011	2012	2013	2014	2015
edukacyjna opieka wychowawcza	143375,74	132734,20	121447,90	155543,21	165873,96	152413,94
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	549757,07	328848,08	753154,47	861508,36	17187,71	856581,06
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	50000,00	0,00	1300,00	1708680,01	4104449,97	16450,00
kultura fizyczna i sport	0,00	-	-	-	-	-
kultura fizyczna	-	0,00	0,00	451401,00	227693,00	25000,00

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Do 2014 roku obserwujemy wzrost wydatków ogółem w gminie, natomiast porównując rok 2010 a 2015 rok odnotowujemy spadek sumarycznej wielkości wydatków z budżetu gminy. Największa część funduszy przeznaczana jest na wydatki bieżące ogółem (91,72%), wydatki majątkowe ogółem (inwestycyjne) stanowią 8,28% ogółu wydatków z budżetu. 43,10% wydatków bieżących ogółem stanowią wydatki bieżące na wynagrodzenia.

Tabela 54 Wydatki z budżetu gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w latach 2010 – 2015 (w zł)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
wydatki ogółem	29709469,46	25674205,20	27733983,94	31285533,90	37838227,54	28509766,55
wydatki majątkowe ogółem	7290114,86	3110288,41	4944782,51	7589759,72	12661293,99	2359635,79
wydatki majątkowe inwestycyjne	7290114,86	3110288,41	4944782,51	7589759,72	12661293,99	2359635,79
wydatki bieżące ogółem	22419354,60	22563916,79	22789201,43	23695774,18	25176933,55	26150130,76
wydatki bieżące na wynagrodzenia	9793755,28	10395247,29	10187761,89	10617129,38	11415280,01	11271823,55
wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2697,92	2348,32	2549,08	2887,45	3512,32	2650,59

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Poniżej przedstawiono wydatki z budżetu gminy Drzewica wg działów. W latach 2010 – 2015 najbardziej zwiększyły się wydatki na oświatę i wychowanie, w roku 2015 stanowiły 44,80% wydatków ogółem. Znaczny odsetek wydatków stanowiła co roku pomoc społeczna, w 2015 roku przeznaczono na nią 4 950 812,84 zł (17,37% wydatków ogółem). Wydatki na administrację publiczną nie ulegają znacznym wahaniom, w 2015 roku objęły 10,34% budżetu. W pozostałych działach wydatki utrzymują się na podobnym poziomie, albo w zależności od realizowanych zadań odnotowywane są gwałtowne wzrosty w danych działach, np. w dziale „kultura i ochrona dziedzictwa narodowego" w 2010 roku wydatki kształtowały się na poziomie 575 858 zł, a w roku 2015 wyniosły 1 191 871,08 zł.

Tabela 55 Wydatki gminy Drzewica ogółem wg działów

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	29709469,46	25674205,20	27733983,94	31285533,90	37838227,54	28509766,55
rolnictwo i łowiectwo	239409,23	232634,29	274323,43	238140,89	266256,76	262456,92
leśnictwo	0	0	0	0	**Brak danych**	
rybołówstwo i rybactwo	0	0	0	0		
górnictwo i kopalnictwo	0	0	0	0		
przetwórstwo przemysłowe	0	0	0	0		
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	0	0	0		
handel	0	0	0	0		
hotele i restauracje	0	0	0	0		
transport i łączność	2341719,13	1048022,98	595305,16	1622571,02	1670730,03	1910441,12
turystyka	0	0	0	0	0	0
gospodarka mieszkaniowa	124993,46	338084,38	1646527,95	1401247,35	216416,42	262878,69
działalność usługowa	0	0	3000,00	0	0	0
informatyka	0	0	0	0		
nauka	0	0	0	0		
administracja publiczna	2299661,14	2608837,47	2620696,89	2757275,26	2940893,2	2948088,84
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	75066,83	29900,29	1904,00	1905,00	107182,39	130753,58
obrona narodowa	0	0	0	0		
obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0	0	0	0		
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1490037,98	557281,86	823352,92	365547,21	711220,02	328733,45
wymiar sprawiedliwości	0	0	0	0		
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	26703,91	35709,33	0	0	0	0
obsługa długu publicznego	57006,82	40097,74	20240,84	127191,61	78229,01	165903,65
różne rozliczenia	0	0	0	0		
oświata i wychowanie	11771477,81	11639174,55	11647668,10	12193674,02	12522711,90	12773490,98
szkolnictwo wyższe	0	0	0	0		
ochrona zdrowia	96861,72	68599,50	100507,11	111844,64	147151,25	127572,17
pomoc społeczna	4715832,85	4670302,49	4716778,37	4695518,16	4882446,44	4950812,84
pozostałe zadania	420850,52	420990,25	422196,93	423511,26	422469,87	430499,39

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
w zakresie polityki społecznej						
edukacyjna opieka wychowawcza	358684,50	424610,04	414363,78	479482,12	502530,91	674430,31
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4563470,46	2548837,48	2695271,31	1751277,37	2649356,69	1999204,58
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	575858,00	532000,00	607667,40	4119365,92	9446403,58	1191871,08
ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0	0	0	0		
kultura fizyczna i sport	551835,10	-	-	-	-	-
kultura fizyczna	-	479122,55	1144179,75	996982,07	1274229,07	352628,95

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

BUDŻET OBYWATELSKI 2016

Po raz pierwszy w roku 2016 Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy przeprowadził konsultacje społeczne dotyczące Budżetu Obywatelskiego na 2016 rok. (dotyczy tylko Miasta Drzewica i jego mieszkańców). W wyznaczonym terminie tj. do dnia 12 marca wpłynęło 18 wniosków

Zespół Konsultacyjny dokonał weryfikacji merytorycznej zgłoszonych wniosków. Do głosowania zakwalifikowano 7 niżej wymienionych wniosków.

Lp.	Tytuł zadania	Opis projektu
1.	Budowa siłowni zewnętrznej.	Montaż elementów siłowni zewnętrznej: Ławka skośna - 1 szt., Wioślarz – 1 szt., Jeździec – 1 szt., Narciarz – 1 szt., Drabinka – 1 szt. Lokalizacja działka 1/32 (blok STEINER)
2.	Budowa oświetlenia drogowego ul. Stawowej.	Oświetlenie lampami ledowymi ulicy Stawowej od skrzyżowania na granicy Oś. B. Chrobrego do ścieżki pieszo - rowerowej przy Zalewie.
3.	Budowa oświetlenia drogowego ul. Staszica.	Oświetlenie ul. Staszica na odcinku od skrzyżowania z ul. Stawową do skrzyżowania z ul. Szkolną.
4.	Siłownia zewnętrzna na terenie OSiR nad zalewem.	Zainstalowanie urządzeń do ćwiczeń siłowych i gimnastycznych na terenie kąpieliska nad zalewem.
5.	Remont placu przed budynkiem OSP w Drzewicy.	Wykonanie nawierzchni z kostki granitowej, ustawienie kamiennego obelisku, zmiana usytuowania masztu flagowego, inna lokalizacja słupa energetycznego, odnowienie elewacji całego budynku wraz z wymianą drzwi wejściowych, usunięcie starych drzew i posadzenie nowych.
6.	Modernizacja stadionu sportowego przy ulicy Kolejowej.	Montaż masztów oświetleniowych celu oświetlenia boiska do piłki nożnej oraz trybun.
7.	Ogrodzenie dla podstawówki.	Budowa ogrodzenia wokół Szkoły Podstawowej im. Polskich Olimpijczyków w Drzewicy.

W głosowaniu (w formie elektronicznej i tradycyjnej) uprawnionymi byli mieszkańcy miasta Drzewica, którzy w dniu głosowania ukończyli 16 lat Termin głosowania upłynął 8 kwietnia o godz. 15.30. Podjęto decyzje o realizacji trzech zadań, na które wystarczy środków z tej edycji Budżetu Obywatelskiego (Szacowane koszty realizacji wybranych projektów brutto):

1. Budowa siłowni zewnętrznej (STEJNER)
2. Ogrodzenie terenu przy Szkole Podstawowej
3. Budowa oświetlenia drogowego ul. Stawowej

3.3.4. Problemy i wynikające z nich potrzeby zidentyfikowane w sferze gospodarczej

Do największych problemów występujących w sferze gospodarczej Miasta Drzewica zaliczają się:

- bezrobocie wśród mieszkańców; „praca na czarno"
- bardzo niska innowacyjność lokalnych firm
- stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców, brak odpowiednich kwalifikacji
- brak w Mieście miejsca wyodrębnionego, prestiżowego dla prowadzenia działalności handlowej czy usługowej
- małe sklepy prowadzące działalność handlową „przegrywają" w starciu z większymi dyskontami

W czasach PRL było mało marek, a już na pewno nie takich jak Gerlach, za którym stała ponad 150-letnia historia. W latach 70., w szczycie produkcji, w zakładach Gerlacha pracowało 3,5 tys. ludzi, a firma produkowała nie tylko sztućce, ale także scyzoryki i noże do żniwiarek. Ale pozycja, jaką wtedy wypracowała sobie fabryka, po 1989 roku obróciła się przeciwko niej. Choć marka wciąż istnieje, Gerlach skupia się głównie na zarządzaniu nią, a produkcję zleca polskim i zagranicznym producentom.

Po wojnie firmę upaństwowiono. Lata PRL stały się dla niej czasem największej świetności, sprzedawało się wszystko, co tylko fabryka zdołała wyprodukować. Po 1989 roku firmę pociągnęły w dół wysokie koszty osobowe i brak własnej sieci sklepów, bez której trudno sprzedawać produkty klasy premium. Ponadto sztućce Gerlacha były wypierane przez tańszych producentów z Chin.

Kilka lat temu Gerlach zmienił strategię: skoncentrował się na sprzedaży i promocji marki, a produkcję zlecił na zewnątrz. Wchodzi do sieci handlowych sprzedających sprzęt AGD, takich jak Saturn czy Media Markt, oraz rozszerza portfolio o garnki i patelnie. W zakładach w Drzewicy przeprowadzana jest tylko kontrola jakości oraz specjalistyczne prace, jak złocenie czy satynowanie sztućców.

Gospodarka Drzewicy przez ponad sto lat była praktycznie uzależniona od Gerlacha. Uzależnienie to zwiększyło się w czasach PRL, kiedy to firma została rozbudowana. Oddalenie od miast nie było problemem. Tysiące ludzi codziennie dojeżdżały do pracy w zakładach.

Upadek firmy zmienił wszystko. Ponad 4 tysiące osób z samej Drzewicy i regionu straciło pracę (biorąc pod uwagę osoby pracujące w firmach powiązanych). Były to osoby ze specjalistycznym, technicznym wykształceniem. Rynek wewnętrzny regionu opoczyńskiego nie mógł z dnia na dzień wchłonąć takiej ilości pracowników.

W ostatnich latach widoczny jest pozytywny trend jeśli chodzi o tworzenie nowych, małych firm w Mieście. Powstaje ich coraz więcej i większość z nich radzi sobie na rynku. Są to głównie mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające kilku pracowników. Powstało wiele firm budowlanych,

przetwórczych. Zmniejsza się liczba podmiotów handlowych. Jest to problem dotyczący całej Polski. Rynek handlu detalicznego przejmują wielkie koncerny – np. Biedronka. Lokalne sklepy nie mogą konkurować z niskimi cenami w dyskontach, więc upadają. W Mieście znajduje się wiele sklepów oferujących odzież używaną. Ich kondycja jest zazwyczaj słaba.
Widoczna jest bardzo niska innowacyjność lokalnych firm. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest niski i średni poziom wykształcenia mieszkańców. Mało z nich posiada wykształcenie wyższe, jeszcze mniej techniczne. Dlatego tworzenie nowych produktów, procesów jest bardzo trudne. Innowacyjność skupia się na razie wokół dużych aglomeracji.

Na pewno problemem gospodarczym regionu jest praca bez rejestracji („na czarno"). Wysokie bezrobocie powoduje, że pracodawcy wykorzystują sytuację i zatrudniają pracowników bez zarejestrowania tego faktu.
Niektórzy mieszkańcy sami starają się przeciwdziałać biedzie. Okoliczne lasy są bogate w grzyby, jagody, jeżyny. W regionie pojawiają się skupy runa leśnego. Mieszkańcy bardzo chętnie dorabiają zbiegając grzyby czy jagody. W okresach letnich i jesiennych setki osób z Miasta i Gminy wyjeżdżają do pracy tymczasowej na plantacjach owoców, głównie jabłek w rejony Grójca. Praca jest ciężka, ale stanowi ważną część zarobków. Pracy tej jest jednak coraz mniej. Plantatorzy coraz częściej zatrudniają osoby z innych państw, głównie Ukrainy. Osoby te są mniej wymagające, jeśli chodzi o zarobki. Praca tymczasowa pokazuje jednak, że wielu mieszkańców to osoby pracowite, które chcą i potrzebują pracy.
W Mieście brakuje wyodrębnionego, prestiżowego dla prowadzenia działalności handlowej czy usługowej miejsca. Takim miejscem powinien stać się Plac Wolności. Odnowienie agory to również sposób na rozwój turystyki, której potencjał trzeba wykorzystać.

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE GOSPODARCZEJ

- wsparcie dla osób bezrobotnych, szukających zatrudnienia lub chcących założyć własną działalność gospodarczą
- potrzeba prowadzenia działań inwestycyjnych poprawiających jakość życia oraz podnoszących walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej
- aktywizacja osób bezrobotnych oraz starszych
- potrzeba edukacji dzieci i młodzieży oraz wsparcie ich rozwoju
- przywrócenie dawnych funkcji Placu Wolności

4. Analiza SWOT Gminy i Miasta Drzewica

W wyniku przeprowadzenia analizy stanu istniejącego Gminy i Miasta Drzewica możliwe jest dokonanie analizy SWOT. Analiza ta służy określeniu najbardziej optymalnych kierunków rozwoju obszaru w oparciu o wskazanie:

S (strenghts) – mocne strony, jako czynniki wewnętrzne; atut, zaleta, przewaga;

W (weakness) – słabe strony, jako czynniki wewnętrzne; bariera, wada, słabość;

O (opportunities) – szanse - czynniki zewnętrzne, mogące mieć pozytywny wpływ na jednostkę;

T (threats) – zagrożenia - czynniki zewnętrzne, mogące mieć negatywny wpływ na jednostkę.

Poniżej określono czynniki w podziale na następujące obszary aktywności:

- Społeczeństwo, sytuacja społeczna;
- Środowisko przyrodnicze;
- Turystyka, sport, rekreacja;
- Przedsiębiorczość i rolnictwo;
- Infrastruktura techniczna;
- Edukacja i społeczeństwo informacyjne;
- Pomoc społeczna i ochrona zdrowia;

oraz wskazano szanse i zagrożenia dla rozwoju Gminy i Miasta Drzewica, z uwzględnieniem obszarów, gdzie problemy są szczególnie dotkliwe, a potrzeby mieszkańców największe.

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA
Mocne strony
– Korzystne położenie względem ciągów komunikacyjnych
– Bogata historia i tradycja
– Funkcjonowanie Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy, bibliotek, jednostek OSP
– Funkcjonowanie organizacji pozarządowych w tym Lokalnej Grupy Działania „Nad Drzewiczką"
– Dostęp do boisk, placów zabaw oraz świetlic wiejskich o wysokim standardzie
Słabe strony
– Liczba ludności stopniowo ulega zmniejszeniu
– Ujemny przyrost naturalny
– Społeczeństwo zaliczane do typu „starzejącego się"
– Odpływ młodych ludzi do innych miast
– Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
– Wzrost liczby osób bezrobotnych, w tym długotrwale oraz osób do 25 roku życia
– Ponoszenie znacznej ilości wydatków na pomoc społeczną
– Pogłębiające się patologie społeczne
– Niska aktywność społeczeństwa

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
Mocne strony
– Piękne krajobrazy, rzeka, zalew – Dobre warunki dla wędkarstwa – Całkowite skanalizowanie Gminy – Czyste środowisko – Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii oraz energooszczędnych rozwiązań technicznych
Słabe strony
– Zanieczyszczenia powietrza pochodzące głównie z emisji niskiej z gospodarstw domowych oraz z dróg – Niewystarczający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii – Występowanie nieuporządkowanej zieleni miejskiej – Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa – Niewystarczające wykorzystanie surowców wtórnych
TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA
Mocne strony
– Piękne krajobrazy i korzystne walory przyrodnicze (rzeki, zalew) – Organizowanie imprez o charakterze cyklicznym i niecyklicznym, w tym atrakcyjnych imprez sportowych – Funkcjonowanie Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy – Występowanie obiektów zabytkowych, Punktu Informacji Turystycznej – Dostęp do boisk sportowych, w szczególności funkcjonowanie stadionu oraz kompleksu Moje Boisko Orlik 2012 – Dostęp do placów zabaw, świetlic wiejskich, powstanie siłowni zewnętrznych – Funkcjonowanie slalomowego toru kajakowego górskiego – jedynego w Polsce, położonego na nizinach – Funkcjonowanie Ośrodka Sportu i Rekreacji w okresie od początku maja do połowy września – Organizowanie spływów wytyczonymi szlakami kajakowymi, zawodów wędkarskich – Funkcjonowanie ścieżek turystycznych – Istnienie bazy noclegowej
Słabe strony
– Zbyt mała liczba gospodarstw agroturystycznych, niewystarczająca baza noclegowa dla turystów – Słaba promocja Miasta oraz jego walorów – Mała liczba turystów – Część obiektów zabytkowych jest zaniedbana – Nieatrakcyjny wizerunek Miasta i Gminy

- Niewykorzystany w pełni potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i rekreacyjnej, zaniedbane tereny zielone, brak infrastruktury turystycznej
- Braki w infrastrukturze sportowej, np. brak zadaszenia nad trybunami na stadionie KS Gerlach

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO

Mocne strony

- Liczba podmiotów gospodarczych na stałym poziomie utrzymuje się na stałym poziomie
- Wykorzystywanie funduszy unijnych na rzecz modernizacji/ budowy infrastruktury technicznej, stanowiącej bazę dla rozwoju przedsiębiorczości
- Funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło"

Słabe strony

- Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- Wzrost liczby osób bezrobotnych
- Szczególnie dotkliwy problem ubóstwa i bezrobocia na obszarze „Ceglanki"
- Niski poziom aktywności gospodarczej wśród mieszkańców, na obszarze Miasta powstaje niewiele więcej podmiotów gospodarczych, niż na obszarze wiejskim Gminy
- Stosunkowo niska dynamika rozwoju gospodarczego
- Brak rozwiązań innowacyjnych
- Brak w Mieście miejsca wyodrębnionego, prestiżowego dla prowadzenia działalności handlowej czy usługowej

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Mocne strony

- Dobre połączenia komunikacyjne, wystarczająca sieć połączeń drogowych
- Gmina i Miasto jest całkowicie skanalizowana
- Realizowanie inwestycji z zakresu modernizacji/ przebudowy/ budowy dróg. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- Realizowanie inwestycji z zakresu termomodernizacji budynków oraz ciepłownictwa
- Stosowanie rozwiązań energooszczędnych

Słabe strony

- Niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- Konieczność termomodernizacji budynków oraz odnowienie i zabezpieczenie obiektów zabytkowych
- Poszczególne drogi/ ulice w Mieście wymagają remontów

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE
Mocne strony
– Dostęp do bibliotek, w tym zbiorów multimedialnych – Dostęp do dobrze wyposażonych szkół, w szczególności Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy – Ciekawy program zajęć pozalekcyjnych dla uczniów – Dostęp do dobrze wyposażonych sal sportowych i boisk
Słabe strony
– Niski poziom wykształcenia społeczeństwa – Niewystarczające wykorzystanie możliwości, jakie daje e-kształcenie – Słabe powiązanie systemu edukacji z potrzebami rynku pracy – Ubóstwo i problemy rodzinne utrudniające dzieciom i młodzieży naukę oraz rozwijanie zainteresowań – Brak zajęć zaadresowanych do rodzin najuboższych, dzieci, młodzieży dorosłych, seniorów

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony
– Funkcjonowanie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy, Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło", Warsztatu Terapii Zajęciowej w Drzewicy oraz Drzewickiego Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń" – Dostęp do instytucji udzielających świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej – Realizacja programów badań profilaktycznych – Prowadzenie profilaktyki uzależnień
Słabe strony
– Znaczny udział osób korzystających z pomocy opieki społecznej – Znaczna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym na obszarach wiejskich – Problem ubóstwa, biedy, bezrobocia oraz nadużywania alkoholu – Znaczne problemy natury społecznej wśród mieszkańców „Ceglanki" – Brak w Mieście miejsca, gdzie sprawowano by opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi psychicznie lub upośledzonymi umysłowo, a także osobami wykazującymi inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych – Nieodpowiednie przystosowany do potrzeb podopiecznych Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy – Sytuacja rodzin na obszarze wiejskim Gminy relatywnie szybciej ulega polepszeniu niż na obszarze Miasta Drzewica; dodatkowo, natężenie problemów i potrzeb, a co za tym idzie liczba

korzystających z pomocy społecznej zamieszkałych przy niektórych ulicach w Mieście jest znacznie wyższa niż w innych częściach Miasta i Gminy Drzewica

SZANSE
– Zyskująca na popularności turystyka weekendowa, a także aktywne spędzanie wolnego czasu – Kreatywne spędzanie czasu wolnego – Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania – Wykorzystanie wartości przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju i promocji Miasta Drzewica – Promocja Miasta i Gminy Drzewica spójna z promocją powiatu i województwa łódzkiego; dobrze zaplanowany zakres i narzędzia promocji – Większa aktywność w zakładaniu działalności gospodarczej – Większa liczb miejsc pracy – Wzrost aktywności lokalnej społeczności – Rozwój możliwości w zakresie edukacji i pracy na odległość – Moda na zdrowy styl życia i aktywność sportową – Nastawienie polityki UE na wykorzystanie endogenicznych, unikalnych potencjałów regionów – Dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi (potencjalne rynki zbytu dla lokalnych produktów i usług) – Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej – Modernizacja i budowa infrastruktury technicznej – Wprowadzanie i promowanie w szkołach średnich postaw przedsiębiorczości – Pozyskiwanie środków na prowadzenie szkoleń i zajęć dokształcających dzieci, młodzież i dorosłych – Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy – Prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców – Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla poruszania się osób niepełnosprawnych – Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

ZAGROŻENIA
– Moda na turystykę zagraniczną – Konkurencja ze strony innych dobrze rozwiniętych i atrakcyjnych turystycznie oraz inwestycyjnie jednostek terytorialnych – Rozwój sprzedaży towarów przez Internet (konkurencyjność cen i jakości zagrożeniem dla miejscowych przedsiębiorców) – Duża konkurencja w pozyskiwaniu dofinansowania ze środków Unii Europejskiej wśród Gmin, Miast i przedsiębiorców

- Niepewność co do źródeł finansowania inwestycji po roku 2022, kiedy wygaśnie obecny okres programowania funduszy strukturalnych UE
- Niestabilna sytuacja polityczna i gospodarcza poza granicami kraju
- Niestabilne rynki zbytu produktów rolniczych
- Konkurencyjność produktów rolnych importowanych z krajów UE
- Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz utrzymania pracowników
- Brak środków finansowych na rozwój przedsiębiorstw
- Skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego
- Odpływ wykształconej młodzieży do większych miast
- Większa aktywność negatywnych zjawisk pogodowych
- Problemy w krajowym systemie ochrony zdrowia
- Globalizacja niosąca za sobą ujednolicenie

5. Założenia Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 -2022

5.1. *Okres realizacji Programu Rewitalizacji*

Okres realizacji *Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 - 2022* częściowo wpisuje się w okres programowania budżetu Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Niektóre z projektów mogą być trudne pod względem inwestycyjnym i będą realizowane w dłuższym czasie. Gmina i Miasto Drzewica oraz inne jednostki realizujące projekty chcieliby wszystkie projekty wykonać jak najszybciej. Okres realizacji determinują jednak uwarunkowania budżetowe oraz techniczne. Głównym elementem niepewności jest harmonogram naboru wniosków o dotacje z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020. Realizację wielu projektów uzależnia się od otrzymanej dotacji.

5.2. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

W celu wskazania obszaru rewitalizacji dokonano wyłonienia obszaru zdegradowanego w Gminie i Mieście Drzewica. Posłużono się definicjami poszczególnych pojęć zawartych w *„Wytycznych...”*, zgodnie z którymi:

Stan kryzysowy - stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z „*Wytycznymi...*" zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie i Mieście Drzewica określono przy założeniu, że program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia, a zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to kryterium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy (w przypadku niniejszego Programu – Gminy i Miasta Drzewica).

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji został wyznaczony w oparciu o wielokryterialną analizę / diagnozę uwzględniającą problemy społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne oraz przestrzenno-funkcjonalne, w tym również środowisko kulturowe i atrakcyjność turystyczną. Zidentyfikowano potrzeby rewitalizacyjne. Dokonano analizy danych udostępnionych przez: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy, Komendę Powiatową Policji w Opocznie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Uwzględniono również informacje pozyskane podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz przeprowadzonej wizji lokalnej. Przeprowadzona analiza umożliwiła wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie i Mieście Drzewica.
Obszar rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców, co dokładniej opisano poniżej.

Wyznaczono jeden obszar zdegradowany, położony w centralnej części Miasta Drzewica. Granice wytyczonego obszaru zdegradowanego pokrywają się z granicami obszaru rewitalizacji. Przeprowadzona diagnoza wykazała występowanie tam koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych, o których mowa powyżej. Obszar rewitalizacji ma powierzchnię 2,223 km^2 co stanowi 1,88% powierzchni Gminy i Miasta Drzewica, zamieszkały jest przez ok. 3220 mieszkańców, co stanowi 29,49% ogólnej liczby mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica (stan na dzień 30.09.2016 r.).

5.3. Obszar rewitalizacji

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje centralną część Miasta Drzewica oraz Zalew Drzewicki. Diagnoza wykazała, że na innych obszarach również występują problemy społeczne, infrastrukturalne, gospodarcze, jednak natężenie tych problemów nie jest tak duże, jak na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Główne kryterium stanowi sfera społeczna. Natężenie problemów społecznych dotyczy głównie wskazanej poniżej części Miasta. Występują tam największe ubóstwo, bezrobocie, a także przemoc w rodzinie, co potwierdziła diagnoza, przeprowadzona w oparciu o dane otrzymane z: Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, Komendy Powiatowej Policji w Opocznie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Udzielana rodzinom pomoc występuje w formie: zasiłków, pracy socjalnej, usług opiekuńczych, obiadów dla dzieci. Najczęściej rodziny czerpią wsparcie jednocześnie w kilku formach.

Pogłębiona diagnoza sfery społecznej wykazała, iż sytuacja rodzin na obszarze wiejskim Gminy relatywnie szybciej ulega polepszeniu niż na obszarze Miasta Drzewica. Największa liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej na obszarze Miasta zamieszkuje w budynkach położonych przy ulicach: 17-go Stycznia, Armii Krajowej, Braci Kobylańskich, Cmentarnej, Fabrycznej, gen. Władysława Sikorskiego, Jana Kilińskiego, Klonowej, mjra Hubala, Adama Mickiewicza, Mostowej, Osiedle Bolesława Chrobrego. Osiedle Mieszka I-go, Osiedle Słoneczne, Placu Tadeusza Kościuszki, Placu Gabriela Narutowicza, Placu Wolności, Skalnej, Juliusza Słowackiego, Spacerowej,

Sportowej, Stanisława Staszica, Stawowej, Szkolnej, Zdrojowej oraz Stefana Żeromskiego. Największa liczba założonych Niebieskich Kart na obszarze Miasta funkcjonuje wśród rodzin zamieszkałych na Os. Mieszka I, Os. B. Chrobrego oraz przy ulicach: Braci Kobylańskich, Fabrycznej i Sikorskiego. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że w Mieście koncentracja tego problemu jest znacznie wyższa, niż na obszarze wiejskim Gminy, gdzie miejscowości położone są w znacznej odległości od siebie.

W budynku komunalnym przy ul. Fabrycznej „Ceglanka" mieszka 13 rodzin. Dominują tu takie problemy społeczne jak ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, choroby psychiczne jak również alkoholizm i przestępczość. Mieszkańcy borykają się z licznymi trudnościami życiowymi. Są wśród nich osoby w różnym wieku, samotnie wychowujące dzieci, niepracujące, starsze. Rodziny mieszkają najczęściej w jednopokojowym mieszkaniu po kilka osób. Warunki mieszkaniowe są bardzo skromne.

Większość lokatorów tego budynku komunalnego korzysta z pomocy MGOPS w Drzewicy. Wszystkie rodziny obecnie zamieszkujące w/w budynek zagrożone są wykluczeniem społecznym. UGiM oraz MGOPS w Drzewicy podejmują liczne działania mające na celu przeciwdziałania temu zjawisku, m.in. poprzez poprawę warunków mieszkaniowych, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia i kierowanie bezrobotnych do Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło". Praca w tymi ludźmi jest bardzo trudna.

Jak wykazała analiza sfery środowiskowej, znacznymi źródłami zanieczyszczenia są również spaliny z tras komunikacyjnych drogi wojewódzkiej. Droga wojewódzka przebiega przez środkową część Miasta. Problemy środowiskowe wiążą się zatem głównie z niską emisją. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej problemem jest utrata funkcji społecznych przez dawną agorę – Plac Wolności. Utracił on funkcję administracyjną, usługową. Dominuje tu jednak drobny, nieuporządkowany handel. Zaniedbany park wewnątrz placu burzy historyczny obraz Miasta. Funkcje społeczne zaczęły się rozlewać po innych kwartałach – głównie wokół ulicy Stanisława Staszica.

Innym problemem są zaniedbane, zniszczone drogi w centrum Miasta. Brakuje również prawidłowego odwodnienia. Konieczna staje się również odnowa obiektów zabytkowych – kościoła, pomników. Obiektem szczególnie cennym jest Kościół p.w. św. Łukasza zlokalizowany przy Placu Wolności. Problemem jest również poprawne wykorzystanie jeziora Drzewickiego. Teren w ostatnich latach został odnowiony. Stworzono miejsca dla turystów, place zabaw. Nieopodal wybudowano również nowy, nowoczesny Dom Kultury. Problemem jest jednak brak ciągów pieszych wokół jeziora, co powoduje nadmierną presję ze strony ludzi na środowisko naturalne.

W sferze gospodarczej warto zauważyć, iż przy ulicach: 17-go Stycznia, Armii Krajowej, Klonowej, Spacerowej, Warszawskiej, Drzewieckiego, Fabrycznej, Mostowej, Ogrodowej, Sosnowej oraz Północnej, w ostatnich 4 latach nie powstało żadne przedsiębiorstwo. Niewielką aktywność wykazywali zaś mieszkańcy budynków położonych przy ul. Cmentarnej, Kolejowej, Osiedle Chrobrego, Pl. Kościuszki, Skalnej, Słowackiego, Staszica, Stawowej, Szkolnej, Żeromskiego, Sportowej i Zdrojowej, Osiedle Słoneczne i Sosnowej. Co istotne, wyszczególnione ulice w większości pokrywają się z tymi, przy których zamieszkuje największa liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej.

Obszar rewitalizacji obejmuje zatem m.in. następujące ulice Miasta: 17-go Stycznia, Armii Krajowej, Braci Kobylańskich, Cmentarną, Fabryczną, gen. Władysława Sikorskiego (częściowo), Jana Kilińskiego (częściowo), Klonową, mjra Hubala (częściowo), Adama Mickiewicza, Mostową, Osiedle Bolesława Chrobrego. Osiedle Mieszka I-go, Osiedle Słoneczne, Plac Tadeusza Kościuszki, Plac Gabriela Narutowicza, Plac Wolności, Skalną, Juliusza Słowackiego (częściowo), Spacerową, Sportową, Stanisława Staszica, Stawową, Szkolną, Zdrojową oraz Stefana Żeromskiego (częściowo).

Granica obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji obejmuje od strony zachodniej Jezioro Drzewickie, wraz z pobliskim przyległym terenem, gdzie wyznaczono teren ciągów pieszo-rowerowych w strefie ochrony wód powierzchniowych zbiornika retencyjnego (Jezioro Drzewickie), na której jednocześnie obowiązuje zakaz budowy obiektów kubaturowych (Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego fragmentu Miasta i Gminy Drzewica dla terenu wokół Zalewu). Północna granica obszaru rewitalizacji przebiega następnie wzdłuż ulicy Stawowej do skrzyżowania z ulicą osiedle Mieszka I, następnie w kierunku północnym do ulicy Szkolnej, następnie nad ulicą Szkolną i Armii Krajowej do ulicy Żeromskiego. Przecina ulicę Majora Hubala, biegnie ulicą Klonową przekracza ulicę Kilińskiego i zmienia kierunek na południe w kierunku ulicy Adama Mickiewicza. Kolejno prowadzi na wschód, przecina drogę wojewódzką nr 728, biegnie nad ulicą Juliusza Słowackiego, aż do momentu jej rozwidlenia, obejmując Kościół Św. Łukasza położony przy ul. Warszawskiej i następnie obejmuje południowy odcinek Słowackiego, aż do granicy Miasta. Następnie granica obszaru przebiega wzdłuż rzeki Drzewiczki, kierując się wzdłuż odpływu rzeki ku ulicy Sikorskiego, następnie wzdłuż granicy Miasta, przekraczając ulicę Cmentarną i ponownie ku północy, do ulicy Sikorskiego, kolejno prowadząc na zachód - ponownie do koryta rzeki Drzewiczki, które wytycza jego południową granicę, aż do ulicy Fabrycznej. Granica przebiega na wschód od tej ulicy, kolejno nad ulicą Sportową przez ulicę Kolejową, obejmując Stadion MGKS Gerlach, następnie zawraca do ul. Kolejowej i przebiega do ul. Zdrojowej, biegnie aż do Jeziora Drzewickiego.

Wskazany obszar wymaga działań rewitalizacyjnych i stanowi strefę zdegradowaną, która negatywnie wpływa na resztę obszaru Gminy i Miasta. Projekty rewitalizacyjne na tym obszarze przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym pośrednio również w pozostałej części Gminy i Miasta Drzewica.

Mapa 5 Obszar rewitalizacji w Gminie i Mieście Drzewica

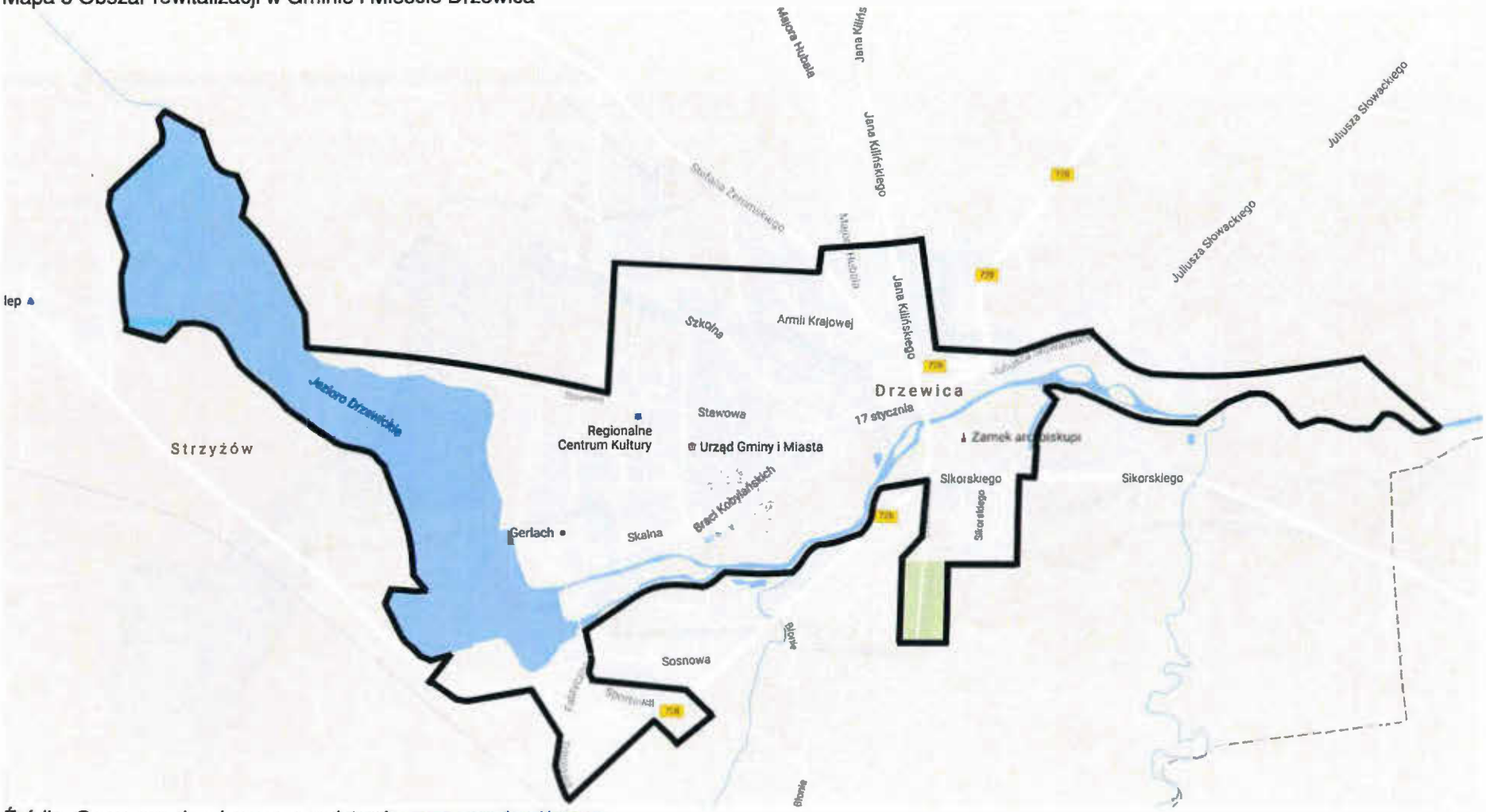

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Mapa 6 Obszar rewitalizacji wraz z wyznaczonymi miejscami realizacji projektów infrastrukturalnych

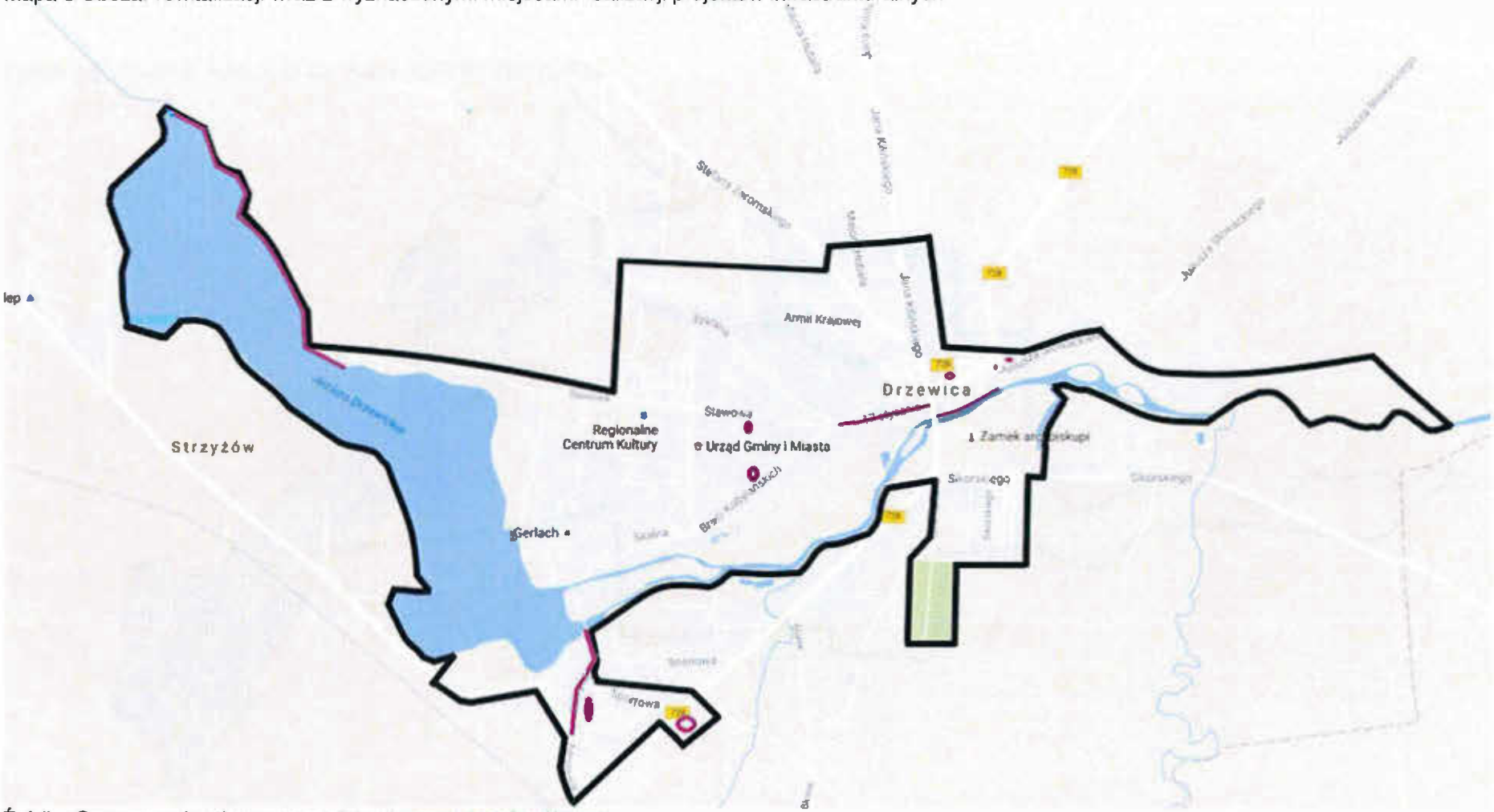

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Mapa 7 Mapy projektów w powiększeniu

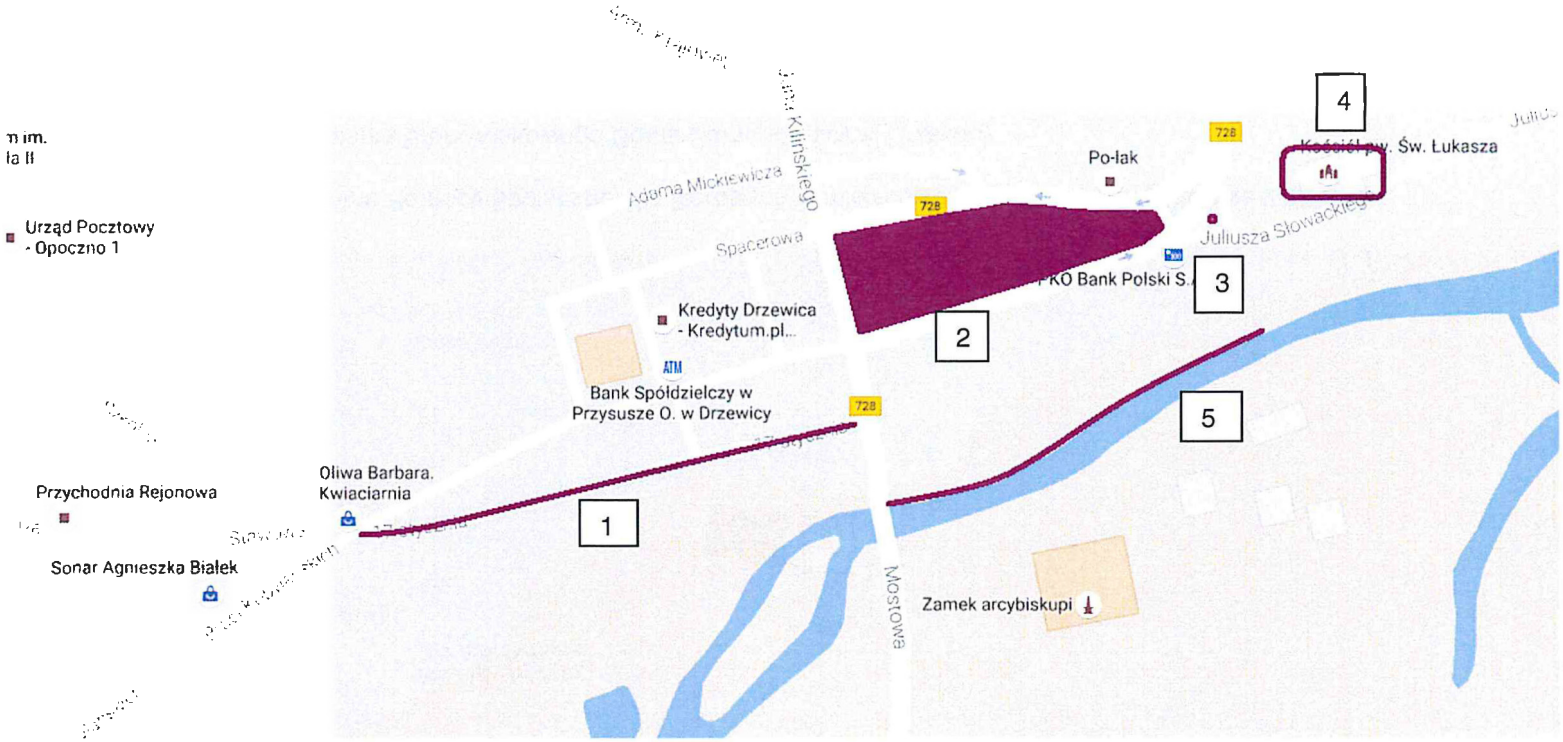

1 – Przebudowa dróg gminnych – ulica 17-go Stycznia i fragment Pl. Kościuszki w Drzewicy

2 - Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy

3 - Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy

4 - Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła

5 - Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy

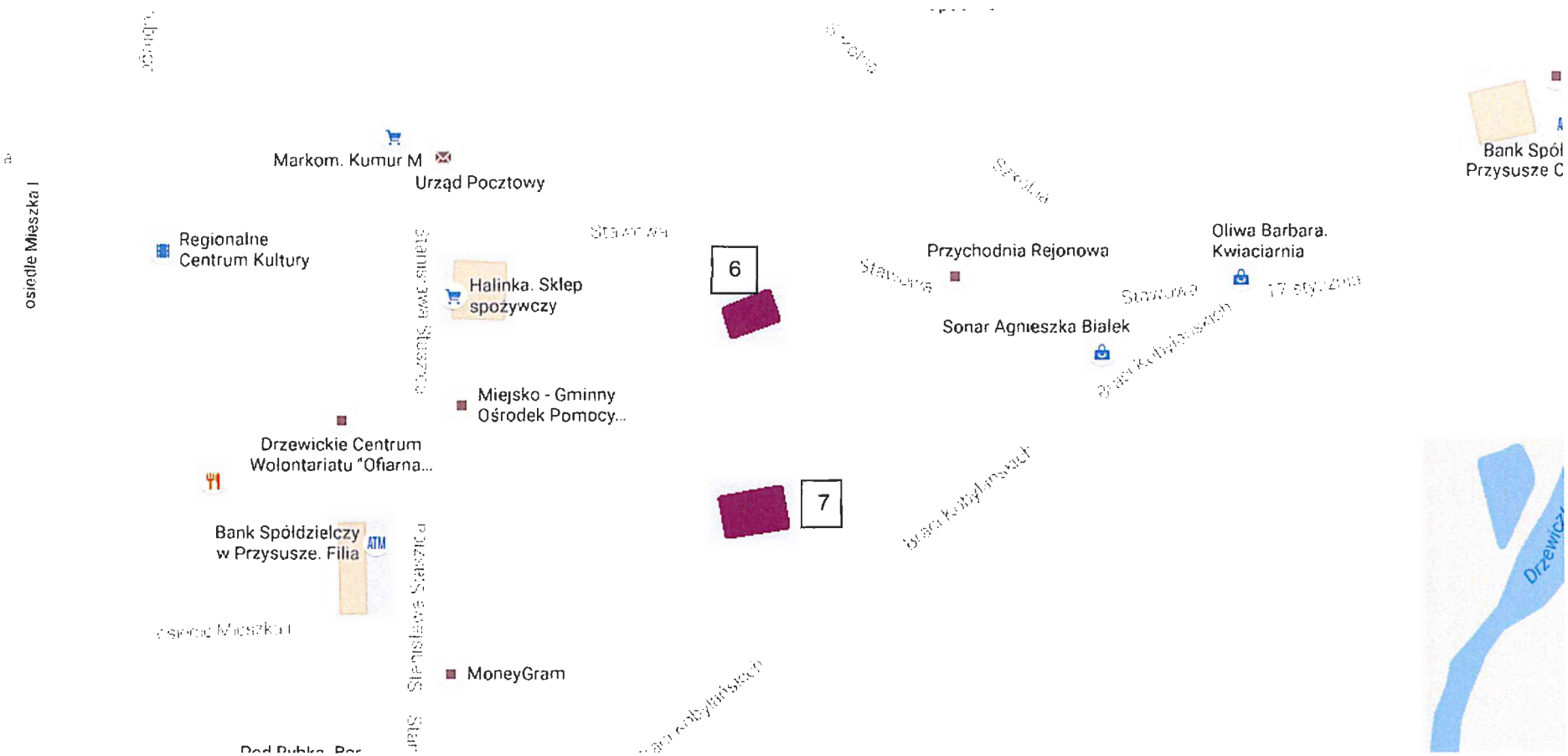

6 - Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25

7 - Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy

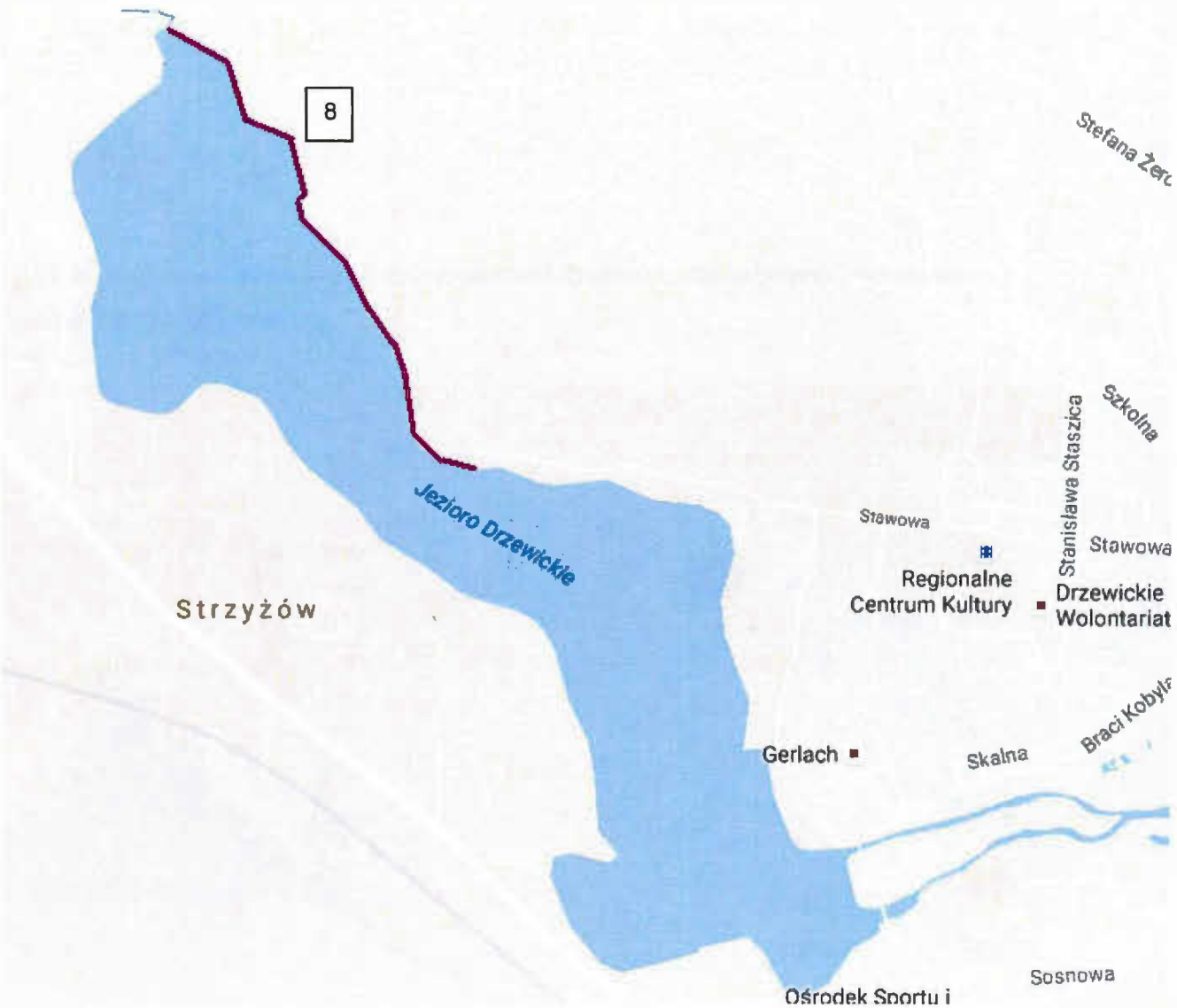

8 - Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II

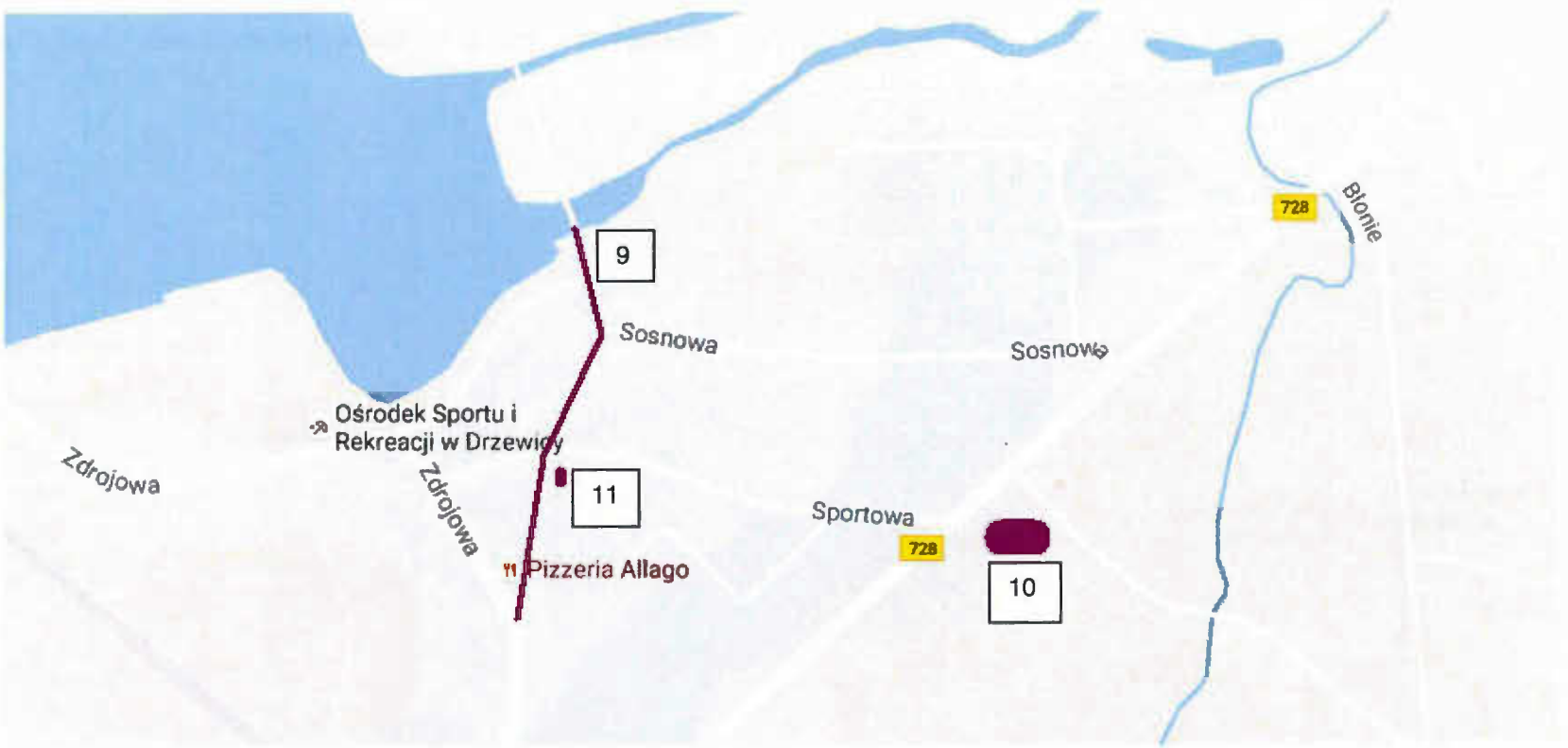

9 – Przebudowa dróg gminnych – ul. Fabryczna w Drzewicy

10 - Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach

11- Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu

5.4. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji

Obszar objęty rewitalizacją został wytyczony na podstawie diagnozy stanu Gminy i Miasta Drzewica , w tym pogłębionej diagnozy sfery społecznej oraz konsultacji społecznych przeprowadzonych ze społecznością lokalną. Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania. Obszar rewitalizacji wytyczono w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie prac. Temu służyły konsultacje społeczne. Jednocześnie należało wziąć pod uwagę zapisy „*Wytycznych...*", zgodnie z którymi rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Wytyczając obszar rewitalizacji, wzięto pod uwagę podstawową zasadę rewitalizacji wypływającą z „*Wytycznych ...*" – **zasadę koncentracji**, która mówi, że: programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych, przy założeniu, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Program Rewitalizacji dotyczy zatem terenów obejmujących całość obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych.

Wyznaczony obszar obejmuje tereny o największych potrzebach społecznych, na których stwierdzono występowanie problemów:

- gospodarczych – niska aktywność gospodarcza przedsiębiorców, niewielka liczba powstających nowych firm; miejsca prestiżowe dla prowadzenia działalności gospodarczej, handlowej powoli zatracają swoje funkcje;
- środowiskowych – niska efektywność energetyczna budynków, zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy; niekorzystnie na sferę środowiskową wpływa również nieuporządkowana zieleń (Park, tereny położone wzdłuż Jeziora Drzewickiego oraz rzeki Drzewiczki);
- przestrzenno-funkcjonalnych – zły stan obiektów zabytkowych; zły stan techniczny obiektów i przestrzeni (zaniedbana przestrzeń przy budynkach mieszkalnych, niszczejące elewacje), ale także niewystarczające oznakowanie obszaru rewitalizacji; niewystarczająca rozwinięta infrastruktura społeczna;
- technicznych – degradacja budynków budowlanych w całym obszarze rewitalizacji; niszczenie obiektów zabytkowych.

Choć diagnoza wykazała występowanie problemów społecznych w innych częściach Gminy i Miasta, w tym na obszarze wiejskim, to jednak miejscowości dotknięte nimi są położone daleko od siebie i trudno jest mówić o koncentracji występujących tam problemów.

Najbardziej istotnym dla rozwoju Gminy i Miasta Drzewica jest wyznaczony obszar rewitalizacji, w którym jednocześnie występuje koncentracja problemów oraz negatywnych zjawisk opisanych powyżej. Koncentracja, o której mowa umożliwiła wskazanie celów oraz projektów rewitalizacyjnych, które mają wyprowadzić obszar rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

5.5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja to stan obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, czyli planowany efekt rewitalizacji. Wizja to pewien obraz pożądanego stanu obszaru, jaki chce się osiągnąć po wdrożeniu pewnych działań, czyli w tym wypadku na koniec wdrażania *Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022.*

Wizję wyprowadzenia wytyczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej (czyli planowany efekt rewitalizacji) w Gminie i Mieście Drzewica, sformułowano w następujący sposób:

Obszar rewitalizacji w Drzewicy obszarem integrującym życie społeczne i gospodarcze, gdzie ład przestrzenny, wysoka jakość przestrzeni publicznej oraz dobry stan środowiska przyrodniczego tworzą podstawy dla dobrej jakości życia i pracy jego mieszkańców.

5.6. Cele rewitalizacji oraz kierunki działania

Na podstawie diagnozy określono problemy oraz potrzeby w poszczególnych sferach na obszarze, rewitalizacji. W rezultacie wyodrębniono następujące cele rewitalizacji oraz kierunki działania w sferach: społecznej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej oraz gospodarczej, zmierzające do eliminacji bądź ograniczenia zaobserwowanych negatywnych zjawisk.

SFERA SPOŁECZNA

Cel 1. Zwiększenie dostępności infrastruktury sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działania:

- Wsparcie turystyki, sportu i rekreacji oraz zachowanie dziedzictwa historycznego w celu ograniczenia tworzenia się i rozwoju negatywnych trendów społecznych
- Włączenie dzieci i młodzieży w procesy rozwojowe obszaru rewitalizacji
- Ochrona zdrowia i popularyzacja zdrowego trybu życia, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Cel 2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru rewitalizacji

- Zahamowanie negatywnych tendencji społecznych - bezrobocia, patologii społecznych, ubóstwa
- Stworzenie szerokiej oferty szkoleń/warsztatów

Cel 3. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Opieka nad osobami chorymi i starszymi
- Podwyższenie warunków mieszkaniowych najbiedniejszym mieszkańcom

SFERA ŚRODOWISKOWA, FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA I TECHNICZNA

Cel 1. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji, w tym osób starszych i niepełnosprawnych

- Rewitalizacja obiektów mieszkalnych, poprawa jakości zamieszkania
- Tworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi, chorymi, niepełnosprawnymi

Cel 2. Poprawa jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji

- Uporządkowanie ruchu drogowego
- Podwyższenie efektywności energetycznej budynków
- Uporządkowanie zieleni i zagospodarowanie terenów zielonych

Cel 3. Wzmacnianie istniejących i wspieranie nowych funkcji obszaru rewitalizacji

- Stworzenie spójnego systemu informacji miejskiej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
- Odnowienie historycznego wizerunku miasta (centrum miasta)
- Zagospodarowanie terenów przy Jeziorze Drzewickim oraz rzece Drzewiczce
- Podwyższenie jakości infrastruktury sportowej

SFERA GOSPODARCZA

Cel 1. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji

- Zwiększenie dostępności i konkurencyjności terenów na obszarze rewitalizacji
- Wzmacnianie funkcji rekreacyjno-turystycznych, kulturowych
- Stworzenie spójnego systemu informacji miejskiej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Cel 2. Aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Wzmocnienie funkcji edukacyjnej
- Tworzenie warunków rozwoju drobnej przedsiębiorczości

POTRZEBY REWITALIZACYJNE, CELE, KIERUNKI I PROJEKTY REWITALIZACYJNE – komplementarność problemowa

Poniżej w tabeli przedstawiono potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki rewitalizacji oraz projekty rewitalizacyjne dla każdej ze sfer (1 – społeczna; 2 - środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna i techniczna; 3 – gospodarcza):

SFERA SPOŁECZNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
* inwestycje w infrastrukturę społeczną (sportową, edukacyjną) i techniczną, ochrona środowiska naturalnego * odnowa obiektów zabytkowych w celu zachowania wartości kulturowych i historycznych * edukacja dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie rodzin, podwyższanie kwalifikacji osób bezrobotnych, aktywizacja oraz pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym i chorym * wzmacnianie więzi społecznych, kultywowanie historii i tradycji	*Cel 1. Zwiększenie dostępności infrastruktury sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji*	– Wsparcie kultury, turystyki, sportu i rekreacji oraz zachowanie dziedzictwa historycznego w celu ograniczenia tworzenia się i rozwoju negatywnych trendów społecznych – Włączenie dzieci i młodzieży w procesy rozwojowe obszaru rewitalizacji – Ochrona zdrowia i popularyzacja zdrowego trybu życia	– Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy – Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy – Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach – Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II – Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica – Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica – Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła – Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy – Spotkanie po latach – warsztaty historyczne – Rewia sztuki ludowej – Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą
	Cel 2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru rewitalizacji	– Zahamowanie negatywnych tendencji społecznych - bezrobocia, patologii społecznych, ubóstwa – Stworzenie szerokiej oferty szkoleń/warsztatów	– Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka" – Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy – Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy – Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej – Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji – Spotkanie po latach – warsztaty historyczne
	Cel 3. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	– Opieka nad osobami chorymi i starszymi – Podwyższenie warunków mieszkaniowych	– Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy – Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu – Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy

SFERA SPOŁECZNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
		najbiedniejszym mieszkańcom	– Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy – Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25 – Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy – Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą

SFERA ŚRODOWISKOWA, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I TECHNICZNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
* tworzenie nowych miejsc pracy oraz podwyższanie kwalifikacji mieszkańców * stworzenie co najmniej dobrych warunków mieszkaniowych dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Miasta, w tym osób starszych, najbiedniejszych * przywrócenie funkcji społecznych na Placu Wolności w Drzewicy; rewitalizacja Parku * przywrócenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na Placu Wolności w Drzewicy * zachowanie świetności obiektów zabytkowych * uporządkowanie terenów w pobliżu Zalewu Drzewieckiego oraz rzeki Drzewiczki * polepszenie jakości	*Cel 1. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji, w tym osób starszych i niepełnosprawnych*	– Rewitalizacja obiektów mieszkalnych, poprawa jakości zamieszkania – Tworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi, chorymi, niepełnosprawnymi	– Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu – Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy – Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25
	Cel 2. Poprawa jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji	– Uporządkowanie ruchu drogowego – Podwyższenie efektywności energetycznej budynków – Uporządkowanie zieleni i zagospodarowanie terenów zielonych	– Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy – Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy – Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy – Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu – Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II
	Cel 3. Wzmacnianie istniejących i wspieranie nowych funkcji obszaru rewitalizacji	– Stworzenie spójnego systemu informacji miejskiej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców – Odnowienie historycznego wizerunku miasta (centrum miasta) – Zagospodarowanie terenów	– Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy – Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy – Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach – Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II – Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji

powietrza atmosferycznego w szczególności w centrum Miasta * rozwój infrastruktury społecznej		przy Jeziorze Drzewickim oraz rzece Drzewiczce – Podwyższenie jakości infrastruktury sportowej	Miasta Drzewica – Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica – Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła – Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy – Spotkanie po latach – warsztaty historyczne

SFERA GOSPODARCZA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
* wsparcie dla osób bezrobotnych, szukających zatrudnienia lub chcących założyć własną działalność gospodarczą * potrzeba prowadzenia działań inwestycyjnych poprawiających jakość życia oraz podnoszących walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej * aktywizacja osób bezrobotnych oraz starszych * potrzeba edukacji dzieci i młodzieży oraz wsparcie ich rozwoju * przywrócenie dawnych funkcji Placu Wolności	*Cel 1. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji*	– Zwiększenie dostępności i konkurencyjności terenów na obszarze rewitalizacji – Wzmacnianie funkcji rekreacyjno-turystycznych, kulturowych – Stworzenie spójnego systemu informacji miejskiej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	– Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy – Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy – Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy – Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica – Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica
	Cel 2. Aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji	– Wzmocnienie funkcji edukacyjnej – Tworzenie warunków rozwoju drobnej przedsiębiorczości	– Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka" – Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej – Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

5.7. Planowane podstawowe projekty rewitalizacyjne

W tabelach poniżej przedstawiono podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, czyli takie bez których realizacja celów Programu Rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Działania te są skierowane na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, co przedstawiają poniższe opisy projektów.
Zadbano również o to, by projekty były względem siebie komplementarne, dopełniały się m.in. pod względem tematycznym, dzięki czemu Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Nie dopuszczono do tego, by działania były fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. W Programie zaproponowano, aby projekty społeczne obejmowały obszar rewitalizacji, oddziaływały na obszar objęty stanem kryzysowym, a w dalszej kolejności, jeżeli możliwe stanie się takie oddziaływanie - na tereny przyległe do niego lub położone w bardziej oddalonych częściach Gminy i Miasta Drzewica. Pozytywne oddziaływanie na tereny poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji będzie stanowiło wartość dodaną projektów, co jest oczywiście zjawiskiem pożądanym.

Grupę docelową projektów rewitalizacyjnych stanowią Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także mieszkańcy pozostałej części Gminy Drzewica (w tym przypadku stosowna informacja znajduje się przy danym projekcie). W ramach mieszkańców obszaru rewitalizacji można wyszczególnić grupę przedsiębiorców, osoby korzystające z usług Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy (osoby starsze, przewlekle chore), korzystających z usług Domu Samopomocy w Drzewicy (osoby przewlekle chore), mieszkańców „Ceglanki", dzieci, młodzież, bezrobotni.

Projekty rewitalizacyjne

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Pierwszy plac ma kształt nieregularnego wieloboku, zbudowany jest z trzech rodzajów kostki betonowej, a w centralnym jego punkcie znajduje się pomnik. Stan techniczny pomnika jest zły – obiekt zerodowany i wymaga renowacji. W środkowej części parku na przecięciu alejek zlokalizowany jest drugi okrągły placyk z betonową fontanną, która jest nieszczelna i wymaga wymiany. Na zwieńczeniu alei, w osi pomnika i fontanny znajduje się obelisk. Na terenie parku rozmieszczone są elementy małej architektury: ławki, nieliczne lampy parkowe, kosze na śmieci. Elementy te nie tworzą spójnej całości, były dobierane przypadkowo. Szatę roślinną parku stanowią drzewa sadzone w latach 50-tych XX wieku przez mieszkańców Drzewicy w czynie społecznym, toteż ich dobór gatunkowy i rozmieszczenie było przypadkowe.

Drzewostan parku stanowią w większości drzewa liściaste form naturalnych, natomiast na obrzeżach Placu wzdłuż ciągów komunikacyjnych drzewa są ogławiane. Nie występują tu egzemplarze drzew cennych i prawnie chronionych. Drzewa są w większości w dobrej kondycji zdrowotnej, jednak nieprawidłowe cięcie – podkrzesywanie konarów i gałęzi w dolnych partiach spowodowało nienaturalny, wybujały kształt koron. Niektóre drzewa mają zaawansowaną próchnicę i wskazane są do wycięcia.

Dokonując oceny parku należy stwierdzić, iż dobór materiałów i kształt placów oraz alejek budzi zastrzeżenia. Zauważa się mnogość użytych materiałów oraz niespójny charakter całości.

Przewiduje się: wymianę istniejącej nawierzchni alejek parkowych z eliminacją barier architektonicznych dla niepełnosprawnych, remont pomnika i nową nawierzchnię przy pomniku, remont istniejącej fontanny, małą architekturę (ławki, kosze, nowe lampy parkowe i oświetlenie energooszczędne, tablice informacyjne, wielofunkcyjny słup solarny), pielęgnację istniejącej zieleni i nowe nasadzenia, trawnik. Realizacja: Zaprojektuj i wybuduj

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Drzewica Pl. Wolności działka nr 66

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 300 000,00PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFRR – 255 000,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 45 000,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018. Wg zaprojektuj i wybuduj

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Plac Wolności w Drzewicy jest miejscem o szczególnym znaczeniu ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Stanowi swoistą agorę Miasta, dlatego jest niezwykle ważny dla przywrócenia w centrum funkcji handlowych i usługowych, których rozwój jest niezwykle istotny dla obszaru rewitalizacji.

Park w tym momencie wymaga pilnych prac rewitalizacyjnych i renowacyjnych. Teren znajduje się w centrum Miasta. Tereny zielone są wyjałowione i niezagospodarowane. Plac rozciąga się równoleżnikowo, ma wydłużony zbliżony do prostokąta kształt. W jego obrębie zlokalizowany jest pomnik poświęcony powstańcom i żołnierzom walczącym w II wojnie światowej, betonowa fontanna i obelisk upamiętniający pobyt w mieście Henryka Dąbrowskiego. Układ komunikacyjny stanowi 2m szerokości obwodnicowo przebiegający chodnik. Przez centralną część parku biegnie 4m szerokości aleja, na której zlokalizowane są dwa place. Mieszkańcy gromadzą się przy pomniku, składają wieńce i kwiaty, by upamiętnić ważne wydarzenia i oddać cześć poległym. To tu odbywają się lokalne uroczystości związane z upamiętnianiem ważnych wydarzeń rocznicowych: uchwalenie Konstytucji 3-go Maja, wybuch II wojny światowej, Dzień Niepodległości 11 Listopada.

Plac stanowi centralny punkt każdego Miasta. Nie inaczej jest w Drzewicy, gdzie stanowi miejsce spotkań mieszkańców, miejsce zakupów. Jednak zniszczona, zaniedbana przestrzeń Placu negatywnie wpływa na wizerunek całej Drzewicy. Powoduje również, że mieszkańcy szukają innych

punktów spotkań a przedsiębiorcy nie upatrują w Placu dobrego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, co negatywnie oddziałuje na obszar rewitalizacji. Plac powoli traci charakter agory – miejsca spotkań, handlu, usług, odpoczynku. Ze względu na nierówną nawierzchnię, poruszanie się po alejkach stanowi utrudnienie dla osób na wózkach inwalidzkich, ale także dla wózków dziecięcych. Nieliczne oświetlenie obniża także poczucie bezpieczeństwa osób poruszających się po parku po zmroku.

Park w Drzewicy to przestrzeń publiczna o szczególnym znaczeniu historyczno-przestrzennym. Celem jest podniesienie rangi miejsca i jego atrakcyjności, otwarcie widoku na zabytkowy kościół św. Łukasza i pomnik.

Wszystkie te elementy są niezwykle istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba przedsiębiorstw powstałych na zrewitalizowanym obszarze (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa obszaru rewitalizacji
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej oraz kulturowej obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby przedsiębiorstw funkcjonujących oraz nowopowstałych, w tym zajmujących się działalnością związaną z turystyką
- monitorowanie liczby dokonywanych rozbojów, napadów, przestępstw – dane z raportów Policji

Fot. Park przy Placu Wolności w Drzewicy

Fot. Park przy Placu Wolności w Drzewicy

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica, ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Projekt przewiduje budowę ciągu spacerowego (około 300 m) wzdłuż rzeki Drzewiczki na odcinku od mostu do budynku parafialnego. Teren zostanie oświetlony i zabezpieczony. Stworzona zostanie

mała architektura. Realizacja nastąpi w trybie zaprojektuj-wybuduj.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Drzewica pas rzeki Drzewiczki działki nr 86, 61 oraz działki nr 284, 19
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 600 000,00PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 510 000,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 90 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2018 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Miasto Drzewica posiada wiele terenów nieuporządkowanych, zdegradowanych, które stanowią niezwykłą wartość pod względem rozwoju funkcji turystycznych. Jednym z najważniejszych terenów jest teren przy rzece Drzewiczce biegnący od mostu w kierunku zabytkowego kościoła. Teren posiada ogromne walory przyrodnicze. Występuje tu niezwykła szata roślinna oraz tymczasowe siedliska ptaków. Po prawej stronie rzeki znajduje się zamek w Drzewicy – największa atrakcja turystyczna regionu opoczyńskiego. Budowa bulwaru spacerowego jest ważna z kilku powodów. Po pierwsze ogranicza presję człowieka na środowisko przyrodnicze terenu rzeki Drzewiczki. Dotychczas teren był odwiedzany przez mieszkańców i turystów w sposób nieuporządkowany. Wydeptano dziką ścieżkę. Teren, ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze, był również odwiedzany przez grupy młodzieży, które zaśmiecały go, niszczyły unikalną roślinność. Teren ten uznać w tym momencie można za zdegradowany i zagrażający lokalnemu ekosystemowi. Po drugie teren stanowi idealne miejsce do rozwoju turystyki. To jedno z najważniejszych miejsc turystycznych na mapie Miasta, ale także obszaru rewitalizacji. To stąd rozciąga się wyjątkowy widok na zamek. Potencjał endogeniczny Miasta powinien stać się motorem rozwoju turystyki. Pozwoli to na rozwój firm turystycznych i okołoturystycznych. Bulwar będzie prowadzić do zabytkowego kościoła i rynku, co wpłynie na wprowadzenie funkcji turystycznej na sam rynek (agorę) Miasta. Trzecim aspektem, który należy wziąć pod uwagę to układ urbanistyczny obszaru i udogodnienia dla samych mieszkańców. Bulwar zapewni bezpieczeństwo i przejście pomiędzy mostem a kościołem. <u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u> – powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha) – liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej (osoby) <u>W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:</u> – podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – zwiększenie poziomu bezpieczeństwa – poprawa wizerunku oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji

- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w okolicach bulwaru
- polepszenie jakości środowiska naturalnego

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- sondaż diagnostyczny – ankieta

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby dokonywanych rozbojów, napadów, przestępstw – dane z Komendy Powiatowej Policji w Opocznie

Fot. Bulwar spacerowy na rzeką Drzewiczką w Drzewicy

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica, ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica

Zakres realizowanych zadań

Projekt przewiduje realizację zadań:

Zadanie 1 - Przebudowa ul. Fabrycznej

Zadanie 2 – Przebudowa ul. 17-go Stycznia i fragment Pl. Kościuszki w Drzewicy (na odcinku od drogi wojewódzkiej nr 728 do skrzyżowania na Pl. Kościuszki).

Na ul. 17-go Stycznia i Pl. Kościuszki planuje się przeprowadzenie odwodnienia, na ul. Fabrycznej odwodnienie poprzez ciek przykrawężnikowy. Obecnie jezdnie na ulicach są zniszczone, spękane, z licznymi ubytkami asfaltu. Realizacja nastąpi w trybie zaprojektuj i wybuduj.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

ul. Fabryczna

ul. 17-go Stycznia i fragment Pl. Kościuszki

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 400 000,00PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFRR – 340 000,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 60 000,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Projekt ma na celu zapewnienie mieszkańcom obszaru rewitalizacji dostępu do pozostałych części Miasta oraz poprawę bezpieczeństwa osób poruszających się ulicami. W wyniku realizacji projektu może także nastąpić rozwój przedsiębiorczości, w tym turystyki. Zwiększona zostanie jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przebudowane zostaną ulice położone – jedna w centralnej części obszaru rewitalizacji, ale także Miasta Drzewica, co bezpośrednio wpłynie na polepszenie dostępności oraz wzrostu konkurencyjności obszaru rewitalizacji. Druga z ulic prowadzi zaś do budynku komunalnego mieszkańców tzw. „Ceglanki". Nastąpi więc poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji oraz wzrośnie jakość zamieszkania na obszarze rewitalizacji. Dodatkowo, w wyniku realizacji projektu polepszy się jakość powietrza, albowiem ruch samochodowy na ulicach zostanie upłynniony.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanym obszarze (szt.)
- zmiana przepustowości dróg (pojazdy / miesiąc)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji, w szczególności części centralnej

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- dane z Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy dot. liczby przedsiębiorstw

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby przedsiębiorstw – dane z Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, GUS
- monitorowanie liczby dokonywanych rozbojów, napadów, przestępstw oraz wypadków na drogach – dane z Komendy Powiatowej Policji w Opocznie

Fot. Ul. Fabryczna w Drzewicy

Fot. Ul. Fabryczna w Drzewicy

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica, ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Projekt obejmuje zajęcia aktywizujące dla mieszkańców obszaru rewitalizacji zamieszkałych przy ul. Fabrycznej. Skierowany jest ku wszystkim grupom wiekowym. Planuje się realizację: – warsztatów dla rodziców z zakresu opieki i wychowania dzieci, omówienia problemów dzieci i nastolatków, zrozumienie podstaw podejmowanych przez nich działań – pracę z dziećmi z „Ceglanki" (zajęcia mające na celu ujawnianie zainteresowań i uzdolnień oraz propagowanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu, spotkania z psychologiem) – warsztaty dla rodzin, w których występuje problem alkoholizmu i przemocy w rodzinie – spotkania z psychologiem, doradcą zawodowym – spotkania aktywizujące dla starszych mieszkańców (np. promowanie zdrowego stylu życia) – wspólna praca na rzecz „Ceglanki" – prace porządkowe, sadzenie zieleni - krzewów

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Budynek komunalny zlokalizowany na działce ewid nr 37/9 ul. Fabryczna 12 Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 30 000,00 PLN Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFS – 25 500,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2019 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
W budynku komunalnym przy ul. Fabrycznej - „Ceglance" - mieszka 13 rodzin. Dominują tu takie problemy społeczne jak ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, choroby psychiczne jak również alkoholizm i przestępczość. Mieszkańcy borykają się z licznymi trudnościami życiowymi. Są wśród nich osoby w różnym wieku, samotnie wychowujące dzieci, niepracujące, starsze. Rodziny mieszkają najczęściej w jednopokojowym mieszkaniu po kilka osób. Warunki mieszkaniowe są bardzo skromne. Większość lokatorów tego budynku komunalnego korzysta z pomocy MGOPS w Drzewicy. Jest to pomoc nie tylko finansowa czy też rzeczowa, ale również w formie pracy socjalnej. Dwie rodziny objęte są wsparciem asystenta rodziny. Wszystkie rodziny obecnie zamieszkujące w/w budynek zagrożone są wykluczeniem społecznym. UGiM oraz MGOPS w Drzewicy podejmują liczne działania mające na celu przeciwdziałania temu zjawisku, m.in. poprzez poprawę warunków mieszkaniowych, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia i kierowanie bezrobotnych do Centrum Integracji Społecznej. Praca z tymi ludźmi jest bardzo trudna. Realizacja warsztatów ma na celu zwalczanie problemów mieszkańców, a jednocześnie stanowi odpowiedź na ich potrzeby. Warsztaty mają oddziaływać na różne sfery życia mieszkańców, dzięki czemu skierowana pomoc ma mieć charakter kompleksowy. Projektem komplementarnym jest projekt pn. *Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu,* opisany poniżej. <u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u> – liczba osób objętych warsztatami/zajęciami/spotkaniami (osoby) – spadek bezrobocia (%) – spadek przestępczości (%) <u>W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:</u> – poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<u>Wskaźniki rezultatu:</u>

- monitorowanie liczby dokonywanych rozbojów, napadów, przestępstw – dane z Komendy Powiatowej Policji w Opocznie
- dane z Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy
- dokumentacja prowadzona podczas warsztatów

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wyniki ankiet zbieranych podczas warsztatów

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Budynek znajduje się w stanie krytycznym. Jest to budynek parterowy wykonany w technologii tradycyjnej. Ściany budynku nie posiadają izolacji poziomej i pionowej, co spowodowało ich zawilgocenie i zniszczenie elewacji. Dach jest nieszczelny. Wykonywane są drobne działania naprawcze, które nie dają należytego efektu. Zniszczone są również przewody kominowe. Teren wokół obiektu jest zaniedbany, a budynki gospodarcze ulegają całkowitej degradacji. Planowana jest kompleksowa termomodernizacja budynku (docieplenie ścian, drzwi wejściowych, dachu), zmiana pokrycia dachowego oraz rekonstrukcja przewodów kominowych. Planowane jest również zagospodarowanie terenów zewnętrznych m.in. stworzenie miejsce parkingowych, zagospodarowanie zieleni, budowa małej architektury, oświetlenie i zabezpieczenie terenu. Realizacja prac nastąpi trybem zaprojektuj-wybuduj.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Drzewica ul. Fabryczna, działka nr 37/9
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 800 000,00PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 680 000,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 120 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2018 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Obiekt zamieszkały jest przez osoby ubogie, bezrobotne, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Nie są one w stanie finansowo podźwignąć kosztów remontów. Remont domu jest więc ich podstawową potrzebą. Gmina Drzewica dołoży wszelkich starań, aby remont obiektu szedł w parze z działaniami społecznymi skierowanymi do mieszkańców. Mieszkańcy muszą zostać zaangażowani w przebudowę, urządzenie terenu, czuć się odpowiedzialni za infrastrukturę, w której mieszkają. To tutaj

należy również skierować pomoc psychologiczną i ofertę szkoleń, kursów mających na celu znalezienie pracy. Szczególną troską muszą być objęte dzieci.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m^2)
- ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok)
- liczba osób zamieszkujących na stałe w obiektach poddanych renowacji/adaptacji (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców „Ceglanki"
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego
- wzmocnienie więzi społecznych

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- audyty energetyczne
- dokumenty Urzędu Gminy

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- weryfikacji ilości zużywanego węgla
- raporty z interwencji policyjnych

Fot. Budynek „Ceglanki"

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Projekt obejmuje: – spotkania z psychologiem, terapie, rehabilitacje, warsztaty – warsztaty rękodzielnicze (robienie palm wielkanocnych, pisanek, wycinanek, ozdób choinkowych) – organizację spotkań muzycznych – występy muzyczne dzieci z Przedszkola Samorządowego, Szkoły Podstawowej
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Drzewica ul. Braci Kobylańskich 26
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 30 000,00 PLN Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFS – 25 500,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN Rozważa się również skorzystanie ze środków PFRON.
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2019 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Wsparciem zostanie objętych 25 osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych psychicznie lub upośledzonych umysłowo, a także osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych z terenu Gminy i Miasta Drzewica. Ze względu na funkcje jakie pełni Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewicy, z realizowanych zajęć będą korzystać także mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji. Projekt nie może zostać wykluczony z tego powodu z Programu Rewitalizacji. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji. Planuje się, aby to mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli pierwszeństwo w dostępie do realizowanych zajęć. Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji są ogromne, a projekt stanowi na nie odpowiedź. Realizacja zajęć ma na celu zwalczanie problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji, a jednocześnie stanowi odpowiedź na ich potrzeby. Projektem komplementarnym jest projekt pn. *Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy,* opisany poniżej. Projekt wesprze osoby niepełnosprawne, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji i zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy w zakresie przystosowania do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności nabycia umiejętności samodzielnego radzenia sobie w społeczeństwie. Na terenie Gminy i Miasta Drzewica nie ma takiej placówki, a problem jest widoczny. Projekt pozwoli na włączenie osób niepełnosprawnych - szczególnie tych zamieszkujących obszar rewitalizacji

- do uczestnictwa w lokalnym życiu społecznym i kulturalnym.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami/zajęciami/spotkaniami (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podniesienie jakości życia osób biorących udział w spotkaniach oraz ich rodzin

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja prowadzona w ramach zajęć

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wyniki ankiet zbieranych podczas spotkań

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica

Zakres realizowanych zadań

Powierzchnia zabudowy to 358 m^2. Parter tego budynku zajmuje Warsztat Terapii Zajęciowej, natomiast piętro jest opuszczone i niewykorzystywane. Budynek znajduje się na ogrodzonej działce o pow. 3.535 m^2 z wjazdem z głównej ulicy, posiadający wszystkie media potrzebne do funkcjonowania. Otoczony jest terenem zieleni z trawnikami, krzewami. Ogólna powierzchnia użytkowa przeznaczona na potrzeby ŚDS wynosi ok. 268 m^2. Istniejące pomieszczenia wymagają przystosowania na potrzeby placówki, w tym także w zakresie eliminacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych (sanitariaty, instalacja windy).

Nastąpi adaptacja istniejących pomieszczeń na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy, w tym w zakresie likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, instalacja windy. Zakres obejmuje wykonanie robót remontowo-budowlanych, remont instalacji CWU, instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej, zakup wyposażenia. Planowane pomieszczenia w obiekcie:

1. pracownie terapeutyczne do zajęć z zakresu terapii zajęciowej, w tym: kulinarna z wydzieloną częścią kuchenną oraz myjnią, rękodzieła artystycznego, muzyczno-literacka, drobnych napraw;
2. sala do rehabilitacji;
3. pokój do wypoczynku;
4. pokój psychologa i pielęgniarki;
5. pokój pracownika socjalnego;
6. pokój kierownika;
7. pokój księgowej;
8. jadalnia;
9. szatnia, toalety, magazyn, hol, klatka schodowa z windą dla osób niepełnosprawnych.

Wsparciem zostanie objętych 25 osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych psychicznie lub upośledzonych umysłowo, a także osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych z terenu Gminy i Miasta Drzewica.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Drzewica ul. Braci Kobylańskich 26 działka nr 150
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 1 500 000,00PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 1 275 000,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 225 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2018 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Konieczność utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy wynika z realnych potrzeb tj. rosnącej liczby osób przewlekle chorych psychicznie. Mieszkańcy Gminy i Miasta narażeni są na dużą liczbę zjawisk społecznych o charakterze stresogennym np. bezrobocie, brak stabilizacji, wykluczenie społeczne, które prowadzą m.in. do zaburzeń depresyjnych, nerwicowych, wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu. Osoby z zaburzeniami psychicznymi stanowią duże obciążenie dla rodzin i opiekunów tych osób. Przewlekła choroba psychiczna ogranicza możliwości normalnego funkcjonowania. Środowiskowy Dom Samopomocy jest doskonałym ośrodkiem wsparcia dla osób niepełnosprawnych, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji i zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy w zakresie przystosowania do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności nabycia umiejętności samodzielnego radzenia sobie w społeczeństwie. Na terenie Gminy i Miasta Drzewica nie ma takiej placówki, najbliższym ośrodkiem jest Środowiskowy Dom Samopomocy w Opocznie, który ma ograniczoną liczbę miejsc. Dla mieszkańców Gminy problemem jest także dojazd i koszty dojazdu do placówki w Opocznie. Ze względu na funkcje jakie pełni Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewicy, będą z niego korzystać także mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji. Projekt nie może zostać wykluczony z tego powodu z Programu Rewitalizacji. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji. Planuje się, aby to mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli pierwszeństwo w dostępie do oferowanych usług. Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji są ogromne, a projekt stanowi na nie odpowiedź. W trosce o potrzebujących mieszkańców obszaru rewitalizacji, zostały podjęte działania zmierzające do włączenia osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w lokalnym życiu społecznym, kulturalnym poprzez utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy. <u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u> – powierzchnia poddana rewitalizacji (ha) – powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)

- liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia korzystających z pomocy
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wewnętrzna dokumentacja prowadzona przez placówkę

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica

Zakres realizowanych zadań

Stadion sportowy posiada dwie odkryte trybuny o pojemności 1146 miejsc. Mecze piłkarskie gromadzą liczną publiczność. Bardzo często się zdarza, że mecze piłkarskie rozgrywane są podczas deszczu lub w słońcu, co znacznie utrudnia kibicom ich oglądanie. Zadaszenie trybun ochroni widzów przed deszczem lub słońcem, podniesie komfort oglądania meczów. Planuje się budowę zadaszenia nad jedna trybuną (zachodnią). Konstrukcja z dźwigarów samonośnych, pokrycie membranowe. Realizacja nastąpi w trybie zaprojektuj i wybuduj.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

ul. Kolejowa 27, 26-340 Drzewica

Działka ewid. nr 86

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 400 000,000 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFRR – 340 000,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 60 000,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Projekt jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji związane z uczestnictwem w życiu społecznym Gminy i Miasta Drzewica. Na stadionie sportowym w Drzewicy odbywają się:

1. Corocznie Dni Drzewicy, które przyciągają dużą liczbę mieszkańców gminy i okolic

Święto Miasta to bardzo ważne wydarzenie kulturalne dla społeczności lokalnej i doskonała okazja do promocji Gminy. Władze samorządowe dokładają wielu starań, aby obchody „Dni Drzewicy" były

atrakcyjne dla szerokiej publiczności lokalnej i przyjezdnej. Program „Dni Drzewicy jest urozmaicony. Planuje się liczne imprezy sportowe i kulturalne, mające na celu propagowanie zdrowego, sportowego stylu życia, wspólną zabawę, integrację społeczności lokalnej. Jest to także sposobność do zachęcenia do odwiedzenia tych, którzy nie znają jeszcze Miasta. W ramach obchodów Święta Miasta odbywają się m.in.:

- występy grup młodzieży działających w Regionalnym Centrum Kultury
- przeglądy szkół;
- zawody sportowe;
- koncerty muzyczne; w tym koncert gwiazdy, który rokrocznie przyciąga tysiące osób.

2. Gminne zawody strażackie oraz powiatowe zawody strażackie
3. Organizowane są też dożynki powiatowo-gminne.

Organizacja dożynek jest działaniem związanym z kultywowaniem i pielęgnowaniem prastarej tradycji „Święta plonów", przekazywanej z pokolenia na pokolenie. W organizację tego święta angażują się wszystkie grupy społeczne: rolnicy, przedsiębiorcy, młodzież, sołtysi, radni, władze lokalne, strażacy, księża, kobiety z kół gospodyń wiejskich. Jest to najważniejsze święto dla rolników i ich rodzin.

Realizacja projektu pozwoli na czynny udział w imprezach o charakterze kulturalno-sportowym, bez względu na aurę. Planuje się promocję Programu Rewitalizacji podczas imprez realizowanych na stadionie. W występach grup młodzieży będzie mogła brać udział również młodzież z obszaru rewitalizacji. Imprezy te staną się okazją do zaprezentowania umiejętności nabytych podczas spotkań i warsztatów. Dzieci i młodzież zamieszkała na obszarze rewitalizacji zyska nowy cel pracy nad sobą i własnym rozwojem. Ten nowy cel stanie się ich motorem działania, dzięki czemu będą aktywniej korzystać z czasu wolnego, odnajdując nowe ścieżki rozwoju, zainteresowania.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wewnętrzna dokumentacja z działalności KS Gerlach

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Planuje się budowę ścieżki pieszo-rowerowej. Obecnie teren przyległy do zbiornika wodnego – Jeziora Drzewickiego jest w miejscu realizacji projektu niezagospodarowany.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Teren przy Zalewie Drzewickim w granicach określonych Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w obszarze miasta Drzewica i na niewielkim odcinku w miejscowości Dąbrówka. Planuje się realizację prac w trybie zaprojektuj i wybuduj.
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 1 000 000,000 PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 850 000,00 PLN Wkład własny Miasta i Gminy Drzewica – 150 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2018 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Projekt ma na celu zagospodarowanie terenu wokół zalewu Drzewickiego oraz promowanie lokalnych walorów przyrodniczych. Projekt stanowi odpowiedź na potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego obszaru rewitalizacji, a jednocześnie zachętę do aktywnego wypoczynku mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wybudowana w ramach projektu ścieżka będzie częściowo położona poza wyznaczonym w Programie obszarem rewitalizacji, jednak decyzja ta została podjęta świadomie. Projekt w całości, w zaprezentowanej formie służy realizacji celów wynikających z PR. Niedługi odcinek ścieżki położony poza obszarem rewitalizacji – w miejscowości Dąbrówka stanowi uzupełnienie części ścieżki biegnącej w ramach obszaru rewitalizacji, stanowi jego przedłużenie, dzięki któremu ścieżka zostanie poprowadzona po całej długości północno-wschodniej części Jeziora Drzewickiego. Teren, po którym ma biec ścieżka, jest oznaczony w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego fragmentu Miasta i Gminy Drzewica, jako taki gdzie wyznaczono teren ciągów pieszo-rowerowych w strefie ochrony wód powierzchniowych zbiornika retencyjnego (Jezioro Drzewickie), na której jednocześnie obowiązuje zakaz budowy obiektów kubaturowych dla terenu wokół Zalewu. Stąd nie uwzględnia się dodatkowej liczby mieszkańców z obszaru miejscowości Dąbrówka w liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji. Co istotne, projekt stanowi kontynuację pierwszego etapu projektu pn. „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Zalewu Drzewickiego". W listopadzie 2010 roku dobiegła końca budowa ścieżki pieszo–rowerowej przy północnym brzegu zbiornika Zalewu Drzewickiego. Asfaltowy ciąg o długości 508 metrów biegnie od ulicy Stawowej w stronę Dąbrówki. Jest oznakowany i oświetlony. Przy ścieżce powstał najlepiej wyposażony w Drzewicy plac zabaw dla dzieci. Ogrodzony obiekt w kształcie statku

pirackiego posiada urządzenia do wspinania, drabinki, huśtawki i zjeżdżalnie. Tuż obok, przy brzegu, wzrok przyciąga pływający pomost na planie litery T. Składa się z dwóch segmentów i trapu dojściowego. Długość mola wynosi 15,4 m.

Projekt jest zatem elementem szerszej strategii realizowanej przez Gminę i Miasto Drzewica, która ma na celu polepszenie warunków i jakości życia mieszkańców. Realizacja projektu przyczyni się do ochrony zasobów świata przyrodniczego obszaru rewitalizacji, a przy tym do poprawy warunków wypoczynku i rekreacji. Wytyczenie ścieżki ograniczy ingerencję człowieka w przyrodę, projekt zminimalizuje ryzyko zadeptywania zieleni oraz żyjącej w niej fauny. Dotychczas teren był odwiedzany przez mieszkańców i turystów w sposób nieuporządkowany. Wydeptano dziką ścieżkę. Teren, ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze, był również odwiedzany przez grupy młodzieży, które zaśmiecały go, niszczyły unikalną roślinność. Teren ten uznać w tym momencie można za zdegradowany i zagrażający lokalnemu ekosystemowi.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba osób korzystających z wybudowanych / przebudowanych ciągów pieszo-rowerowych / ścieżek rowerowych

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości środowiska przyrodniczego
- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- sondaż diagnostyczny – ankieta

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica

Zakres realizowanych zadań

Projekt zmierza do poprawy bezpieczeństwa publicznego w obszarze rewitalizacji poprzez wykonanie w Mieście systemu monitoringu wizyjnego. Monitoringiem objęte będą miejsca uznane za niebezpieczne, ze szczególnym uwzględnieniem ciągów komunikacji pieszej, skrzyżowań o dużym natężeniu ruchu, przystanków autobusowych, parku przy pl. Wolności. Miejsca te będą typowane w drodze wspólnych uzgodnień władz Miasta z przedstawicielami służb odpowiedzialnych za

bezpieczeństwo i porządek publiczny. Monitoring wizyjny stanowi m.in. narzędzie zwiększające szansę na wykrycie przestępstw i wykroczeń już w momencie ich popełniania oraz narzędzie prewencyjne. W systemie zostaną zainstalowane kamery. Urządzenia te umożliwiają identyfikację osób zarówno w dzień, jak i w nocy. Główne cele budowy monitoringu wizyjnego to: wzrost poczucia bezpieczeństwa, działania prewencyjne, przeciwdziałanie aktom wandalizmu oraz zmniejszenie przestępczości.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Obszar rewitalizacji

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 100 000,000 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFRR – 85 000,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 15 00,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Projekt wywiera pozytywny wpływ na sferę społeczną w połączeniu ze sferą przestrzenno-funkcjonalną i gospodarczą. Stanowi odpowiedź na niewystarczające wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę techniczną, niską jakość oraz niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru rewitalizacji, a także niski poziom obsługi komunikacyjnej.

Miejski system monitoringu wizyjnego jest skutecznym narzędziem w walce z przestępczością i przynosi zadowalające wyniki. Przewiduje się, że dzięki monitoringowi nastąpi: spadek przestępczości, ogólny spadek aktów wandalizmu we wszystkich monitorowanych rejonach, udaremnienie prób wyłudzeń odszkodowań komunikacyjnych, spadek kradzieży kieszonkowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, w przypadku popełnienia przestępstwa - możliwość pozyskania materiału dowodowego.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba zainstalowanych kamer (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oczach turystów i przedsiębiorców
- poprawa bezpieczeństwa, spadek przestępczości

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- dane z Policji

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu planuje się wykonanie i umieszczenie tablic z oznakowaniem nazwy ulicy na ulicach i na budynkach użyteczności publicznej w obszarze rewitalizacji.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Obszar rewitalizacji
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 50 000,000 PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 42 500,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 7 500,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Projekt wywiera pozytywny wpływ na sferę społeczną w połączeniu ze sferą przestrzenno-funkcjonalną i gospodarczą. Stanowi odpowiedź na niewystarczające wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę techniczną, niską jakość oraz niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru rewitalizacji, a także niski poziom obsługi komunikacyjnej. Wdrażane w ramach projektu oznakowanie obszaru rewitalizacji, kierunkowskazy na kształt Systemu Informacji Miejskiej, mają uporządkować informacje o obszarze rewitalizacji, w zakresie lokalizacji wybranych obiektów, ulic, adresów. Projekt stworzy spójny system informacji, który ułatwi poruszanie się po obszarze rewitalizacji, ale także uczyni go bardziej atrakcyjnym w oczach turystów czy przedsiębiorców. Projekt przyczynia się do zachowania ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji. Proponowane wskaźniki rezultatu: – powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha) – liczba ustawionych kierunkowskazów (szt.) W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie: – podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

– wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oczach turystów i przedsiębiorców – poprawa bezpieczeństwa, spadek przestępczości
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
Wskaźniki rezultatu: – dokumentacja projektowa Rezultaty miękkie: – sondaż diagnostyczny – ankieta – dane z Policji

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła
Podmioty realizujące projekt
Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza w Drzewicy ul. Warszawska 2 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu zaplanowano wykonanie dokumentacji technicznej oraz odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży w Kościele. Opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich jest warunkiem koniecznym do wykonania prac konserwatorskich/budowlanych w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach Kościoła Parafialnego w Drzewicy. Zabytkowe witraże Kocioła w Drzewicy są uszkodzone i wymagają odnowienia oraz zabezpieczenia. Wzięto pod uwagę konieczność uzyskania zgody Konserwatora Zabytków.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Działka ewid. nr 109 26-340 Drzewica ul. Warszawska 2
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 100 000,000 PLN. Wkład 80 000,00 PLN - dotacja z budżetu województwa łódzkiego na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego Wkład własny Parafii – 20 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Duża wartość historyczna, artystyczna i społeczna zabytkowego kościoła i otoczenia uzasadniają celowość i konieczność planowanych prac remontowych. Realizacja tych prac przyczyni się do zachowania obiektu w należytym stanie, zapewniającym trwałe zachowanie jego użyteczności i wartości, tak sakralnej jak i zabytkowej, wpłynie pozytywnie na jego walory architektoniczne i ekspozycyjne.

Projekt przyczyni się do odnowy dziedzictwa kulturowego obszaru rewitalizacji. Zachowany zostanie zabytkowy obiekt mający duże znaczenie dla mieszkańców. Projekt wpłynie również na podniesienie atrakcyjności turystycznej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- liczba zabytków nieruchomych, które zachowały dotychczasowe funkcje (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów, zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby turystów – np. dane z GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25

Podmioty realizujące projekt

Powiat Opoczyński, ul. Kwiatowa 1a, 26-300 Opoczno

Zakres realizowanych zadań

Istniejący budynek główny Domu Pomocy Społecznej w Drzewicy posiada 3 kondygnacje nadziemne (parter, 1 i 2 piętro) oraz jest całkowicie podpiwniczony. Układ przestrzenny obiektu trzytraktowy, z korytarzem w trakcie środkowym. Obecnie w budynku znajdują się zarówno pomieszczenia biurowe jak i mieszkalne dla pensjonariuszy zaś pomieszczenia piwnicy są niewykorzystywane. Z racji, iż istniejący pawilon mieszkalny zlokalizowany w pobliżu budynku głównego jak i sam budynek główny nie spełniają wymogów jakie obecnie stawiane są tego typu obiektom, niezbędne jest przeprowadzenie planowanej przebudowy jak i rozbudowy budynku głównego budynku w celu dostosowania go do określonych standardów. Po zrealizowaniu planowanego zamierzenia obiekt będzie zapewniał pensjonariuszom zamieszkanie, wyżywienie, otrzymanie odzieży, obuwia i utrzymanie czystości, zapewnienie usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, szeroko pojętej rehabilitacji, aktywizacji sprawności, zaspokajanie potrzeb kulturalnych i religijnych itp. Natomiast istniejący pawilon mieszkalny zostanie rozebrany, gdzie w jego miejsce powstaną elementy komunikacji wewnętrznej jak również obiekty małej architektury służące rekreacji.

Budynek po przebudowie i rozbudowie zapewni zamieszkanie 77 osobom w pokojach 1-, 2-osobowych z łazienkami. Część pokoi będzie przystosowana dla osób niepełnosprawnych.

Charakterystyczne parametry techniczne:

- powierzchnia zabudowy całego budynku po rozbudowie - 2599,00 m²
- powierzchnia użytkowa całego budynku- - 3033,20 m²
- kubatura całego budynku - 13500,00 m³

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

26 – 300 Opoczno, ul Stawowa 21/25

działka nr ewid. 147, obręb 0001 m. Drzewica

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 11 450 776,64 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów kwalifikowalnych projektu

Wkład EFRR – 8 670 051,47PLN

Wkład własny Powiatu Opoczyńskiego – 2 780 725,17 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2016 – 2020

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Problemem Miasta i Gminy Drzewica, w tym w szczególności obszaru rewitalizacji, jest starzenie się społeczeństwa. Coraz więcej osób wymaga opieki i specjalistycznej pomocy. Gmina wyludnia się. Region opuszczają osoby młode, które szukają lepszych warunków do życia w Warszawie, Łodzi, innych miastach Polski. Bardzo często osoby te wyjeżdżają na stałe za granicę. Ludzie starsi rzadziej decydują się na migrację z miejsca zamieszkania. Dlatego coraz częściej występuje potrzeba opieki nad osobami starszymi lub chorymi. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze rośnie lawinowo. Sytuacja taka występuje nie tylko w Drzewicy, ale również w innych częściach naszego kraju. Jednak sytuacja w samym Mieście Drzewica jest wyjątkowo niekorzystna. Osoby zamieszkałe na terenach wiejskich bardzo często posiadają gospodarstwo rolne, które przynosi dochody. Choć często małe, wystarczają na utrzymanie. Osoby młode często podejmują trud modernizacji gospodarstwa lub zaczynają prowadzić działalność z wykorzystaniem istniejących zasobów. Mieszkańcy samego Miasta Drzewica, w większości uzależnieni byli od jednego, największego pracodawcy jakim był Gerlach. W latach 70 firma zatrudniała ponad 3,5 tysiąca pracowników. Dziś zakład prowadzi szczątkową działalność. 3,5 tysiąca ludzi straciło pracę i podstawowe źródło dochodu. To w większości dzisiejsi starsi mieszkańcy Miasta. Osoby młode w miarę możliwości wyjeżdżają. Osoby starsze potrzebują więc wyjątkowego wsparcia. Dlatego też rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej w Drzewicy jest kluczowa dla procesów rewitalizacyjnych w tym Mieście. Osoby te otrzymają należną im pomoc i opiekę.

Ze względu na funkcje jakie pełni Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy, z oferowanych usług będą korzystać także mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji. Projekt nie może zostać wykluczony z tego powodu z Programu Rewitalizacji. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji. Planuje się, aby to mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli pierwszeństwo w dostępie do usług oferowanych przez DPS. Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji są ogromne, a projekt stanowi na nie odpowiedź.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- liczba osób zamieszkujących na stałe w obiektach poddanych renowacji/adaptacji (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wewnętrzna dokumentacja z działalności DPS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica (we współpracy z Powiatem Opoczyńskim w zakresie ustaleń doboru właściwych form wsparcie dla mieszkańców i wspólnej promocji)

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu zaplanowano:

- spotkania z psychologiem, terapeutą
- warsztaty rękodzielnicze (robienie palm wielkanocnych, pisanek, wycinanek, ozdób choinkowych)
- organizację spotkań „Bez barier – łączymy pokolenia" – występy dzieci z Przedszkola Samorządowego, Szkoły Podstawowej

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

ul. Stawowa 21/25

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 30 000,000 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFS – 25 500,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2020

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Projekt stanowi odpowiedź na potrzeby osób starszych – mieszkańców obszarów rewitalizacji. Problem starzenia się społeczeństwa niestety wzrasta, a co z tym związane wzrasta zapotrzebowanie na opiekę i pomoc specjalistyczną. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze rośnie lawinowo. Osoby starsze potrzebują wyjątkowego wsparcia, przedmiotowy projekt jest kluczowy dla procesów rewitalizacyjnych.

Ze względu na funkcje jakie pełni Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy, z realizowanych zajęć będą korzystać także mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji. Projekt nie może zostać wykluczony z tego powodu z Programu Rewitalizacji. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z programu rewitalizacji. Planuje się, aby to mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli pierwszeństwo w dostępie do realizowanych zajęć. Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji są ogromne, a projekt stanowi na nie odpowiedź.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami/zajęciami/spotkaniami (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podniesienie jakości życia osób biorących udział w spotkaniach oraz ich rodzin

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja prowadzona w ramach zajęć

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- wyniki ankiet zbieranych podczas spotkań

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej

Podmioty realizujące projekt

Gmina i Miasto Drzewica, ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica

Zakres realizowanych zadań

Planuje się realizację spotkań, które stworzą przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji możliwość zdobycia merytorycznej wiedzy w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na zakładanie/rozwój działalności gospodarczej. Prowadzone spotkania o charakterze doradczym mają na celu pomóc osobom, które mają pomysł na prowadzenie własnego biznesu, ale brak im środków finansowych i wiedzy na realizację pomysłów. Projekt jest wynikiem konsultacji z przedsiębiorcami przeprowadzonymi w 2015r.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizacji.

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 30 000,000 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFS – 25 500,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Projekt stanowi odpowiedź na potrzeby mieszkańców rewitalizacji związane z podwyższeniem jakości życia, realizacji aspiracji zawodowych, ale także samodzielnego rozwiązania problemu bezrobocia i związanych z nim innych problemów, dotyczących życia rodzinnego. Projekt ma na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizację zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji. Projekt wpłynie na wzrost przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji. Tym samym nastąpi spadek bezrobocia. Proponowane wskaźniki rezultatu: – liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami(osoby) – spadek bezrobocia (%) W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie: – podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
Wskaźniki rezultatu: – dokumentacja ze spotkań – dane GUS Rezultaty miękkie: – sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica, ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Planuje się: – warsztaty dla bezrobotnych, spotkania z doradcą zawodowym, psychologiem – warsztaty dla dzieci, organizację zajęć pozaszkolnych – sportowych, muzycznych, literackich, informatycznych – warsztaty i spotkania dla seniorów i niepełnosprawnych: dietetyk, psycholog, spotkania muzyczne, zajęcia komputerowe, języki obce
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Regionalne Centrum Kultury, ul. Stawowa 27A, 26-340 Drzewica
Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 30 000,000 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFS – 25 500,00 PLN

Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN

Rozważa się uzyskanie wsparcia finansowego z Ministerstwa Edukacji Narodowej / Ministerstwa Sportu i Turystyki, Powiatowego Urzędu Pracy w Opocznie.

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2018.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Problemem obszaru rewitalizacji jest bezrobocie, ubóstwo, tendencja do kopiowania przez dzieci negatywnych wzorców dorosłych, ale także starzenie się społeczeństwa i rozwój chorób. Projekt ma pomagać w zwalczaniu wymienionych problemów.

Projekt wpłynie na wzrost poziomu edukacji wśród dzieci i młodzieży zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Promowane będą postawy obywatelskie, co ma budować społeczeństwo obywatelskie. W długim okresie czasu wzrost poziomu edukacji ma wpłynąć na spadek bezrobocia i wykluczenia społecznego. Również w długim okresie czasu, efekty projektu będą dostrzegalne poza obszarem rewitalizacji, na skutek rozprzestrzeniania się dobrych praktyk w innych częściach Miasta i Gminy.

Projekt wspomoże także osoby bezrobotne, które nabędą nowych umiejętności, odpowiadających im potrzebom. Spotkania z doradcą zawodowym, psychologiem mają na celu przywrócić chęć do pracy i zaktywizować te osoby.

Wsparcie otrzymają również seniorzy. Niezwykle istotna jest ich aktywizacja. Osoby starsze stanowią „źródło" wiedzy i doświadczeń, które można wykorzysta w procesie rewitalizacji. Należy tylko dać tym osobom szansę na zaistnienie w życiu społecznym. Kwestią bardzo istotną w procesie aktywizacji seniorów jest także potrzeba bycia docenionym i dostrzeżonym, aktywizacja osób starszych wpłynie zatem korzystnie na ich psychikę. Bycie aktywnym pomoże również w utrzymaniu dobrej kondycji fizycznej.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami(osoby)
- spadek bezrobocia (%)
- zmniejszenie liczby chorób wśród osób starszych (%)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja prowadzona podczas spotkań, warsztatów

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

SONDAŻ DIAGNOSTYCZNY - ANKIETA

Jednym ze sposobów mierzenia rezultatów jest ankietyzacja mieszkańców Gminy i Miasta.

Poniżej zaprezentowano tabelę wskazującą, jaka liczebność próby jest niezbędna dla różnej wielkości grup, by uzyskać 95-procentową pewność, że błąd próby nie przekroczy 5% przy wyniku pomiaru wynoszącym 50 %.

Tabela 56: Liczebność próby potrzebna do uzyskania reprezentatywnych wyników przy założeniu 5-procentowego błędu próby i 95-procentowego poziomu ufności.

Wielkość populacji	10	30	60	80	110	170	210	320	550	1100	1700	2400	4000	8000	20000	100000
Wielkość próby	10	28	52	66	86	118	136	175	228	285	313	331	351	367	377	384
Wielkość próby do wielkości populacji [%]	100	93	87	83	78	69	65	55	41	26	18	14	9	5	2	0,4

Źródło: Paul HAGUE „Badania marketingowe. Planowanie, metodologia i ocena wyników (ISBN 83-246-0082-5).

Wybór próby z wielkości populacji mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica.

Liczba mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica na dzień 30.09.2016 roku (dane Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy) wyniosła 10 918 mieszkańców. Mieści się ona zatem w przedziale wielkości populacji pomiędzy 8 000 a 20 000 osób.

Optymalna wielkość próby gwarantującej 95-procentowe prawdopodobieństwo, że pośród całej populacji od 47 do 53 procent osób potwierdza wynik badania, zawiera się pomiędzy 367 a 377 osób.

PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

W czasie obowiązywania Programu Rewitalizacji wszystkie podmioty działające w Mieście i Gminie Drzewica mogą włączyć swoje projekty do Programu. W tym celu powinny złożyć propozycję projektu do Sekretariatu Urzędu Gminy i Miasta Drzewica określając:

- tytuł projektu (nazwa),
- wskazanie podmiotów realizujących projekt (listę podmiotów uczestniczących we wdrażaniu),
- opis projektu, zakres realizowanych zadań,
- lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
- cele projektu,
- harmonogram realizacji projektu,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Każdy zgłoszony projekt musi wpisywać się w cele i kierunki działania Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica i bezpośrednio wpływać na wskazany w PR obszar rewitalizacji.

5.8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze uzupełniającym

Zgodnie z *„Wytycznymi ..."* poniżej przedstawiono opis przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego, tj. takiego, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a jest oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Wskazano obszar tematyczny, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.
Poniżej przedstawiono opis projektu przewidzianego do realizacji, jako przedsięwzięcia o charakterze uzupełniającym.

Grupa docelowa projektów rewitalizacyjnych:
Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz mieszkańcy pozostałej części Gminy Drzewica.

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy
Podmioty realizujące projekt
Gmina i Miasto Drzewica ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Przed bramą kościelną stoi XVIII-wieczna figura św. Jana Nepomucena, patrona m.in. spowiedników oraz mostów. Według tradycji ludowej był świętym, który chronił pola i zasiewy przed powodzią i suszą. Pomnik został ufundowany w roku 1788 przez Ludwikę Szaniawską – właścicielkę miasta, zamku i dworu w Drzewicy. Obiekt znajduje się na liście zabytków. Konieczne jest przeprowadzenie prac renowacyjnych polegających na: oczyszczeniu powierzchni, uzupełnieniu ubytków, zabezpieczeniu zabytku. Realizacja nastąpi w trybie zaprojektuj i wybuduj.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Drzewica Plac Wolności działka nr 67
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 30 000,00PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 25 500,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica – 4 500,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 - 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Projekt ma niezwykłą wartość historyczną i kulturową dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Spaja więzi kulturowe i przypomina mieszkańcom o niezwykłej historii tego miejsca. Dlatego też projekt ten jest tak niezwykle ważny w procesie rewitalizacji. W oparciu o historię budować należy przyszłość tego niezwykłego, nieco zapomnianego w ostatnich latach miejsca. Renowacji podlegać będzie obiekt, który stanowi również ważny element dla tworzenia oferty turystycznej obszaru rewitalizacji. Wraz ze szlakiem nad rzeką budować będzie atrakcyjne dla odwiedzających miejsce. Projekt stanowi

odpowiedź na potrzeby związane z zachowaniem lokalnej kultury i tradycji, która jest niezwykle istotna w procesie rewitalizacji.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba zabytków nieruchomych, które zachowały dotychczasowe funkcje (szt.)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji
- wzmocnienie więzi społecznych i poczucia przywiązania do rodzinnego Miasta

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Fot. Figura Nepomucena w Drzewicy

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą

Podmioty realizujące projekt

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Drzewicy, ul. Szkolna 34, 26-340 Drzewica we współpracy z Instytucjami i Firmami: Klinika LUMED, Firma ALMED, Firma ALAB LABORATORIA Warszawa, Firma Dobry Dietetyk, Przychodnia Rejonowa w Drzewicy, Przychodnia Rodzinna DOM-MED w Jelni, Market Halinka, MOTO-TRANS Drzewica.

Zakres realizowanych zadań

Projekt skierowany jest do osób chorych na cukrzycę, osób niepełnosprawnych i ich rodzin, mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także spoza obszaru.

Projekt zakłada:

- działania edukacyjne - wykłady lekarzy specjalistów w zakresie choroby - cukrzycy dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i innych mieszkańców obszaru Gminy,
- integracja społeczna osób chorych na cukrzycę i ich rodzin oraz osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- działania profilaktyczne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i innych mieszkańców obszaru Gminy
- bezpłatne konsultacje i badania: okulistyczne, słuchu, poziomu cukru i cholesterolu, EKG, porady dietetyka.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy, ul. Stawowa 27A, 26-340 Drzewica

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 10 000,00 PLN – środki własne Stowarzyszenia

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w grudniu 2017 r. oraz grudniu 2018 r.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, osoby starsze i ubogie potrzebują opieki medycznej. Ubóstwo i długotrwała choroba są przesłanką do udzielania pomocy społecznej, widoczny jest też problem starzenia się społeczeństwa. Mieszkańcy Gminy Drzewica, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji mają utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów zarówno ze względu na dużą odległość do placówek specjalistycznych (Łódź, Warszawa, Radom) jak i sytuację finansową – niskie dochody.

Stowarzyszenie - Koło Diabetyków w Drzewicy podejmuje działania w zakresie wzmocnienia ochrony zdrowia poprzez umożliwienie chorym dostępu do medycznych usług specjalistycznych.

Jak wspomniano, dostęp do projektu będą mieć również mieszkańcy Gminy spoza obszaru rewitalizacji, jednak nie może być to powodem dla jego wykluczenia z Programu. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji (sfera społeczna - *Cel 1. Zwiększenie dostępności infrastruktury sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, Cel 3. Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji).* Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji w tym zakresie są ogromne, a projekt stanowi na nie odpowiedź. Z drugiej zaś strony nie można wykluczyć z projektu innych mieszkańców Gminy, którzy również znajdują się w trudnej sytuacji zdrowotnej czy materialnej.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami(osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja ze spotkań, badań

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne
Podmioty realizujące projekt
Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy, ul. Kilińskiego 9, 26-340 Drzewica
Zakres realizowanych zadań
Działania realizowane w ramach projektu: - warsztaty historyczne, - udział w obchodach lokalnych uroczystości: Święto Konstytucji 3 Maja, Święto Niepodległości, - wydanie kwartalnika „Wieści znad Drzewiczki".
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy, ul. Stawowa 27A, 26-340 Drzewica
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 10 000,00PLN. Wkład finansowy Towarzystwa Przyjaciół Drzewicy – 5 000,00 PLN Wkład własny Gminy i Miasta Drzewica - 5 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 - 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Gmina Drzewica posiada bogatą historię. Mieszkańcy coraz mniej wiedzą o historii swojego miejsca zamieszkania - zgodnie ze stwierdzeniem: „Zachwycacie się wielką historią a potykacie się o własną". Obserwuje się niewystarczającą aktywność mieszkańców w zakresie kultywowania i pielęgnowania lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego. Kulturowy krajobraz Gminy uzupełnia wiele obiektów zabytkowych, będących dziedzictwem kulturowym regionu i całej Polski. Zabytki w Gminie to: zamek, kościół. Stowarzyszenie Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy podejmuje działania na rzecz kultywowania i pielęgnowania dziedzictwa kulturowego, pamięci historycznej, miłości do Ojczyzny, wartości patriotycznych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji i Gminy Drzewica. Projekt jest komplementarny względem działań infrastrukturalnych polegających na odnowie obiektów zabytkowych w celu zachowania wartości kulturowych i historycznych oraz rewitalizacji parku przy Placu Wolności, to tam odbywają się uroczystości lokalne, w których uczestniczy TPD i mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Większa aktywność mieszkańców w lokalnym życiu społecznym oraz znajomość historycznych korzeni Gminy, w której się mieszka to ważne elementy budowania tożsamości lokalnej. Promowanie i kultywowanie lokalnego dziedzictwa historycznego oraz przekazywanie lokalnej historii młodszym pokoleniom wpływa na zwiększenie świadomości historycznej i budowanie poczucia wspólnoty lokalnej społeczności. Ważnym elementem edukacyjnym projektu jest zaszczepienie w świadomości młodych Drzewiczan, potrzeby pielęgnowania i kultywowania historycznej tożsamości. Jak wspomniano, dostęp do projektu będą mieć również mieszkańcy Gminy spoza obszaru rewitalizacji, jednak nie może być to powodem dla jego wykluczenia z Programu. Jest to projekt

szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji (sfera społeczna - *Cel 1. Zwiększenie dostępności infrastruktury sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, Cel 2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru rewitalizacji oraz* sfera środowiskowa, funkcjonalno-przestrzenna i techniczna *Cel 3. Wzmacnianie istniejących i wspieranie nowych funkcji obszaru rewitalizacji).* Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji w tym zakresie są znaczne, a projekt stanowi na nie odpowiedź.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami(osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji
- wzmocnienie więzi społecznych i poczucia przywiązania do rodzinnego Miasta

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja z warsztatów

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Rewia sztuki ludowej

Podmioty realizujące projekt

Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń", 26-340 Drzewica, ul. Stanisława Staszica 5

Zakres realizowanych zadań

Projekt obejmuje prezentację kultury ludowej przez koła gospodyń wiejskich:

- prezentacja wytworów rękodzieła ludowego, potraw regionalnych
- obrzędy i krótkie scenki obyczajowe z życia wsi, połączone ze śpiewem tradycyjnych pieśni ludowych

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy, ul. Stawowa 27A, 26-340 Drzewica

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 10 000,00PLN.

Wkład własny DCW „Ofiarna dłoń" – 2 000,00 PLN

budżet województwa łódzkiego – 8 000,00 PLN

Szacowana data realizacji

Planuje się realizację projektu w latach 2017 - 2018.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Wśród najważniejszych, wyodrębnionych na terenie województwa łódzkiego regionów kultury ludowej należy wyróżnić łowickie (z odrębnymi zwyczajami i strojem w rawskim), opoczyńskie, sieradzkie, wieluńskie. W samym powiecie opoczyńskim podtrzymywane są zwyczaje, metody wytwarzania

rekwizytów związanych z obrzędowością, jak np.: pisanki wielkanocne opoczyńskie, palmy święcone w Niedziele Palmową, tańce opoczyńskie i tradycje ludowe. Opoczyńska tradycja folklorystyczna integruje społeczność zarówno wiejską i miejską, stanowiąc unikalny element kultury regionu łódzkiego.

Drzewica kultywuje i upowszechnia tradycje folkloru opoczyńskiego, który kryje w sobie wiele piękna. Mieszkańcy Gminy Drzewica wytworzyli swoistą kulturę ludową przejawiającą się w ciekawych zwyczajach, wierzeniach, pieśniach, obrzędach i tańcach. Elementy folkloru opoczyńskiego prezentuje w swoim repertuarze Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze". Twórca „Mazowsza" - Tadeusz Sygietyński adaptował i aranżował pieśni z regionu opoczyńskiego.

Obcowanie z tradycją i kulturą regionu opoczyńskiego w czasie licznych imprez kulturalnych podnosi walory turystyczne i kulturowe Ziemi Łódzkiej. Oryginalność opoczyńskiego regionu podkreślają zespoły ludowe oraz prężnie działające Koła Gospodyń Wiejskich.

Drzewica pielęgnuje kulturowe korzenie folkloru opoczyńskiego, na który składają się twórczość ludowa, rzemiosło, rękodzieło, obrzędy oraz przywiązanie do tradycji w postaci strojów, tańców i obyczajów, co powoduje, że mieszkańcy czują się związani z miejscem zamieszkania.

Mieszkańcy Gminy Drzewica to ludzie kultywujący zwyczaje przodków. Nadal przy okazji różnorodnych świąt noszone są regionalne stroje ludowe, kultywowane są obrzędy i zwyczaje.

Oddziaływanie:

Celem projektu jest kształtowanie i rozwijanie kulturowej tożsamości regionu opoczyńskiego oraz zachowanie licznych elementów dziedzictwa kulturowego regionu etnograficznego - opoczyńskiego kultywującego folklor i sztukę ludową.

Obcowanie z tradycją i kulturą regionu opoczyńskiego podnosi walory turystyczne i kulturowe Gminy.

Projekt jest elementem promowania lokalnego dorobku kultury ludowej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz integracji społeczności lokalnej. Przyczyni się on do wzbogacenia oferty kulturalnej obszaru rewitalizacji, a zatem również całej Gminy i Miasta Drzewica. Bez realizacji projektu tradycje i folklor ulegałby zanikaniu i zapomnieniu.

Jak wspomniano, dostęp do projektu będą mieć również mieszkańcy Gminy spoza obszaru rewitalizacji, jednak nie może być to powodem dla jego wykluczenia z Programu. Jest to projekt szczególnie istotny dla osiągnięcia celów wynikających z Programu Rewitalizacji (sfera społeczna - *Cel 1. Zwiększenie dostępności infrastruktury sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji)*. Potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji w tym zakresie są znaczne, a projekt stanowi na nie odpowiedź.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami(osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji
- wzmocnienie więzi społecznych i poczucia przywiązania do rodzinnego Miasta

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja ze spotkań

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

5.9. Komplementarność i kompleksowość projektów rewitalizacyjnych

KOMPLEKSOWOŚĆ

Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 przedstawia projekty rewitalizacyjne kompleksowo – uwzględnia współfinansowanie tychże działań z różnych źródeł, w tym z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 - 2020, wskazuje również na możliwość wyboru innych programów pomocowych, jeżeli tylko dany projekt będzie spełniał przedstawiane kryteria. Do programów tych należy np. PFRON czy Ministerstwo Edukacji Narodowej, budżet województwa łódzkiego. Program przewiduje także możliwość finansowania projektów z środków prywatnych, jedynym wymaganiem jest, by proponowane projekty przedstawiały wymagane w niniejszym Programie informacje.

Ponadto projekty przedstawione w PR uwzględniają działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a zatem nie pomijają żadnego z obszarów. Nie są to działania punktowe, a takie które wywierają wpływ na cały obszar rewitalizacji, często również oddziaływanie projektów będzie widoczne w długim okresie czasu w dalszej części Gminy i Miasta Drzewica, m.in. dzięki realizacji podobnych projektów w innych częściach Gminy, wzorując się na projektach realizowanych w ramach PR.

Projekty są różnorodne, ale jednocześnie są ze sobą powiązane, dzięki czemu oddziałują synergicznie na obszar rewitalizacji. Przyczyniają się do podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców, z jednej strony polepszają warunki zamieszkania, z drugiej przyczyniają się do zwiększenia aktywności zawodowej osób bezrobotnych, aktywizacji osób starszych czy poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych, chorych i starszych. Służą aktywizacji społeczeństwa z obszaru rewitalizacji, podniesieniu jakości życia mieszkańców tego obszaru, odnowie przestrzeni publicznej, wywierają silny wpływ na funkcję kulturową i turystyczną obszaru. Efekty realizacji projektów są ze sobą powiązane, nie tylko poprzez oddziaływanie na codzienne życie mieszkańców w sferze zamieszkania, pracy, kultury, rozrywki i nauki, ale także poprzez odnowę przestrzeni publicznej. Projekty mają na celu osiąganie długotrwałych efektów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. W ten sposób wszystkie projekty wykorzystują efekty realizacji innych, zachodzi synergia na etapie ich realizacji oraz synchronizacja efektów oddziaływania na sytuację kryzysową.

Tabela 57: Kompleksowość i komplementarność projektów rewitalizacyjnych – planowane – rozważane źródła finansowania

Nazwa projektu	Gmina i Miasto Drzewica	RPO WŁ na lata 2014 - 2020	EFS	Powiat Opoczyński	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza w Drzewicy	Ministerstwo Edukacji Narodowej / Ministerstwo Sportu i Turystyki	PFRON	Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie	budżet województwa łódzkiego	Koło Diabetyków w Drzewicy	Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy	Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń”
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy	X	X										
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy	X	X										
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy	X	X										
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka”	X		X									
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka” i zagospodarowanie terenu	X	X										
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy	X		X				X					
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy	X	X										
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach	X	X										
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II	X	X										
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	X	X										
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	X	X										
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła					X				X			
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25		X		X								
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy	X		X									
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej	X		X									

Nazwa projektu	Gmina i Miasto Drzewica	RPO WŁ na lata 2014 - 2020	EFS	Powiat Opoczyński	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza w Drzewicy	Ministerstwo Edukacji Narodowej / Ministerstwo Sportu i Turystyki	PFRON	Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie	budżet województwa łódzkiego	Koło Diabetyków w Drzewicy	Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy	Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń"
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	X		X			X		X				
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy	X	X										
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą										X		
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne	X										X	
Rewia sztuki ludowej									X			X

Tabela 58: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – sfery występowania i współwystępowania negatywnych zjawisk, wskazanie, na które sfery projekt oddziałuje, wzajemne powiązania oraz synergia projektów; komplementarność problemowa

nazwa projektu	sfery występowania negatywnych zjawisk				
	społeczna	gospodarcza	środowiskowa	przestrzenno-funkcjonalna	techniczna
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy	X	X	X	X	
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy	X	X	X	X	
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy	X	X		X	
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"	X	X			
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu	X		X		X
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy	X				
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy	X			X	X
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach	X			X	
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II	X		X	X	
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	X	X		X	
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	X	X		X	
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła	X				X
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25	X				X
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy	X				
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej	X	X			
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	X	X			
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy	X			X	
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą	X				
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne	X			X	
Rewia sztuki ludowej	X				

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Przedstawione w Programie projekty uzupełniają się tematycznie, dzięki czemu PR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym). Powiązania zachodzą pomiędzy projektami społecznymi, skierowane są one ku różnym grupom wiekowym (dzieci, młodzież, seniorzy, osoby dorosłe), ale i różnym grupom społecznym (osoby bezrobotne, niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem społecznym, dotknięte ubóstwem). Powiązania zachodzą również pomiędzy projektami społecznymi i projektami infrastrukturalnymi, które poza rezultatami twardymi oddziałują również na sferę społeczną, np. w wyniku termomodernizacji budynków komunalnych tzw. „Ceglanka", jej mieszkańcy zyskają lepsze warunki życia, które mogą sprawić, że osoby te zaczną inaczej postrzegać własne życie i możliwości; dodatkowo zorganizowane zostaną dla nich zajęcia aktywizujące, które mają pomóc w wyjściu z ubóstwa, wprowadzić w życie społeczne i kulturowe Drzewicy, zapobiegać odejściu na margines społeczny.

Zadbano również o to, by realizowane były zarówno projekty społeczne jak i projekty infrastrukturalne, a zatem nie dopuszczono do tego, by działania były fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. Opis każdego z planowanych projektów zawiera informację o stanie pożądanym, jaki zamierza się osiągnąć dzięki jego realizacji, wskazano również proponowane wskaźniki rezultatu oraz sposoby ich zmierzenia (rozdział 5.7 i 5.8).

Projekty zawarte w niniejszym PR wpisują się w *Strategię Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 - 2022.*

Zawarte w PR cele są w spójne z celem głównym Strategii - o brzmieniu: *Stworzenie mieszkańcom Gminy i Miasta Drzewica warunków dla wysokiego poziomu życia* - oraz z celami strategicznymi:

1. Podniesienie poziomu warunków życia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica poprzez wzmocnienie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz powszechny dostęp do edukacji, oświaty i sportu.
2. Wsparcie dla przedsiębiorczości oraz aktywizacja zasobów, w szczególności w oparciu o lokalne specjalizacje oraz atrybuty regionu.
3. Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego w Gminie i Mieście Drzewica.
4. Pogłębianie procesu odnowy wsi dla utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwój lokalnych społeczności.

Szerzej komplementarność dokumentów została opisana w rozdziale 2.1 Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych. W tymże rozdziale wyjaśniono także powiązania PR z innymi dokumentami strategicznymi / planistycznymi Gminy i Miasta Drzewica.

Cały rozdział 2 niniejszego PR poświęcono na wykazanie komplementarności Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Zaproponowane w Programie Projekty dobrano w taki sposób, aby efektywnie oddziaływały na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach, jak zaznaczono w *„Wytycznych ...”*), projekty dopełniają się przestrzennie, zachodzi pomiędzy nimi efekt synergii, co wyjaśniono już powyżej.

Projekty społeczne przedstawione w Programie obejmują obszar rewitalizacji, ale zakłada się, że będą one stanowiły projekty wzorcowe, na podstawie których, podobne działania będą mogły być prowadzone poza obszarem rewitalizacji (nie zostały one wskazane w programie). Zakłada się silne oddziaływanie projektów w samym obszarze rewitalizacji, ale także poza jego granicami, co stanowi wartość dodaną projektów i będzie przynosić korzyści na terenie całej Gminy i Miasta Drzewica. Dzięki takiemu podejściu, nie dopuszcza się do przenoszenia problemów na inne obszary oraz zapobiega się powstaniu niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Zaproponowane projekty, w tym o charakterze infrastrukturalnym, mają doprowadzić do podwyższenia jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co nie znajdzie odzwierciedlenia w obniżeniu jakości życia osób spoza wyznaczonego obszaru rewitalizacji. PR dąży do wyrównania dysproporcji i szans pomiędzy mieszkańcami całej Gminy Drzewica, kładąc nacisk na realizację projektów w obszarze rewitalizacji, wzmacniając tym samym kapitał społeczny zarówno obszaru rewitalizacji jak i pośrednio – całej Gminy.

W miarę upływu czasu, możliwości finansowych oraz aktywności społecznej, PR będzie uzupełniany o inne projekty, tak aby efekty jego realizacji jeszcze mocniej wpływały na rozwój obszaru rewitalizacji i jego mieszkańców. Kluczowy stanie się monitoring prac i ich efektów oraz reagowanie na zachodzące zmiany, co zostało opisane w kolejnych rozdziałach. Konieczna jest także weryfikacja działań prowadzonych poza obszarem rewitalizacji (np. wynikających ze strategii rozwoju Gminy), tak aby nie zagrażały one działaniom podejmowanym na obszarze rewitalizacji, a wręcz przeciwnie, uzupełniały się. Nie dopuszcza się jednak możliwości zagrożenia obszarowi rewitalizacji, albowiem wszystkie działania na obszarze Gminy są koordynowane przez Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, który czuwa nad ich prawidłową realizacją.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Niniejszy PR zapewnia komplementarność źródeł finansowania, co w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty rewitalizacyjne w nim zawarte, zakładają wykorzystanie wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania (rodzaj źródeł finansowania projektów opisano przy każdym z nich). Dzięki takiemu podejściu PR prowadzi do uzyskania korzystnych efektów dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jednocześnie realizując zasadę dodatkowości środków UE. Źródła finansowania przedstawia tabela: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – źródła finansowania, powyżej.

Zachodzi również koordynacja i synergia projektów, szczególnie w zakresie projektów finansowanych w ramach EFRR i EFS. Projekty mają na celu osiąganie długotrwałych efektów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Projekty o charakterze społecznym mają na celu wyrównanie szans mieszkańców w dostępie do nauki, rekreacji, pracy.

Budują wysokiej jakości kapitał społeczny, tak potrzebny dla prawidłowego rozwoju obszaru rewitalizacji. Projekty te mają również na celu budowę bądź przywrócenie umiejętności i kwalifikacji mieszkańców, mają jednoczyć, pomagać tworzyć więzi społeczne, budować przywiązanie do miejsca zamieszkania. Projekty infrastrukturalne tworzą zaś podstawy dla podwyższenia jakości życia mieszkańców, zwiększają dostęp do dóbr kultury, zwiększają również estetykę przestrzeni oraz poprawiają jakość środowiska przyrodniczego, dzięki czemu warunki zamieszkania, pracy, nauki i rekreacji stają się lepsze, wzrasta komfort użytkowania przestrzeni publicznej. W ten sposób wszystkie projekty wykorzystują efekty realizacji innych, zachodzi synergia na etapie ich realizacji oraz synchronizacja efektów oddziaływania.
PR dopuszcza, a wręcz promuje włączenie w realizację Programu prywatnych źródeł finansowania, co jest jednak w zupełności uzależnione od inwestorów prywatnych. Połączenie prywatnych i publicznych źródeł finasowania, umożliwi jeszcze większą dynamikę wprowadzania zmian, oczywiście przy odpowiednim nadzorze wdrażanych w ten sposób projektów.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Zgodnie z „*Wytycznymi ...*": „Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle."
System ten przedstawiono w kolejnych rozdziałach PR.

5.10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji

Zgodnie z definicją rewitalizacji, działania podejmowane przez Gminę i Miasto Drzewica, odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji, wymagają współpracy i włączenia w proces rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy. Mowa tu zarówno o mieszkańcach, jak i stowarzyszeniach, organizacjach, wspólnotach mieszkaniowych, prywatnych inwestorach, itp.

Proponuje się zatem podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, stworzenie miejsc przyjaznych aktualnym i potencjalnym mieszkańcom oraz turystom, co wzmocni atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Działania wpłyną na podwyższenie jakości życia mieszkańców, ale także przyczynią się do rozwoju gospodarczego obszaru.
Program angażuje społeczność lokalną w proces rewitalizacji: w pierwszej kolejności na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji, a następnie poprzez aktywny udział mieszkańców w realizacji Programu, w poszczególnych, wytypowanych działaniach. Stąd przedstawiono w PR projekty stricte społeczne oraz projekty infrastrukturalne, które wywierają jednak ogromny wpływ na społeczeństwo

zamieszkałe obszar rewitalizacji. Pożądane jest zaangażowanie i aktywny udział organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans, dzięki czemu wszelkie projekty o charakterze społecznym będą realizowane w sposób profesjonalny, zgodny z potrzebami mieszkańców obszaru, co również uwzględniono w PR.

Wytypowane w Programie projekty rewitalizacyjne wykorzystują dostępne zasoby, a ich realizacja ma przebiegać w oparciu o dostępne instrumenty finansowe, które mają ułatwić przeprowadzenie procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica.

W związku z tym, w przygotowanie i realizację projektów zaangażowana jest: Gmina i Miasto Drzewica, Powiat Opoczyński, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza w Drzewicy, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Drzewicy, Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy, Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń" oraz Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy. W projektach będą brać czynny udział mieszkańcy obszaru rewitalizacji.
W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, na niektóre z nich planuje się pozyskanie dofinansowania z RPOWŁ, POWER, budżetu województwa łódzkiego. W realizację projektów będą zaangażowane także fundusze m.in.: Drzewickiego Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń", Powiatu czy Parafii (patrz: Tabela 57: Kompleksowość i komplementarność projektów rewitalizacyjnych – planowane – rozważane źródła finansowania).

5.11. Planowane wskaźniki osiągnięcia celów

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica na lata 2016 – 2022 powinna przyczyniać się zarówno w krótszej jak i dłuższej perspektywie do:

- wyrównywania szans oraz integracji społecznej osób niepełnosprawnych, starszych – skutecznego włączania seniorów w działania lokalnych społeczności;
- wyrównywania szans dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji;
- przeciwdziałania bezrobociu poprzez tworzenie warunków dla powstawania nowych i utrzymania istniejących miejsc pracy;
- rozwoju kultury lokalnej i regionalnej – wzrostu znaczenia lokalnych imprez kulturalnych;
- poprawy warunków zamieszkania ludności z obszaru rewitalizacji;
- wykształcenia postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także mobilizacji i chęci do wdrażania zmian;
- osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego obszaru rewitalizacji – wzrostu inwestycji, spadku przestępczości, wzrostu liczby turystów;
- dalszego rozwoju przedsiębiorczości zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, wprowadzających innowacje gospodarcze lub powodujących transfer technologii – wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych latach;

- poprawy stanu infrastruktury technicznej i drogowej w celu poprawy warunków bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz w celu realizowania nowych inwestycji gospodarczych;
- poprawy stanu środowiska naturalnego oraz promocji zasobów przyrodniczych, w tym ograniczenia zanieczyszczeń przedostających się do środowiska naturalnego oraz prowadzenia monitoringu źródeł i wielkości zanieczyszczeń;

Dla działań przewidzianych w Programie Rewitalizacji określa się listę przykładowych wskaźników, na podstawie której weryfikowane będą osiągnięcia założonych celów. Lista będzie rozszerzana i uzupełniana w trakcie opracowywania kolejnych przedsięwzięć na dalsze lata realizacji Programu.

Wskaźniki produktu	**Jednostka miary**
Liczba zrewitalizowanych obszarów	szt.
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	ha
Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku rewitalizacji	szt.
Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów małej architektury	szt.
Liczba utworzonych / zmodernizowanych miejsc rekreacji i terenów zielonych	szt.
Długość wymienionej/wybudowanej/przebudowanej/zmodernizowanej instalacji wodno-kanalizacyjnej	m
Długość wymienionej/wybudowanej/przebudowanej/zmodernizowanej instalacji elektrycznej	m
Długość wymienionej/wybudowanej/przebudowanej/zmodernizowanej instalacji ciepłowniczej	m
Długość wymienionej/wybudowanej/przebudowanej/zmodernizowanej instalacji gazowej	m
Liczba wybudowanych systemów przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w rewitalizowanych obiektach	szt.
Liczba wybudowanych systemów monitoringu w celu podniesienia bezpieczeństwa publicznego	szt.
Liczba zmodernizowanej istniejącej infrastruktury sieciowej	szt.
Liczba zbudowanych/przebudowanych/doposażonych obiektów	szt.
Liczba osób korzystających z bulwaru	osoby
Liczba obiektów mieszkaniowych poddanych renowacji	szt.
Liczba obiektów objętych termomodernizacją	szt.
Liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej	szt.
Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę	m^2
Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	szt.
Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	m^2
Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego	szt.
Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	m^2
Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym	m^2
Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją	km
Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
Powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	m^2

Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary
Powierzchnia poddana rewitalizacji	ha
Liczba przedsiębiorstw powstałych na zrewitalizowanym obszarze	szt.
Powierzchnia obszaru objętego systemem monitoringu	ha
Liczba przystosowanych zabytków nieruchomych do nowych funkcji	szt.
Liczba zabytków nieruchomych, które zachowały dotychczasowe funkcje	szt.
Powierzchnia odbudowanych budynków lub obiektów	m^2
Powierzchnia budynków lub obiektów poddanych renowacji lub modernizacji	m^2
Powierzchnia terenów przygotowanych pod realizację nowych inwestycji gospodarczych	ha
Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów	ha
Liczba zrewitalizowanych obiektów	szt.
Powierzchnia obszaru objęta ochroną przeciwpożarową i przeciwwłamaniową w rewitalizowanych obiektach	m^2
Liczba osób zamieszkujących na stałe w obiektach poddanych renowacji/adaptacji	osoby
Powierzchnia obiektów poddanych renowacji/adaptacji	m^2
Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją	m^2
Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu	MW/rok
Liczba przestępstw w mieście	szt.
Wskaźnik wykrywalności przestępstw	%
Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym	szt.
Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.
Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami	szt.
Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych	szt.
Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	szt.
Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana	m^2
Liczba nowych przedsiębiorstw	szt.
Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych	szt.
Liczba osób korzystających z wybudowanych / przebudowanych ciągów pieszo-rowerowych / ścieżek rowerowych	osoby
Liczba osób objętych warsztatami / zajęciami /spotkaniami	osoby
Liczba ustawionych kierunkowskazów	szt.
Liczba zainstalowanych kamer	szt.
Zmniejszenie liczby chorób wśród osób starszych	%
Zmiana przepustowości dróg	pojazdy / miesiąc
Wskaźniki oddziaływania	**Jednostka miary**
Wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych	%
Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych	szt.
Liczba pożarów, włamań do obiektów zabytkowych	szt.
Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.

Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki	szt.
Wskaźnik wykształcenia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych	%
Liczba absolwentów szkół średnich na terenie zrewitalizowanym	szt.
Liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat)	szt.
Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)	szt.

6. Indykatywne ramy finansowe - plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji w latach 2016 - 2022

Środki finansowe stanowiące wsparcie dla przeprowadzenia projektów rewitalizacyjnych, Gmina i Miasto Drzewica może – w zależności od charakteru projektu – uzyskać z różnych źródeł.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020 są to działania obejmujące następujące priorytety inwestycyjne:

CELE TEMATYCZNE ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE
Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP
3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności

pracowników
8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw
Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

W ramach krajowych programów operacyjnych możliwe jest uzyskanie wsparcia do projektów z poniżej wymienionych priorytetów inwestycyjnych:

Program Operacyjny	**Priorytety Inwestycyjne**
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych

	mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Dodatkowo, projekty w ramach programu rewitalizacji mogą być finansowane z Inicjatyw UE typu JESSICA, środków budżetowych Gminy, Środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, środków instytucji sektora publicznego oraz w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Tabela 59 Plan finansowy projektów rewitalizacyjnych (kwoty podano w tys. PLN)

Projekt	rok 2016				rok 2017			
	ogółem	środki UE	środki własne	inne	ogółem	środki UE	środki własne	inne
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy	0	0	0	0	100	85	15	0
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy	0	0	0	0	150	127,5	22,5	0
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"	0	0	0	0	0	0	0	0
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu	0	0	0	0	0	0	0	0
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy	0	0	0	0	0	0	0	0
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy	0	0	0	0	0	0	0	0
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach	0	0	0	0	150	127,5	22,5	0
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II	0	0	0	0	0	0	0	0
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	0	0	0	0	30	25,5	4,5	0
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	0	0	0	0	15	12,75	2,25	0
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła	0	0	0	0	30	0	0	30
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25	98,4	68	30,4	0	9,594	6,63	2,964	0
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy	0	0	0	0	5	4,25	0,75	0
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej	0	0	0	0	15	12,75	2,25	0
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	0	0	0	0	15	12,75	2,25	0
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy	0	0	0	0	10	8,5	1,5	0
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą	0	0	0	0	5	0	0	5
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne	0	0	0	0	5	0	2,5	2,5
Rewia sztuki ludowej	0	0	0	0	5	0	0	5

cd.

Projekt	rok 2018				rok 2019			
	ogółem	środki UE	środki własne	inne	ogółem	środki UE	środki własne	inne
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy	200	170	30	0	0	0	0	0
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy	100	85	15	0	250	212,5	37,5	0
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy	250	212,5	37,5	0	0	0	0	0
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"	0	0	0	0	15	12,75	2,25	0
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu	200	170	30	0	300	255	45	0
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy	0	0	0	0	15	12,75	2,25	0
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy	300	255	45	0	600	510	90	0
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach	250	212,5	37,5	0	0	0	0	0
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II	200	170	30	0	400	340	60	0
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	70	59,5	10,5	0	0	0	0	0
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	35	29,75	5,25	0	0	0	0	0
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła	70	0	0	70	0	0	0	0
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25	3803,82576	2984,26746	819,5583	0	3733,77813	2962,10762	771,67051	0
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy	12	10,2	1,8	0	12	10,2	1,8	0
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej	15	12,75	2,25	0		0	0	0
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	15	12,75	2,25	0		0	0	0
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy	20	17	3	0		0	0	0
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą	5	0	0	5		0	0	0
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne	5	0	2,5	2,5		0	0	0
Rewia sztuki ludowej	5	0	0	5		0	0	0

cd.

Projekt	rok 2020				suma			
	ogółem	środki UE	środki własne	inne	ogółem	środki UE	środki własne	inne
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy	0	0	0	0	300	255	45	0
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy	250	212,5	37,5	0	600	510	90	0
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy	0	0	0	0	400	340	60	0
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"	15	12,75	2,25	0	30	25,5	4,5	0
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu	300	255	45	0	800	680	120	0
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy	15	12,75	2,25	0	30	25,5	4,5	0
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy	600	510	90	0	1500	1275	225	0
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach	0	0	0	0	400	340	60	0
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II	400	340	60	0	1000	850	150	0
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	0	0	0	0	100	85	15	0
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica	0	0	0	0	50	42,5	7,5	0
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła	0	0	0	0	100	0	0	100
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25	3805,17875	2649,04639	1156,13236	0	11450,77664	8670,05147	2780,72517	0
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy	11	9,35	1,65	0	40	34	6	0
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej		0	0	0	30	25,5	4,5	0
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji		0	0	0	30	25,5	4,5	0
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy				0	30	25,5	4,5	0
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą		0	0	0	10	0	0	10
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne		0	0	0	10	0	5	5
Rewia sztuki ludowej		0	0	0	10	0	0	10

7. Mechanizmy włączania podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy i Miasta Drzewica w proces rewitalizacji

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

Konsultacje społeczne

Dnia 21 sierpnia 2015 r. odbyło się spotkanie z przedsiębiorcami oraz osobami planującymi założyć działalność gospodarczą z obszaru Gminy i Miasta Drzewica. Spotkanie miało charakter szkolenia, dotyczyło między innymi podtrzymania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami z terenu Gminy a lokalną władzą samorządową. Po części szkoleniowej nastąpiła debata, podczas której uczestnicy zgłaszali swoje oczekiwania i potrzeby. Jedną z podstawowych potrzeb okazała się pomoc ze strony samorządu lokalnego w zakresie pozyskiwania środków finansowych na rozwój działalności gospodarczej, ale także na założenie działalności gospodarczej. Rezultatem tego spotkania stało się wpisanie do Programu Rewitalizacji projektu pn.: *Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej.*

Przeprowadzono także konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji. Polegały one na zbieraniu propozycji i opinii mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych odnośnie projektu Programu Rewitalizacji. Projekt PR udostępniono mieszkańcom, ale również organizacjom i instytucjom. Czynny udział w tworzeniu Programu wzięli na tym etapie: Starostwo Powiatowe w Opocznie, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Łukasza w Drzewicy, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Drzewicy, Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy oraz Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń".
Projekt Programu Rewitalizacji został podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej www.drzewica.pl i www.bip.drzewica.pl w zakładce Ogłoszenia oraz portalu społecznościowym Facebook Gminy i Miasta Drzewica.
W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono również spotkanie otwarte z mieszkańcami Gminy i Miasta Drzewica, odbyło się ono 24 listopada 2016 o godz. 17.00 w Regionalnym Centrum Kultury w Drzewicy, ul. Stawowa 27A, 26-340 Drzewica. Konsultacje miały na celu poinformowanie mieszkańców o planowanych działaniach w ramach Programu Rewitalizacji oraz zebraniu od uczestników konsultacji propozycji i uwag do projektu Programu. Na spotkaniu pojawiło się kilkunastu mieszkańców, którym została przedstawiona idea Programu, obszar rewitalizacji oraz projekty rewitalizacyjne. Nie zgłoszono sprzeciwu do projektu PR.

Do dnia 08.12.2016 roku zainteresowani mogli zgłaszać uwagi do Programu za pomocą formularza konsultacyjnego. Wypełnione formularze mogły być dostarczone:

- drogą elektroniczną na adres: beata.wolonkiewicz@drzewica.pl;

- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica;
- bezpośrednio do sekretariatu Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy ul. Stanisława Staszica 22, 26-340 Drzewica pokój nr 10 , I piętro.

Żadną z dróg nie wpłynęły uwagi.

Przeprowadzone konsultacje społeczne pokazały, że przedstawione w Programie Rewitalizacji działania, uzyskały pełną akceptację uczestników konsultacji. Program uwzględnia bowiem propozycje zgłoszone przez przedsiębiorców, lokalne organizacje społeczne.

Konsultacje społeczne są elementem otwartego i trwałego dialogu lokalnej społeczności. W konsultacjach uczestniczyli przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji społecznych, mieszkańcy Gminy. Opinia środowiska lokalnego była ważnym czynnikiem tworzenia dokumentu.

Uwarunkowania współpracy

Fundamentem ideowym wyznaczającym podstawy współpracy państwa, w tym samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest zasada subsydiarności, zapisana w preambule Konstytucji RP. Zakłada ona, że państwo bierze na siebie tylko te zadania, których nie są w stanie rozwiązać obywatele i ich wspólnoty. Praktyczną konsekwencją przyjęcia tej zasady jest decentralizacja państwa i przekazywanie władzy lokalnej wspólnotom samorządowym. Bardzo ważnym krokiem na tej drodze jest przeniesienie znacznej części kompetencji rządu centralnego gminom. Obok tego procesu powinien się dokonywać proces przekazywania części kompetencji państwa obywatelom dobrowolnie zrzeszającym się dla rozwiązywania zadań społecznych. Przemawiają za tym nie tylko względy ideowe, ale i praktyczne. Nie chodzi tylko o to, że obywatele mają prawo sami definiować swoje problemy i liczyć na pomoc państwa w ich rozwiązywaniu, ale także o to, iż w wielu dziedzinach organizacje te szybciej i taniej potrafią rozwiązać problemy niż administracja rządowa i samorządowa.

Podstawowym faktem, który winni uświadamiać sobie wszyscy samorządowcy i pozarządowcy, jest to, że podmiotem ich działania są ludzie. Zarówno samorząd lokalny, jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, znów w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji. Zrozumienie tego, skądinąd oczywistego faktu, nie jest wcale powszechne, a jest to przecież fundament współdziałania, w ramach wspólnej misji, jaką jest dobro społeczności lokalnej. Organizacje pozarządowe z reguły są znacznie bliżej ludzi, wyrastają w odpowiedzi na ich konkretne potrzeby. Administracja natomiast często (na całym świecie zresztą) zapomina o swojej misji, o tym, komu służy. Świadomość misji, nadanie podmiotowości ludziom uruchamia proces uwłaszczenia obywateli, przywrócenia im podmiotowości poprzez tworzenie możliwości wpływania na własne sprawy. Jednym z nurtów takiego procesu uwłaszczenia obywateli jest budowanie współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które pełnią funkcję uspołeczniania życia zbiorowego.

Organizacje, o czym była już mowa, powstają tam, gdzie pojawiają się niezaspokojone potrzeby. Najczęściej są odpowiedzią na problemy dnia codziennego, gdyż te właśnie są najbardziej istotne. Część organizacji w sposób świadomy pozostaje na tym poziomie działania. To jest ich misja, tak określiły swoją rolę i miejsce: pomagać wtedy, gdy pojawia się problem. Najczęściej zresztą uzupełniają w ten sposób działania samorządu i państwa. Jednak inne organizacje starają się poszukiwać przyczyn problemów, a nie tylko łagodzić ich skutki. Jest to skuteczna metoda rozwiązywania problemów, ale trudna, bo wymagająca umiejętności i wytrwałości w docieraniu do rzeczywistych źródeł problemów, spojrzenia ponad codziennością. Wiele organizacji, które w tym właśnie upatrują swoją rolę, stara się docierać do źródeł problemów i rozwiązywać je, i to zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnopolskiej.
Tak też starają się działać samorządy, a pomocne w tym są długofalowe strategie działania.

Władza samorządowa z mocy prawa jest gospodarzem w swojej gminie. Dobry gospodarz to nie zawsze ten, który sam wszystko potrafi zrobić najlepiej, ale przede wszystkim ten, który potrafi dobrze kierować innymi. Władze samorządowe powinny przede wszystkim tworzyć warunki do współpracy, z wszystkimi tymi, którzy działają dla dobra społeczności lokalnej, w tym z organizacjami pozarządowymi.
Organizacje potrafią osiągać założone rezultaty taniej i skuteczniej niż na przykład jednostki budżetowe, obarczone administracją i skrępowane przepisami. Jest to również, a może nawet przede wszystkim, ważne z jednego jeszcze powodu. Ludzie wtedy są szczęśliwi, gdy czują w pełni, że ich potrzeby są zaspokajane, gdy się ich nie wyręcza, ale daje się możliwość decydowania o zaspokajaniu własnych potrzeb. Jedną z form takiego uczestnictwa jest właśnie współpraca z organizacjami pozarządowymi, które reprezentują interesy obywateli.
Innym elementem świadomości współpracy jest uświadomienie sobie ról, jakie pełnią obaj partnerzy. Władze lokalne, w ramach bycia gospodarzem w swojej gminie, zobowiązane są do świadczenia określonego zakresu usług o określonych standardach. Natomiast organizacje pozarządowe tworzone są dobrowolnie, same określają to co robią. W określeniu ról pomaga zidentyfikowanie i przekonanie się nawzajem o swoich atutach. Samorząd, na przykład ma możliwość kreowania warunków i regulacji dotyczących różnych sfer życia publicznego, posiada zasoby i środki na prowadzenie działań na rzecz mieszkańców, ma dostęp do różnych źródeł informacji. Organizacje natomiast są elastyczne, nie są bowiem skrępowane tyloma przepisami co samorząd, mogą być zatem znacznie bardziej innowacyjne, mają lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych, mogą efektywniej świadczyć usługi na rzecz mieszkańców. Dobre poznanie siebie nawzajem, określenie własnych atutów i słabości pozwala precyzyjnie określić role obu partnerów. Różnice w ich możliwościach działania i w tym, czym dysponują stanowią siłę współpracy, w której obaj partnerzy mogą uzupełniać się, pomnażając efekty współdziałania.

Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego

Organizacje są reprezentantem społeczności lokalnej, wyrazicielem potrzeb, dążeń i oczekiwań tej społeczności (lub jej grup). To powoduje, że dla samorządu organizacje stanowią znakomity „pas

transmisyjny", którym przepływają informacje zarówno od ludzi do samorządu, jak i od samorządu do społeczeństwa. Organizacje jako reprezentant społeczności powinny mieć zatem możliwość wypowiadania się w sprawach ważnych dla społeczności i współuczestniczyć w podejmowaniu istotnych dla mieszkańców decyzji. Główne formy współpracy to: stała współpraca informacyjna, konsultacje, współudział w podejmowaniu decyzji przez władze samorządowe. Organizacje świadczą również, o czym była już mowa, pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej. Dysponują w tym zakresie potencjałem, wiedzą i doświadczeniami. Mogą być zatem znakomitym wykonawcą zadań publicznych, których zakres i sposób realizacji określa samorząd.
Główna forma współpracy: kontraktowanie usług organizacjom przez samorząd. Organizacje obok wykonywania zlecanych przez samorząd zadań publicznych, proponują zupełnie niekonwencjonalne, nowatorskie sposoby rozwiązywania problemów. Pełnią funkcję innowacyjną i w tym zakresie samorząd również powinien współpracować z nimi, przede wszystkim inspirując działania innowacyjne i wspierając ich realizację.

Główne formy współpracy to: programy dotacji i inne formy wspierania organizacji.

Organizacje pozarządowe cechuje głównie:

- bardzo dobre rozpoznanie potrzeb, dążeń i oczekiwań społecznych;
- elastyczność podejmowanych działań, łatwość w dostosowaniu ich do potrzeb i preferencji klientów/adresatów działań organizacji;
- aktywizowanie i organizowanie wokół działań organizacji społeczności lokalnej;
- możliwość pozyskiwania środków na realizację działań niedostępnych lub trudno dostępnych dla samorządu i innych partnerów;

Programy współpracy pomiędzy samorządem i organizacjami samorządowymi przewidują takie formy współpracy jak:

- konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe z organizacjami pozarządowymi, najlepiej w ustalonym wspólnie trybie i formie;
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej;
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych;

Działania organizacji można wspierać poprzez:

- możliwość korzystania z infrastruktury posiadanej przez samorząd;
- możliwość korzystania z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych;
- możliwość udzielania przez Gminę i Miasto rekomendacji dla organizacji pozarządowych;

- możliwość korzystania ze szkoleń i to zarówno w zakresie merytorycznych zagadnień, jak i w zakresie rozwoju organizacyjnego, jak też dotyczących funkcjonowania władz samorządowych, Urzędu Gminy i Miasta, etc.[27].

8. System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Drzewica

Burmistrz Gminy i Miasta Drzewica po uchwaleniu Programu Rewitalizacji powoła Zespół ds. Rewitalizacji, którego Członkami staną się przedstawiciele interesariuszy Programu Rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji stanowić będzie trzon współpracy i dialogu interesariuszy z organami Urzędu Gminy i Miasta. Zespół będzie czuwać nad przygotowaniem, prowadzeniem i oceną programu rewitalizacji przy współpracy z Burmistrzem.
Program rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu PR towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Program rewitalizacji jest warunkiem koniecznym do rozwoju danej jednostki terytorialnej, stanowi jedno z ważniejszych narzędzi wprowadzania zmian na terenie Gminy i Miasta w obszarze rewitalizacji. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu, do czego niezbędne jest osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem Gminy i Miasta.
Właściwy proces wdrażania Programu wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Opiera się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, innymi użytkownikami tego obszaru, przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi. Przedkładany PR jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim był budowany. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Interesariusze	Działania
mieszkańcy obszaru rewitalizacji	- organizacja cyklicznych spotkań dla mieszkańców mających na celu przedstawienie celów Programu oraz poszczególnych projektów (przynajmniej raz w roku)

[27] Wykorzystano: Tomasz Schimanek, „*Organizacje pozarządowe w Polsce*"

	- organizacja spotkań dla mieszkańców podczas realizacji projektów (mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces projektowania i organizacji przestrzeni, projektowania szkoleń itp.) - organizacja konsultacji indywidualnych (przynajmniej raz w roku) - powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem Programu (na stronie internetowej Gminy i Miasta Drzewica, w lokalnych wydawnictwach)
przedsiębiorcy z obszaru rewitalizacji	- organizacja konsultacji indywidualnych (m.in. spotkań na temat wsparcia UE dla lokalnych przedsiębiorstw) – przynajmniej raz w roku, lub na prośbę przedsiębiorców - powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem Programu (na stronie internetowej Gminy i Miasta Drzewica, w lokalnych wydawnictwach)
organizacje pozarządowe	- organizacja indywidualnych spotkań z organizacjami na temat możliwości włączenia się w procesy rewitalizacyjne (konsultacja programów edukacyjnych, społecznych)
jednostki edukacyjne (szkoły, przedszkola)	- aktywizacja jednostek edukacyjnych w celu realizacji projektów edukacyjnych, które mają kluczowe znaczenie dla procesów edukacyjnych - udział przedstawiciela odpowiedzialnego za edukację w komitecie koordynującym
służby porządkowe	- indywidualne spotkania z policją (konsultacja projektów mających na celu poprawę bezpieczeństwa)

Realizacja PR uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy i Miasta Drzewica wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.
Za wdrażanie PR odpowiedzialny będzie Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy.

ZARZĄDZANIE

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację PR będzie pełnił wyodrębniony, specjalnie powołany zespół koordynujący. Prace Zespołu będą przebiegać wg utworzonego regulaminu. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji dokumentu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach PR,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji PR,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania PR,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji PR.

INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA PROGRAM REWITALIZACJI GMINY I MIASTA DRZEWICA

Urząd Gminy i Miasta, jako instytucja wdrażająca PR, odpowiedzialna będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w PR w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku PR, kluczową postacią w procesie jego realizacji i monitoringu jest Burmistrz Gminy i Miasta Drzewica. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania PR, jego wdrażania, jak również oceny jego realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie zarządzania i monitoringu należałby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem PR oraz wyznaczenie koordynatora jego realizacji.
Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Dokumentu odgrywać powinien koordynator PR jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań w nim wyznaczonych i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w Gminie i Mieście.
Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji PR;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację PR, w tym uwzględnienie partycypacji społecznej w monitorowaniu procesu rewitalizacji;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji PR;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność. System zarządzania Programem Rewitalizacji został uwzględniony w ogólnym systemie zarzadzania Gminą i Miastem Drzewica, co pozwala na zachowanie spójności procedur, efektywne współdziałanie oraz wzajemne uzupełniania się działań różnych instytucji.

HARMONOGRAM

Poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania programu rewitalizacji w oparciu o przedstawione wcześniej projekty rewitalizacyjne. Harmonogram będzie ulegać zmianom według bieżących potrzeb, możliwości finansowania, a także w przypadku pojawienia się nowych projektów.

Tabela 60 Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rewitalizacja parku przy Placu Wolności w Drzewicy							
Budowa bulwaru spacerowego nad rzeką Drzewiczką w Drzewicy							

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Przebudowa dróg gminnych w Drzewicy							
Warsztaty dla rodzin – mieszkańców budynku komunalnego na ul. Fabrycznej „Ceglanka"							
Termomodernizacja i remont budynku komunalnego na ulicy Fabrycznej „Ceglanka" i zagospodarowanie terenu							
Zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy w Drzewicy							
Adaptacja budynku na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Drzewicy							
Zadaszenie trybuny na Stadionie MGKS Gerlach							
Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Drzewickiego - etap II							
Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica							
Wykonanie systemu oznakowania ulic na obszarze rewitalizacji Miasta Drzewica							
Odnowienie i zabezpieczenie zabytkowych witraży oraz opracowanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich w celu zabezpieczenia stropu i pęknięć w bocznych częściach kościoła							
Rozbudowa i przebudowa budynku Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w miejscowości Drzewica, ul. Stawowa 21/25							
Z nadzieją na przyszłość – zajęcia aktywizujące dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy							
Indywidualne doradztwo dla obecnych oraz przyszłych przedsiębiorców - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój oraz zakładanie działalności gospodarczej							
Warsztaty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji							
Renowacja figury Jana Nepomucena w Drzewicy							
Edukacja i profilaktyka zdrowotna w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Cukrzycą							
Spotkanie po latach – warsztaty historyczne							
Rewia sztuki ludowej							

9. Sposoby monitorowania, oceny i promocja Programu Rewitalizacji

MONITOROWANIE

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu czy programu rewitalizacji i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania PR oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania PR i jego realizacji, w skład

Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie PR. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Burmistrz Gminy i Miasta Drzewica,
- Skarbnik Gminy i Miasta,
- Przewodniczący zespołu koordynującego,
- Przedstawiciel Rady Gminy i Miasta w Drzewicy.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na pół roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu. Zasady organizacji pracy Komitetu Monitorującego oraz jednostki administracyjno-technicznej obsługującej ww. komitet określone powinny być zarządzeniem Burmistrza. Obowiązkiem jednostki obsługującej komitet będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji PR w formie standardowego raportu monitorującego. Jej obowiązkiem będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia z w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego PR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i PR z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem PR, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. w styczniu 2022 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Programu. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami PR, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Urzędzie Gminy i Miasta w Drzewicy.

OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ, EWALUACJA, WPROWADZANIE MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY ZACHODZĄCE W OTOCZENIU PROGRAMU

W procesie monitorowania Programu przewidziano następujące fazy:

Ocenę wstępną

Rozpoczęcie programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programu i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron;
- oszacowanie możliwości i ograniczeń;
- usprawnienie zarządzania;
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego;
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności;
- wsparcie alokacji zasobów finansowych;
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić, na ile zakładane w PR cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyleń w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

PROMOCJA PROGRAMU REWITALIZACJI

Gmina i Miasto Drzewica będzie upowszechniać informacje o projektach i ich efektach przede wszystkim na obszarze ich realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami rozporządzenia w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów umożliwiających efektywne wdrażanie PR oraz ocenę działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace i działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytanie, czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy? W przypadku problemów z promocją, działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Programu Rewitalizacji.

RADA GMINY I MIASTA W DRZEWICY

Przewodniczący Rady Gminy i Miasta w Drzewicy
Marian Kalemba